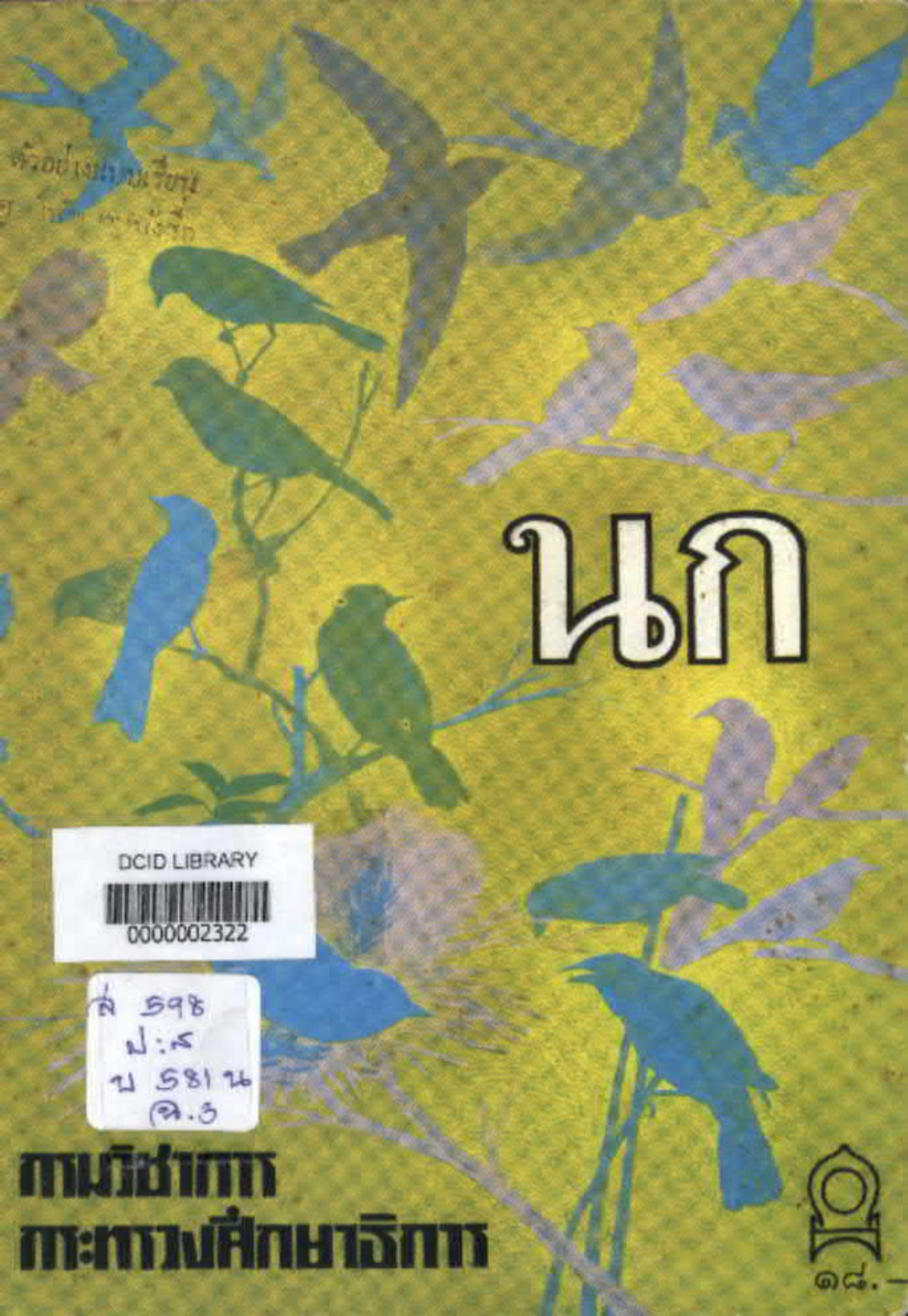

จัดพิมพ์โดย
ศูนย์วิจัยและพัฒนา
การอนุรักษ์สัตว์ป่า

นก

DCID LIBRARY

0000002322

ล 598
ป:ค
ป 581 น
ค.3

กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ

หนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาสังคมศึกษา

เรื่อง

นก

ประโยชน์ประถมศึกษา

ของ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

พิมพ์ครั้งที่สอง ๑๐,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๕๒๒

ปกกระดาษราคาเล่มละ ๑๘.๐๐ บาท

(ห้ามขายเกินกว่าราคาที่กำหนดไว้)

จัดพิมพ์โดยองค์การก้ำของกัฐสภา

พิมพ์ที่โรงพิมพ์กัฐสภาลาดพร้าว

๕๒ ถนนลาดพร้าว บางกะปิ กรุงเทพมหานคร

มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียน

ด้วยกรมวิชาการได้จัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาสังคมศึกษา
เรื่อง นก เพื่อใช้สำหรับประโยชน์ประถมศึกษา ขึ้น กระทรวงศึกษา-
ธิการได้พิจารณาแล้ว อนุญาตให้ใช้หนังสือนี้ในโรงเรียนได้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๑๖

(นายสาโรช บัวศรี)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

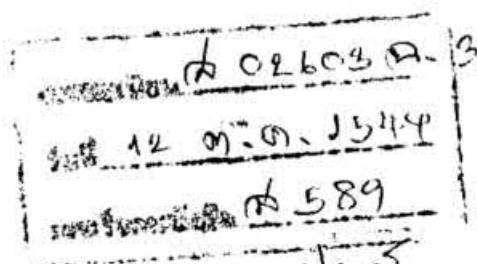
คำนำ

กรมวิชาการได้พิจารณาเห็นว่า หนังสือเกี่ยวกับเรื่องชีวิตและความเป็นอยู่ของสัตว์ยังมีอยู่น้อย สมควรจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาสังคมศึกษาเรื่อง นก ขึ้น จึงได้มอบหมายให้นายแพทย์ บุญส่ง เลขะกุล ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นผู้เรียบเรียง กรมวิชาการขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งในความร่วมมือครั้งนี้

กรมวิชาการหวังว่า หนังสือเรื่อง นก นี้ จะเป็นประโยชน์และช่วยส่งเสริมความรู้ทางสังคมศึกษาแก่นักเรียนในระดับประถมศึกษาและผู้สนใจตามสมควร

กรมวิชาการ

11 58126

สารบัญ

เรื่องของนก

หน้า

๑. วงศ์นกเป็ดน้ำ Grebes : Family PODICIPEDIDAE	12
๒. วงศ์นกแกนเนต Gannets : Family SULIDAE	14
๓. วงศ์นกกระทุง Pelicans : Family PELECANIDAE	16
๔. วงศ์นกกาน้ำ Cormorants : Family PHALACROCORACIDAE	17
๕. วงศ์นกฟริเกตหรือนกโจรสลัด Frigates : Family FREGATIDAE	19
๖. วงศ์นกยาง Egrets, Bitterns, and Herons : Family ARDEIDAE	21
๗. วงศ์นกสตอร์ก (กระสา) Storks : Family CICONIIDAE	25
๘. วงศ์นกช้อนหอย Ibises : Family THRESKIORNITHIDAE	29
๙. วงศ์นกเป็ดน้ำ Wild Ducks : Family ANATIDAE	30
๑๐. วงศ์นกเหยี่ยว Hawks : Family ACCIPITRIDAE	32
๑๑. วงศ์ไก่ฟ้า Pheasants : Family PHASIANIDAE	36
๑๒. วงศ์นกกระทา True Quails : Family TURNICIDAE	41
๑๓. วงศ์นกกระเรียน Cranes : Family GRUIDAE	42
๑๔. วงศ์นกน้ำ Rails : Family RALLIDAE	44
๑๕. วงศ์นกพริก Jacanas : Family JACANIDAE	46
๑๖. วงศ์นกโป่งวิด Painted Snipes : Family ROSTRATULIDAE	47
๑๗. วงศ์นกต้อยติ่ง Lapwings : Family JACANIDAE	48

๑๘.	วงศ์นกชายเลน Waders	: Family SCOLOPACIDAE	49
๑๙.	วงศ์นกตีนเทียน Stilts	: Family RECURVIROSTRIDAE	57
๒๐.	วงศ์นกแอ่นทุ่ง Pratincoles	: Family GLARIOLIDAE	58
๒๑.	วงศ์นกสกัว Skuas	: Family STERCORARIIDAE	60
๒๒.	วงศ์นกนางนวล Gulls and Terns	: Family LARIDAE	61
๒๓.	วงศ์นกเขา Doves and Pigeons	: Family COLUMBIDAE	64
๒๔.	วงศ์นกแก้ว Parrots	: Family PSITTACIDAE	66
๒๕.	วงศ์นกดูเหวหรือวงศ์นกกักกู Cuckoos	: Family	
		CUCULIDAE	70
๒๖.	วงศ์นกแสก Barn Owls	: Family TYTONIDAE	73
๒๗.	วงศ์นกเค้าแมว Owls	: Family ATRIGIDAE	74
๒๘.	วงศ์นกดบยุง Nightjars	: Family CAPRIMULGIDAE	67
๒๙.	วงศ์นกนางแอ่น Swallows	: Family HIRUNDINIDAE	78
๓๐.	วงศ์นกนางแอ่น True Swifts	: Family APODIDAE	79
๓๑.	วงศ์นกนางแอ่นหงอน Tree Swifts	: Family	
		HFMIPROCNIDAE	80
๓๒.	วงศ์นกอินทรีปลา Kingfishers	: Family ALCEDINIDAE	81
๓๓.	วงศ์นกตะขาบ Rollers	: Family CORACIDAE	82
๓๔.	วงศ์นกปลาบิน Fish-eaters	: Family MEROPIIDAE	85

๓๕.	วงศ์นกกระางหัวขวาน	Hoopoes : Family UPUPIDAE	87
๓๖.	วงศ์นกเงือก	Horn-bills : Family BUCEROTIDAE	88
๓๗.	วงศ์นกโพระดก	Barbets : Family CAPITONIDAE	90
๓๘.	วงศ์นกหัวขวาน	Woodpeckers : Family PICIDAE	92
๓๙.	วงศ์นกพญาปากกว้าง	Broadbills : Family	
		EURLAIMIDAE	94
๔๐.	วงศ์นกแต้วแล้ว	Pittas : Family PITTIDAE	96
๔๑.	วงศ์นกจาบฝน	Larks : Family ALAUDIDAE	97
๔๒.	วงศ์นกเด้าดิน	Pipits : Family MOTACILLIDAE	98
๔๓.	พวกนกพญาไฟ	Minivets and Cuckoo-shrikes :	
		Family CAMPEPHAGIDAE	99
๔๔.	วงศ์นกขมิ้นน้อยและนกเขียวก้านทอง	Iora and Leafbird :	
		Family CHLOROPSEIDAE	101
๔๕.	วงศ์นกปรอด	Bulbuls : Family PYCNONOTIDAE	102
๔๖.	วงศ์นกแซงแซว	Drongos : Family DICRURIDAE	104
๔๗.	วงศ์นกขมิ้น	Orioles : Family ORIOLIDAE	105
๔๘.	วงศ์นกกา	Crows : Family CORVIDAE	107
๔๙.	วงศ์นกไต่ไม้	Nuthatches : Family SITTIDAE	108
๕๐.	วงศ์นกมุดน้ำ	Dippers : Family CINCLIDAE	110

๕๑. วงศ์นกกินแมลง Babblers and allies : Family	
	MUSCICAPIDAE 112
๕๒. วงศ์นกเด้าลมและนกเด้าดิน Wagtails and Pipits : Family	
	MOTACILLIDAE 121
๕๓. วงศ์นกแอ่นพง Swallow-Shrikes : Family	ARTAMIDAE 122
๕๔. วงศ์นกอีเสือ Shrikes : Family	LANIIDAE 123
๕๕. วงศ์นกเอี้ยง นกกิ้งโครงและนกขุนทอง Starlings : Family	
	STURNIDAE 125
๕๖. วงศ์นกกินปลี Sunbirds and Spider Hunters : Family	
	NECTARINIIDAE 127
๕๗. วงศ์นกกาฝาก Flower-peckers : Family	DICAEIDAE 129
๕๘. วงศ์นกตาขาว White-eyes : Family	ZOSTEROPIDAE 130
๕๙. วงศ์นกกระจอก นกกระจาบและนกกระจี๊ด Sparrows and	
Weaverbirds : Family	PLOCEIDAE 132
ครรชน ^๑	136

เรื่องของนก

นกเป็นสัตว์ที่ออกลูกเป็นไข่ มีขนแบนๆ อ่อนๆ อย่างขนไก่คลุมทั่วตัว ขาหน้ากลายเป็นปีกซึ่งใช้ในการบิน นกเป็นสัตว์ที่มีประโยชน์มาก บางชนิดก็มีขนเป็นสีต่างๆ เป็นเครื่องประดับโลกให้สวยงาม บางชนิดร้องเพราะน่ารัก นกส่วนมากชอบกินแมลงและตัวหนอนซึ่งเป็นศัตรูพืช นกบางชนิดชอบกินหนูนา ฉะนั้นนกต่างๆ จึงเป็นประโยชน์ต่อมวลมนุษย์ในด้านการเกษตรเป็นอย่างมาก

นกชอบกินอาหารต่างๆ กัน ฉะนั้นนกจึงมีลักษณะของปากผิดๆ กัน สั้นบ้างยาวบ้าง ปากหนาหรือแหลมบ้าง ปลายปากตรงหรืองู้งอเหมือนปากเหยี่ยวบ้าง นกใช้เท้าในการเคลื่อนไหว เช่น ใช้ขาขาวเดินลุยน้ำ ใช้เท้าเป็นพายสำหรับว่ายน้ำดำน้ำ หรือใช้เท้าในการเดินวิ่งมากน้อยต่างๆ กัน ฉะนั้นลักษณะของขาของนกแต่ละวงศ์จึงมักผิดๆ กัน นิสัยต่างๆ ของนก เช่น วิธีการหาเหยื่อกิน การทำรัง การเกาะกันหรือการเลื้อยอยู่ ตลอดจนการเลี้ยงลูกอ่อนก็มักต่างๆ กันจึงจะกล่าวพอเป็นสังเขปเมื่อพูดถึงวงศ์นกต่างๆ ต่อไป

ก. ขนนก มีลักษณะต่างๆ กัน เช่น

๑. ขนอุย เป็นขนชุดแรกที่ออกคลุมตัวลูกนก บ้างก็เป็นสีดำ บ้างก็เป็นสีขาว แล้วแต่ชนิดของลูกนกนั้นๆ
๒. ขนที่งอกขึ้นมาจากหลัง มีปลอกขนสีขาวๆ หุ้มอยู่ตรงโคน ขนที่เป็นแผ่นแบนๆ จะงอกโผล่ขึ้นตรงปลาย
๓. ปีกลูกนกกระเด็นออกขาวกำลังมีขนงอกขึ้นใหม่
๔. ขนปีกของนกปีกแพรสีเขียว
๕. ขนปีกของนกขมิ้นท้ายทอยดำ
๖. ขนปีกของนกกระเด็นออกขาว
๗. ขนปีกของนกพญาไฟ
๘. ขนปีกของเหยี่ยวกิ่งดำ

ขนอุย

ขนที่งอกขึ้นมาจากหลัง

ขนปีกเหยี่ยวกิ่งดำ

ขนปีกนกกระเด็นออกขาว

ขนปีกนกขมิ้นท้ายทอยดำ

ขนปีกนกปีกแพรสีเขียว

ขนปีกนกพญาไฟ

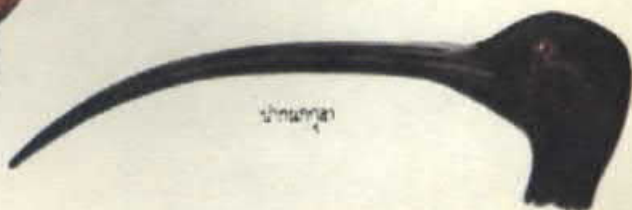
ขนปีกนกกระเด็นออกขาว

๘. ขนปีกของนกสาธิตาเขียว
๑๐. ขนปีกของนกตบยุงยักษ์
๑๑. ขนปีกของนกลายสก็อต
๑๒. ขนบนหลังของไก่ฟ้าหลังขาว
๑๓. ปลายขนหางของนกยูง
๑๔. ปลายขนปีกของนกหว้า

ข. ปากนก มีลักษณะต่างๆ กันแล้วแต่นกนั้นชอบกินอาหารชนิดใด

๑. ปากนกกระจอก สั้นและหนา สำหรับขบเมล็ดพืช
๒. ปากนกกินปลี ยาวเรียวเล็ก สำหรับล้วงดูดน้ำหวานในดอกไม้
๓. ปากเหยี่ยว โค้งงอแหลม สำหรับจับเหยื่อ
๔. ปากนกหัวขวาน ตรงหนา สำหรับเจาะไม้หาหนอนและแมลง
๕. ปากนกปากซ่อม ยาว สำหรับทิ่มลึกลงไปในดินโคลนเพื่อหาไส้เดือนกิน
๖. ปากนกกุลา ยาวโค้ง สำหรับล้วงคาบปูปลาในรูลึก

ปากนกยางเขียว

ปากนกปากห่าง

ปากนกโศก

ปากนกอีโต้

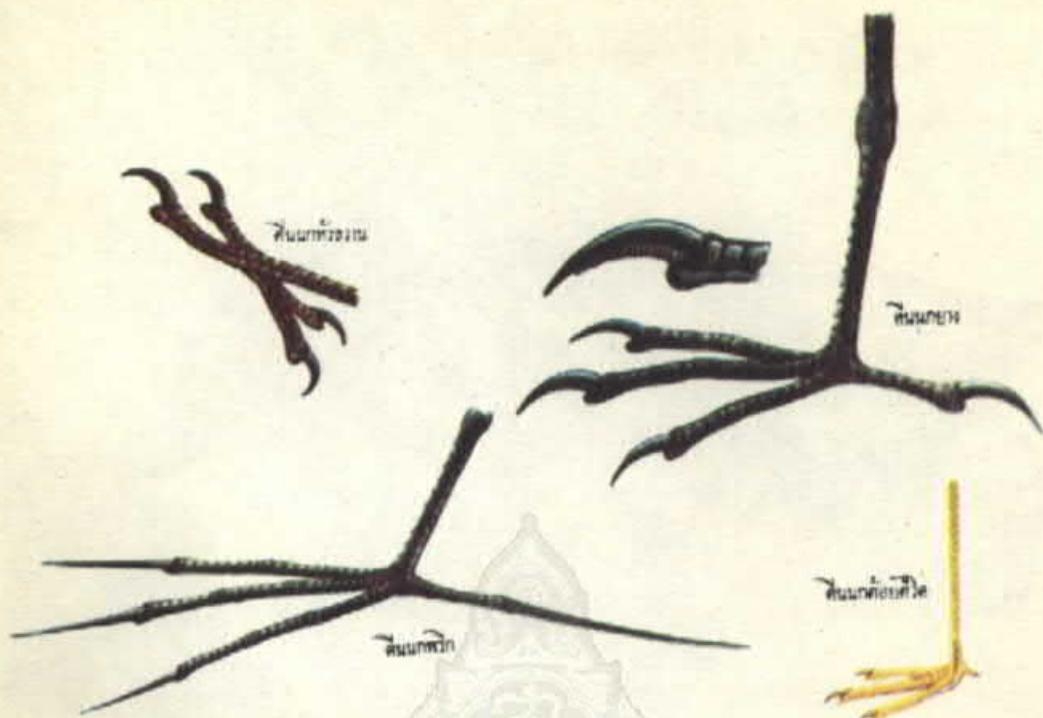

๗. ปากนกยางเขียว ขาวแหลม สำหรับจิกจับกุ้งปลาและแมลง
๘. ปากนกอีโต้ ขาวแหลมมากตรงปลาย สำหรับพุ่งทะลุตัวปลาค้างคาว
๙. ปากนกปากห่าง เว้าโค้งตรงปลาย สำหรับคาบหอยโข่งไม่ลื่นหลุด
๑๐. ปากนกเงือก ปากหนาใหญ่ มีสันสูงบนโคนปาก สำหรับจิกทำรังในโพรงไม้

ก. ตีนนก มีลักษณะนิ้วและเล็บต่างกัน เพื่อให้เหมาะกับ
นิสัยที่นกหากิน

๑. ตีนนกเป็ดผี เป็นใบพายนิ้วละอัน
๒. ตีนนกเป็ดน้ำ มีแผ่นพังผืดซึ่งระหว่างนิ้วสำหรับว่ายน้ำ
๓. ตีนนกเหยี่ยว มีเล็บโค้งแหลมสำหรับจับเหยื่อ
๔. ตีนไก่ตัวผู้ มีเดือยสำหรับต่อสู้ในการแย่งคู่

๕. ต้นนกหัวขวาน มีเล็บแหลมสำหรับเกาะเปลือกไม้ และใช้ ๒ นิ้วหลังขันตัว
๖. ต้นนกยาง มีนิ้วยาวเพื่อไม่ให้จมโคลน และมีหัวที่นิ้วกลางสำหรับแปรงขน
๗. ต้นนกพริก มีนิ้วยาวและเล็บยาวมาก สำหรับเดินบนจอกแทนได้ไม่จม
๘. ต้นนกค้อยตัววัด มีนิ้วหัวแม่เท้าสั้นจนเกาะกิ่งไม้ไม่ได้ เพราะมันชอบเดินวิ่งหากินบนพื้นดิน

ง. รัง มีวิธีทำต่างกัน แล้วแต่นิสัยของนก

๑. นกนางนวลแกลบ วางไข่บนดินหรือหินตามชาย
ทะเลหรือบนเกาะ

๒. นกกินปลาและนกจาบคา ทำรังโดยเจาะดินเป็นรู
ลึกริมตลิ่งชั้นๆ

๓. รังกาและนกยาง ทำด้วยเรียวไม้เล็กๆ คาบมาวาง
ซ้อนๆ กัน

๔. นกพริก วางไข่บนจอกแทนที่อยู่ริมน้ำ

๕. นกหัวขวาน ทำรังในโพรงไม้

รังนกนางนวลแกลบ

รังนกและนกยาง

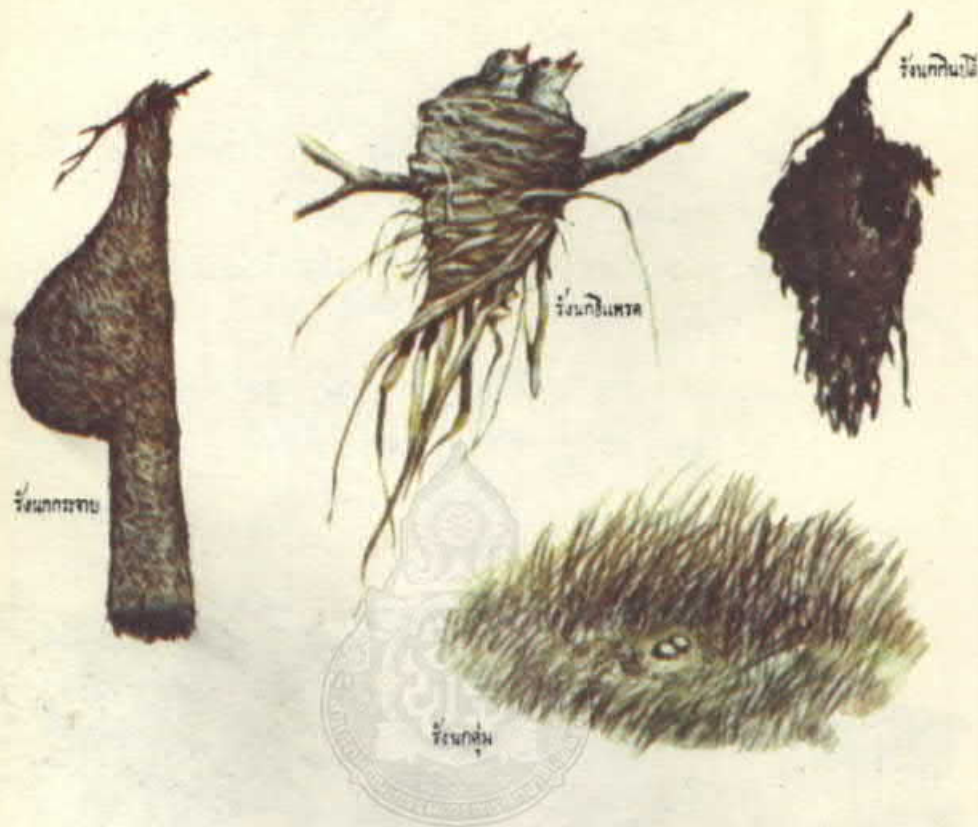
รังนกหัวขวาน

รังนกกินปลาและนกจาบคา

รังนกพริก

๖. นกคุ้ม ทำรังวางไข่บนดินใต้กอหญ้า
๗. นกกินปลี ทำรังห้อยตามกิ่งไม้ คล้ายกับขะห้อยแขวนอยู่
๘. นกกระจาบ ทำรังถักด้วยใบหญ้ามีกรวยขาวสวยงาม
๙. นกอีแพรด ทำรังเป็นถ้วยเล็ก ๆ น่าเอ็นดู

นกบางพวกชอบบินย้ายถิ่นที่หากินไปตามฤดูกาล เช่น นกปากซ่อม นกนางนวลใหญ่ นกนางแอ่นบ้าน ฯลฯ นกหลายชนิดที่ทำรังวางไข่ในแถบหนาวเหนือ เช่น ในไซบีเรีย มองโกเลีย เกาหลี ญี่ปุ่น พอถึงฤดูหนาวก็พากันบินย้ายถิ่นจากแถบหนาวเข้ามาหากินในประเทศไทยและประเทศต่างๆ ในแถบร้อน ทั้งนี้เพราะในแถบหนาวเหนือในฤดูหนาวเวลาในระยะกลางวันในวันหนึ่งๆ สั้นมาก หากินไม่ทันอิ่มก็หิวเสียดก่อน ทั้งอากาศก็หนาวจัดมีหิมะลงกลบดิน กลบพืชต่างๆ แมลงจึงมีน้อย นกหาแมลงไม่พอกิน ก็พากันบินย้ายถิ่นลงมาหากินในประเทศแถบร้อน พอหมดฤดูหนาวย่างเข้าฤดูร้อน ในแถบหนาวพรรณพืช แมลง และตัวสัตว์เล็กๆ เริ่มมีมากขึ้นฝูงนกเหล่านั้นก็พากันบินย้ายถิ่นจากแถบร้อนกลับไปหากินในประเทศไทยหนาวเหนือใหม่ต่อไป นกพวกนี้เราเรียกว่า พวกนกย้ายถิ่น ผิดกับนกอีกพวกหนึ่งซึ่งอยู่และหากินประจำถิ่นอยู่ในประเทศไทย ไม่บินย้ายถิ่นไปตามฤดูกาล เช่น นกกางเขนบ้าน นกเอี้ยง นกกิ่งไคร้

นกทั้งหมดในโลกนี้มีราว ๒๐,๐๐๐ ชนิด ในประเทศไทยมี ๘๔๕ ชนิด นักสัตวศาสตร์แบ่งนกต่างๆ ออกเป็นพวกใหญ่ๆ ตามลักษณะและนิสัยของนก พวกหนึ่งๆ เราเรียกกันว่า วงศ์ (Family) ในวงศ์หนึ่งๆ มีนกหลายชนิดที่คล้ายคลึงกัน นกในเมืองไทยทั้งหมดมีเกือบ ๑๐ วงศ์ ผู้เขียนจึงนำเรื่องของนกในวงศ์ต่างๆ ที่น่าสนใจมารวบรวมไว้สั้นๆ ในหนังสือนี้

๑. วงศ์นกเป็ดผี

Grebes : Family PODICIPEDIDAE

นกเป็ดผี (Little Grebe) เป็นนกขนาดเล็กโตสัปดาห์เท่ากำปั้น ปลายปากแหลมไม่แบนอย่างปากเป็ดน้ำ ตีนของมันไม่มีแผ่นพังผืดซึ่งระหว่างนิ้ว แต่มีลักษณะคล้ายกับใบพาย ๓ ใบ ผสมพันธุ์ในฤดูฝน พอถึงฤดูหนาวที่คอสีน้ำตาลแดงทั้งตัวผู้ตัวเมีย (เลข ๑) พอไปถึงฤดูแล้งขนสีแดงก็หายไป (เลข ๒) มันชอบว่ายอยู่ในบึงหนองและดำน้ำหาเหยื่อกินอยู่เรื่อยๆ เวลาที่มันว่ายน้ำ มันหันหน้าไปขวาที่ซ้ายที่คล้ายกับจะระวังตัวกลัวภัย มันชอบทำรังบนแพต้นจอกแหนที่ลอยเรื่อยๆ อยู่บนผิวน้ำกลางๆ บึง ทำรังโดยคาบใบจอกแหนมาวาง

นกเป็ดน้ำ

ทำเป็นรูปจานต้นๆ วางไข่ครั้งละ ๓-๖ ฟอง แล้วทั้งนกตัวผู้ตัวเมียผลัดกันกกไข่ รวบรวม ๓ สัปดาห์ก็ออกเป็นตัว ลูกนกตัวลายๆ ออกมาจากไข่ที่ว่ายน้ำได้ ในวันแรกๆ ลูกนกเอาปากคาบขนข้างตัวแม่เป็นเรือพ่วงว่ายน้ำไปหากินกับแม่อย่างน่าเอ็นดู ระหว่างที่แม่นกยังกกไข้อยู่ นั้นเห็นคนพายเรือเข้ามาใกล้ มันจะจิกใบจอกแหวนมาปิดไข่ แล้วก็ดำน้ำไปโผล่ดูเหตุการณ์อยู่ตามข้างกอสวะ เห็นคนเลยไปแล้วก็ขึ้นไปกกไข่ใหม่ อาหารของมันคือลูกอ๊อดและลูกกุ้งปลาที่มันดำจับเอาได้น้ำ

๒. วงศ์นกแกนเนต

Gannets : Family SULIDAE

นกแกนเนต นกนี้ไม่มีใครพบเห็นกันบ่อย แต่พบมันทำรังวางไข่ตามเกาะเล็ก ๆ ที่เป็นโขดหินโดดเดี่ยวอยู่ในทะเลเล็ก ทั้งนอกฝั่งภูเก็ตและในอ่าวไทยทางจังหวัดระยอง จึงนำมาพูดไว้ในที่นี้ด้วย เพราะนกนี้มีชีวิตพิสดารน่าสนใจ

นกแกนเนตมีหลายชนิด แต่ชนิดที่พบห่างๆ ฝั่งตามชายทะเลไทยคือ นกแกนเนตสีน้ำตาล (Brown Gannet) นกนี้วางไข่บนหินที่เป็นแอ่งเล็กน้อย วางไข่เพียงฟองเดียว นกนี้ไม่ได้นอนกกไข่อย่างนกอื่นๆ เพราะมันไม่มีขนสำหรับกกไข่อย่างนกอื่นๆ มันใช้เท้าซึ่งมีลักษณะคล้ายตีนเป็ดทั้งสองข้างถ่อหุ้มไข่ไว้ในต้นจนมิดเพื่อให้อบอุ่นแล้วจึงนอนกก

ไข่กกอยู่ราวเดือนครึ่งก็ออกเป็นตัว เวลาออกจากไข่ตาปิด ตัวอ่อนจ้องสีดำๆ แต่ไม่ช้าก็มีขนอุยสีขาว ๆ ออกคลุมทั่วตัว พ่อ

นกแกนแนต

นกแม่นกผลัดกันมาสำรองอาหารให้ลูกกินจนลูกมีไขมันอ้วนตุ้ พออายุได้สัก ๓ เดือน เริ่มมีขนปีกขนหางเกือบเต็มที พ่อนกแม่นกหยุดให้อาหารทันที ลูกนกที่อ้วนอยู่แล้วก็อดอาหาร ต้องใช้ไขมันที่เก็บไว้ในตัวจนหางอ้วน ลูกนกก็ลงลอยในน้ำอยู่พักหนึ่งจนปีกหางแข็งแรงจึงบินร่อนไปกับกระแสดมได้

นกนี้ไม่โฉบปีกถี่ ๆ มันใช้ทางปีกร่อนไปกับกระแสดมได้คล่องแคล่วเหนือระลอกคลื่นในทะเลใหญ่ พอปลาอะไรตกใจนกโดดขึ้น มาเหนือน้ำมันจะโฉบคาบได้ทันที บางทีพอมันเห็นปลาในน้ำมันจะ

ทั้งตัวพุ่งลงมาจากอากาศสูงๆ โครมลงไปในน้ำ แล้วก็ดำว่ายไปคาบปลาได้น้ำ มันสามารถกลืนเหยื่อของมันได้น้ำได้

นกนี้มีชื่อเสียงมากที่สามารถบินย้ายถิ่นไปจนถึงทะเลใกล้ๆ ขั้วโลกเหนือ แล้วล่องไปเกือบถึงขั้วโลกใต้ได้ง่ายๆ เป็นนกที่บินย้ายถิ่นได้ไกลที่สุดชนิดหนึ่ง

๓. วงศ์นกกระทุง

Pelicans : Family PELECANIDAE

นกกระทุง (Spot - billed Pelican) ตัวโตเท่าห่านมีในเมืองไทย
ชนิดเดียวผิดกับชนิดอื่นๆ ที่มีจุดสีดำๆ ตามขอบปาก ใต้ปากมีถุง
ซึ่งหดหรือหย่อนได้ไวจับปลา ดันเหมือนดันเบ็ด ชอบว่ายน้ำ
จับปลากินตามบึงใหญ่ๆ บางครั้งเห็นหากินตามชายทะเล

นกกระทุงในเมืองไทย ไม่พุ่งตัวจากอากาศสูงลงไปคาบหรือ
ดำน้ำไล่จับปลาได้น้ำเหมือนนกกระทุงสีน้ำตาล (Brown Pelican) ใน
อเมริกา

๔. วงศ์นกกาน้ำ

Cormorants : Family PHALACROCORACIDAE

นกกาน้ำ เป็นนกสีดำเกือบทั้งตัว มีต้นเหมือนดันเบ็ด
ปลายปากมีจะงอยโค้งแหลมสำหรับจับปลา มันชอบว่ายน้ำและดำ
น้ำจับปลา อ้อมแล้วก็ขึ้นมายืนกางปีกตากแดดให้แห้ง ทำรังด้วย
เร็วไม้เล็ก ๆ คาบมาซ้อน ๆ ไว้ ชอบทำรังบนต้นเดียวกับนกยาง
ในประเทศไทยมี ๓ ชนิด และมีนกโองว้ออีกชนิดหนึ่ง

นกกาน้ำเล็ก (Little Cormorant) (เลข ๑) มีชุมตามทุ่งนาบึง
หนองทั่วไป

นกกาน้ำปากยาว (Indian Shag) (เลข ๒) มีขนาดใหญ่กว่าปากยาวกว่านกกาน้ำเล็ก ในฤดูผสมพันธุ์มีปูชนสีขาวย้ำคอ มีชุมเฉพาะตามทุ่งนาในจังหวัดสมุทรสาคร

นกกาน้ำทะเล (Large Cormorant) (เลข ๓) มีขนาดใหญ่กว่าชนิดอื่น มักเห็นยืนอยู่ตามโขดหินริมน้ำตามเกาะต่างๆ ชอบดำน้ำทะเลไล่จับปลา มีแถบขาวที่ข้างแก้ม พอถึงฤดูผสมพันธุ์ก็มีขนสีขาวที่โคนขาด้วย

นกไอ้จู้ (Anhinga) (เลข ๔) บางที่เรียกกันว่า นกคอเขียว เพราะคอยาวโค้งคล้ายเขียวที่ชาวนาเขาใช้เกี่ยวข้าว ในฤดูฝนผสมพันธุ์มันมีขนประดับสีขาวที่บนหลัง ลูกตัวอ่อนมีขนอุยสีขาวทั้งตัว ปลายปากไม่เป็นจะงอยอย่างนกกาน้ำ แต่แหลมมาก มันใช้ปากแหลมเป็นฉมวกพุ่งทะลุตัวปลา โผล่ขึ้นมาเหนือน้ำ โยนปลาขึ้น แล้วอ้าปากจับให้หัวปลาหันลงไปในคอ แล้วจึงกลืน นกนี้พุ่งฉมวกได้เก่งจริง ๆ

๕. วงศ์นกโจรสลัดหรือนกฟริเกต

Frigates: Family FREGATIDAE

นกโจรสลัดหรือนกฟริเกต พบเห็นเป็นครั้งคราวในทะเลลึกของน่านน้ำไทยถึง ๓ ชนิด นกเหล่านี้ส่วนมากเป็นสีดำ ปากยาวแต่ปลายปากงุ้มแหลมคล้ายปากเหยี่ยว ปีกยาวมาก ขาวจากปลายปีกข้างหนึ่งไปอีกข้างหนึ่งราว ๖-๗ ฟุต กือยาวตั้งวากว่า และมีเท้าเหมือนตีนเป็ด ตีนง่าน นกเหล่านี้ถึงแม้แต่จะพบนาน ๆ ครั้ง แต่มันมีชีวิตพิสดารมาก จึงต้องนำมากล่าวในที่นี้ด้วย

นกโจรสลัดตัวผู้ตัวเมียมีลักษณะผิดกันมาก ตัวผู้มียุงสีแดงได้คอ พอถึงฤดูผสมพันธุ์ มันก็ทำให้ยุงลงบนท้องโตขึ้นเพื่อไว้เกี่ยวตัวเมีย นกพวกนี้กางปีกร่อนอยู่ได้ในอากาศแทบทั้งวัน เป็นนกที่บินร่อนได้คล่องแคล่วเก่งที่สุดในโลกอย่างหนึ่ง มันใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่กับการร่อนไปมา ไม่ได้ใช้เท้าเดินไปมา ทำจึงเล็กลงจนไม่มี

นกโจรสลัด

กำลังเดินไปไหนมาไหนได้เหมือนนกอื่น ๆ และถึงแม้ว่ามันจะมีเท้าที่แบนพังผืดซึ่งระหว่างนิ้วเหมือนตีนห่านก็จริง แต่มันเป็นนกที่เกลียดน้ำกลัวน้ำ หากตกลงไปในน้ำเมื่อใด เท้าที่อ่อนแอจะช่วยตัวของมันไม่ได้ และปีกของมันจะเปียกน้ำทันที ทำให้บินขึ้นจากน้ำไม่ได้ มันมักจะต้องจมน้ำตายไปเลย

ที่เราเรียกว่านกโจรสลัด ก็เพราะถึงแม้มันจะชอบกินปลาเป็นอาหาร แต่มันก็ไม่ใคร่สนใจหาปลากินเอง มันมักจะชอบเที่ยวแย่งชิงนกอื่นกิน พอมันเห็นนกนางนวลหรือนกทะเลอื่น ๆ มันจะถลาร่อนเข้าโฉบเฉี่ยววนก้นนั้นบังคับให้นกนั้นสำรอกปลาในกระเพาะออกมา แล้วมันก็โฉบเฉี่ยวคาบปลาที่นกอื่นคายทิ้งก่อนที่ปลานั้นจะตกถึงผิวน้ำทะเลเบื้องล่าง

นอกจากนั้นมันยังชอบคอยแย่งชิงลูกนกนางนวลและนางนวล
แถบที่วางไข่ตามเกาะและโขดหินต่าง ๆ กินด้วย พอเห็นพ่อแม่
นกนางนวลเฟลอ ปล่อยให้ลูกนกโผล่ออกมาจากอกเมื่อไร มันก็
โฉบเฉี่ยวจิกคาบเอาลูกนกไปกิน

หากมันอดหยากเต็มที่มันก็ร้อนလာจิกอะไร ๆ ที่ลอยบนผิวน้ำ
กิน เช่น ลูกเต่าทะเล ปลาหมึก และปลาต่าง ๆ ที่ลอยขึ้นมาที่
ผิวน้ำ มันจิกคาบในขณะที่มันถลาร่อนอยู่ได้โดยตัวของมันไม่กระ-
ทบผิวน้ำเลย

๖. วงศ์นกยาง

Egrets, Bitterns, and Herons : Family ARDEIDAE

นกยาง เป็นนกที่มีขาขาว คอขาว ปากขาวแหลม ชอบเดิน
หาปลา ตักแตนและสัตว์เล็ก ๆ ตามริมน้ำและในน้ำตื้น ๆ กิน เวลา
บินมันหดรอกมาอยู่บนไหล่ โบกปีกบินไปเรื่อย ๆ ไม่ร่อน บางชนิด
ชอบบินไปเป็นแถวคล้ายตัววี บางชนิดชอบหากินในที่แจ้ง แต่บาง
ชนิดชอบหากินในที่รก มักทำรังด้วยกิ่งไม้เล็ก ๆ รวม ๆ กันหลาย ๆ
รังบนต้นไม้ต้นเดียวกัน นกยางที่มีสีขาว ภาษาอังกฤษมักเรียกว่า
Egret ตัวสีน้ำตาลมักเรียกว่า Bittern หากเป็นสีอื่น ๆ มักเรียกกันว่า
Heron แต่ไม่แน่เสมอไป

นกยางและควา

นกยางควาย (Cattle Egret) (เลข ๒) ปากสีเหลือง ตีนดำตลอด ถึงฤดูผสมพันธุ์มีขนบนคอและหลังเป็นสีส้ม (เลข ๓) ชอบหาตักแตงกินไปข้าง ๆ ฟุงควา ขอบเกาะบนหลังควา

นกยางเล็ก (Little Egret) (เลข ๑) ปากแหลมสีดำทั้งปาก ตีนเหลือง ถึงฤดูผสมพันธุ์มีขนประดับเป็นฝอยบนหลังและมีขนเป็นคู่หนึ่งที่ท้ายทอย ชาวบ้านจึงชอบเรียกว่า นกยางเป็ด

นกยางโทน (Large Egret) (เลข ๔) ตัวโตกว่านกยางเล็ก
มาก ปากเหลือง ถึงฤดูผสมพันธุ์ ปากเปลี่ยนเป็นสีดำ แล้วมี
ขนประดับเป็นฝอยบนหลัง

นกยางเขียว (Green Heron) (เลข ๕) ตัวสีเขียวคล้ำ ชอบ
หาแมลงและลูกกุ้งปลากินบนดินเลนตามไต้ต้นไม้ร่มๆ ริมคลอง ริม
ทะเล

นกยางดำ (Black Bittern) (เลข ๖) ตัวสีดำมีลายทึบ ชอบ
หากินในที่รก จวนพลบจึงออกบินและหากิน

นกแขวก (Night Heron) (เลข ๑๐) ท้องขาว บนหัวและหลัง
สีดำ ในฤดูผสมพันธุ์มีเปี้ยวขาวห้อยยาว นกตัวอ่อน (เลข ๑๑) สีน้ำ-
ตาลลาย ๆ ในฤดูแล้งมีนกแขวกบินย้ายถิ่นจากประเทศหนาวเหนือ
เพิ่มจำนวนมากขึ้น

นกกระสาแดง (Purple Heron) (เลข ๑๓) มีขนาดใหญ่ สี
น้ำตาลแกมแดง

นกกระสานวล (Grey Heron) (เลข ๑๒) สีขาวเทา ชอบเดิน
จิกกุ้งปลาในนาที่น้ำท่วม

นกยางกรอก

นกยางกรอก (Pond Heron) เป็นนกยางขนาดกลาง เวลามันขึ้นคอยจิกกุ้งปลาในน่านน้ำ ดูเห็นมันยากเพราะเป็นส่น้ำตาลเข้ากับส่น้ำหญ้าแห้งในนา (เลข ๓) พอมันบินขึ้นจึงเห็นปีกสีขาววาวขึ้นทันทีทันใด นกยางนี้มี ๒ ชนิด คือ นกยางกรอกพันธุ์จีน และพันธุ์ชวา นกยางกรอกพันธุ์จีน (Chinese Pond Heron) (เลข ๑) นั้นพอถึงฤดูฝนซึ่งเป็นฤดูผสมพันธุ์ก็เปลี่ยนขนเป็นสีแดงที่หัวคอและหน้าอก ส่วนนกยางกรอกพันธุ์ชวา (Javan Pond Heron) (เลข ๒) นั้น หัวคอและหน้าอกจะเปลี่ยนเป็นส่น้ำตาลหรือเหลืองจาง ๆ และมีขนเปื้อยขาว ๒-๓ เส้นด้วย บนหลังนกทั้งสองชนิดนี้ในฤดูผสมพันธุ์จะเปลี่ยนเป็นส่น้ำเงินดำ ๆ พอหมดฤดูฝนก็เปลี่ยนขนเป็นส่น้ำตาลลาย ๆ ตามเดิม (เลข ๓)

นกยางกรอกชอบกินตักแตนมากกว่ากิ้งปลา ชอบขึ้นนั่ง ๆ อยู่ตามริมน้ำหรือบนใบบัวหรือบนจอกแหนในท้องนาและบึงหนอง ตากอยจ้องหาเหยื่อ พอเห็นเหยื่อก็ค่อย ๆ ก้าวไปจิกกิน

นกยางกรอกทำรังด้วยเร็วไม้เล็ก ๆ กาบมาขัดสานกันไว้บน กอไผ่ บนต้นมะขามเทศ หรือต้นไม้อื่น ๆ ตามริมท้องนา มักทำรัง รวม ๆ บนต้นไม้เดียวกันกับนกกาน้ำและนกยางชนิดอื่น ๆ เวลามัน บิน มันมักจะร้องบอกชื่อตัวเองเสียงยาว ๆ ดัง “กรอก”

๑. วงศ์นกสตอว์ก (กระสา)

Storks : Family CICONIIDAE

นกสตอว์ก (กระสา) เป็นนกที่มีขนาดใหญ่ ปากยาวใหญ่กว่า นกกระสาในบทก่อน ขาวยาว ชอบเดินหากินในนาที่น้ำท่วม หรือหา แมลงตามทุ่งหญ้ากิน ทำรังด้วยกิ่งไม้เล็กๆ บนต้นไม้สูง ในประเทศ- ไทยมี ๘ ชนิด บางชนิดบินย้ายถิ่นไปหากินในอินเดียในฤดูฝน แล้ว มาหากินในเมืองไทยตั้งแต่ปลายฤดูฝน เวลาบินคอเหยียดยาวไป ข้างหน้า ขาเหยียดยาวเลขาไปมาก

นกปากห่าง(Open-billed Stork)(เลข๑)สีขาวแต่ปลายปีกและหาง สีดำ ส่วนกลางของปากห่างออกเพื่อให้มันคาบหอยโข่งซึ่งกลมมันได้ ถนัด ชอบกินแต่เนื้อของหอยโข่งอย่างเดียว ชอบอยู่เป็นฝูงและทำรัง โกลัๆกัน นกปากห่างชอบบินย้ายถิ่นที่หากินระหว่างประเทศไทยกับ

อินเดียและเขมร ไม่บินย้ายถิ่นขึ้นเหนือลงใต้เหมือนนกอื่นๆ ในสมัย
ก่อนๆ มีนกอินทรีอาศัยอยู่ตามวัดที่มีต้นไม้สูงๆ ตามริมแม่น้ำเจ้าพระยา
หลายแห่ง ต่อมาในสมัยหลังๆ นกเหล่านี้ถูกยิงเล่นกันมาก จนที่วัดก็
ไม่มีใครชอบนกนี้ เพราะมันมักถ่ายมูลลงมาถูกหัวคนที่ไปทำบุญที่วัด
เขาไม่ให้เอ๋ยมันเลย เขาจึงตัดโค่นต้นไม้ที่มันเคยเกาะอาศัยเสียบ้าง
ปล่อยให้นกใจร้ายเข้าไปยิงเล่น ไม่ห้ามปรามไม่ให้ทำบาปในเขตวัด
นกเหล่านี้จึงหาที่อาศัยให้ปลอดภัยยาก กรรมการของนิคมไพรสมาคม
จึงได้ไปกราบไหว้วังวอนสมภารวัดไผ่ล้อม ปทุมธานี ขอให้นกต่างๆ
ได้อาศัยในเขตวัดนั้นโดยไม่ให้ใครไปรบกวน สมภารใจดีเห็นด้วย นก
เหล่านี้จึงพากันย้ายมาอยู่อาศัยที่วัดนั้นมากขึ้นทุกที เดือนมีจำนวนใน
ฤดูผสมพันธุ์ คือในฤดูแล้งถึงหมื่นกว่าตัว นกนี้ตามปกติจะเริ่มบินย้าย
ถิ่นจากประเทศอินเดียและปากีสถานเข้ามาถึงวัดไผ่ล้อมราว ๑-๒ สัปดาห์
ก่อนวันรับกฐิน คล้ายกับว่ามันจะมาร่วมทำบุญด้วย เมื่อมาถึงใหม่ ๆ
ใน ๒-๓ สัปดาห์แรกก็พักผ่อน หาหอยโข่งกินตามท้องนา บำรุง
ร่างกายให้หายเหนื่อย หลังจากนั้นในเดือนธันวาคมก็เริ่มเลือกคู่
แย่งคู่กันบ้าง แต่ไม่จิกตีกันรุนแรงนัก เพราะมีคู่ให้เลือกมากมาย
เลือกคู่เสร็จแล้วก็พากันหาที่ทำรัง ในตอนนั้นมีการแย่งกันบ้าง พอ
นกตัวหนึ่งไปแย่งที่นกคู่อื่น นกตัวอื่น ๆ ก็มักมาผสมโรงช่วยจิกตี
กับเขาด้วย จึงมีการรุมจิกตีกันบ้างเป็นหมู่ ๆ นกตัวไหนเลือกที่ได้
เหมาะสม ก็เริ่มทำรังโดยไปคาบกิ่งไม้เล็ก ๆ มาวางซ้อนกันเหนือ
ง่ามไม้ มันทำรังด้วยเร็วไม้แบบนกยางหรือรังกา ทำรังเสร็จแล้วก็
เริ่มผสมพันธุ์และวางไข่วันละฟองจนครบ ๔ ฟอง เต็มตามจำนวน
แล้วก็ผลัดกันกกไข่ ตลอดเวลาของมันทำรังและวางไข่ มันต้องผลัด
เปลี่ยนกันไปหากิน ตัวหนึ่งจะต้องอยู่เฝ้ารัง มิฉะนั้นนกที่อยู่รังใกล้-
เคียงจะแอบมาคาบไม้ในรังที่เจ้าของผลอไปใส่รังของตัว หากมีใคร

ทำเสียงดัง เช่น จดประทัด หรือยิงปืนขึ้น ฟุ้งงกจะตกใจ และบินหนี ฟุ้งกาที่อยู่นอกวัดจะรีบฉวยโอกาสพากันบินเข้าไปลักลาบไข่ที่ในรังไปกินเสีย

ในการผสมพันธุ์ เวลาที่นกตัวผู้ขึ้นทับตัวเมียนั้น นกตัวผู้จะใช้เท้าจับขอบปีกหน้าของตัวเมียไว้แน่น ทั้งสองตัวจะกระพือปีกช่วยการทรงตัว ตัวผู้จะแกว่งปากอันยาวของมันให้กระทบปากของตัวเมียดังก๊อ๊กแก๊ก ๆ อยู่ตลอดเวลาที่ทำการทับ

ธรรมชาติเสกสรรให้นกสามารถกินหอยโข่งเป็นอาหาร หอยโข่งนั้นมีเปลือกแข็งและกลมกลื่น ยากที่นกอะไรจะคาบหรือจะขบกินเนื้อในได้ ธรรมชาติจึงเสกสรรให้นกนี้มีปากถ่าง ห่างจากกันตรงส่วนกลางของปาก ทำให้นกสามารถคาบหอยที่กลมกลื่นได้ถนัดไม่ลื่นหลุด นกปากห่างจะเอาปากเกี่ยวเดิנגมหาหอยโข่งในน้ำซึ่งลึกราวสักแค่ก๊ีบพองมพบก็คาบหอยโข่งนั้นขึ้นมาบนคันทันหรือที่ดินแห้ง ๆ วางหอยให้ปากหงายขึ้นบน แล้วเอาปลายปากล่างกดที่มลงบนฝ่าหอย และใช้ปากบนกันไว้ไม่ให้หอยเคลื่อนไปมา ปากหอยก็จะเปิด นกจะคาบฝ่าหอยทิ้ง แล้วก็คาบเนื้อในเสกมัดให้หลุดจากเปลือก แล้วจึงกลืน

เวลาฟ่อนกแม่นกมาถึงรัง มันจะสำรอกเอาเนื้อหอยกลงไว้ที่กลางรัง ลูกนกทุก ๆ ตัวจะหันหัวไปทางกลางรังแล้วก็แย่งกันกิน เมื่อลูกกินอิ่มแล้ว ส่วนที่เหลือฟ่อนกหรือแม่นกก็จะกินเอง ทั้งฟ่อนกแม่นกต้องผลัดกันหาอาหารมาสำรอกให้ลูกกินอยู่เช่นนั้นตลอดทั้งวัน

ลูกนกเมื่อออกมาจากไข่ใหม่ ๆ ตัวอ่อนจ้อนไม่มีขน ต่อมาไม่กี่วันก็มีขนปุยขาว ๆ คลุม อีกราวเกือบ ๒ เดือนก็มีปีกหางแข็งแรง แล้วก็เริ่มหัดบิน ครั้งแรกหัดโบกปีกอยู่แต่บนรังก่อนแล้วจึงลงบิน

ไปที่กิ่งไม้ใกล้ ๆ รวบรวมเมฆาชนและพฤษภาคมนั้นก็พากันบินย้าย
ถิ่นไปประเทศอินเดียต่อไป

นกสตอร์กคอสีดำ (Black-necked Stork) (เลข ๒) หัวและคอดำ
ปากสีดำยาวใหญ่

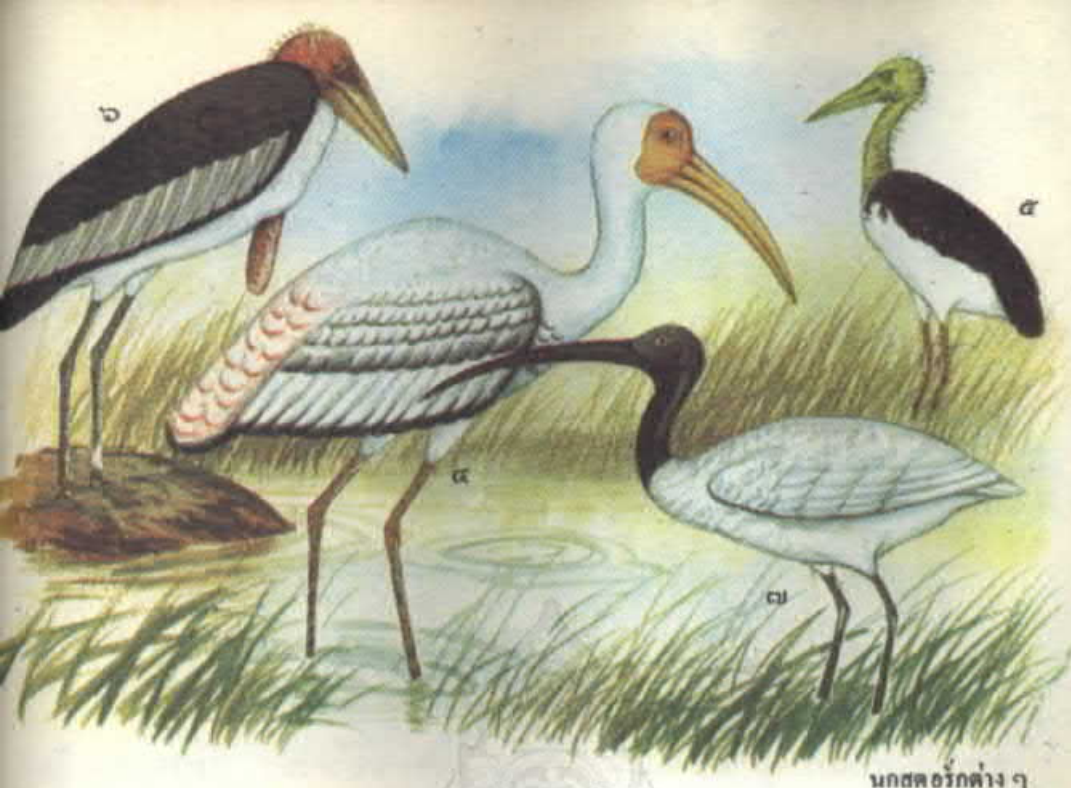
นกสตอร์กคอขาว (White-necked Stork) (เลข ๓) ตัวสีดำ แต่
คอสีขาว

นกกาบบัว (Painted Stork) (เลข ๔) ปากโค้งสีเหลือง ขนคลุม
บนหางสีชมพู

นกตะกรุม (Lesser Adjutant Stork) (เลข ๕) ปากขาวหัว
ล้านเหลือง คอเหลือง เต็กๆ ชอบเรียกว่า นกขุนช้าง ชอบเดินหาปู
และแมลงกินตามทุ่งนา

นกสตอร์กต่าง ๆ

นกตอกรักต่าง ๆ

นกตะกราม (Greater Adjutant Stork) (เลข ๖) ขนาดตัวใหญ่กว่านกอื่น ๆ หัวล้านแดง มีถุงลมห้อยจากคอสีแดง ชอบกินปูปลา และสัตว์เล็กต่าง ๆ ที่มันหาได้ ชอบแย่งแรงกินเนื้อสัตว์ตาย อย่างมูมามเป็นก้อนใหญ่ๆ ไม่ค่อยๆ จิกเนื้อกิน เวลาหิวกลืนของไม่เลือก เขาจึงเรียกนกสองอย่างนี้ว่า นกตะกรวมและนกตะกราม

๘. วงศ์นกขันทอย

Ibises : Family THRESKIORNITHIDAE

นกขันทอย (กฤดา) ขาว (White Ibis) (เลข ๗) ตัวขาว ปากโค้งขาวดำ ชอบเดินหากบเขียดปูปลาและแมลงกินตามนาที่น้ำท่วม

๕. วงศ์นกเป็ดน้ำ

Wild Ducks : Family ANATIDAE

นกเป็ดน้ำ นกในวงศ์นี้มีปากและตีนเหมือนเป็ด มีปีกแข็งแรงบินได้เก่งมาก

สองชนิดแรกที่จะพูดถึงต่อไปนั้นบินขึ้นไปเกาะบนกิ่งไม้ได้ และชอบทำรังในโพรงไม้ นอกนั้นพอถึงต้นฤดูฝนก็บินย้ายถิ่นไปทำรังตามริมบึงหนองในประเทศหนาวเหนือ

เป็ดกับแค (Cotton Teal) (เลข ๑) ขนาดเล็ก สีนํ้าตาล ในฤดูผสมพันธุ์ตัวผู้สีดำ ท้องขาว คีวขาว สร้อยคอดำ ชอบทำรังในโพรงไม้ บางทีทำรังบนเพดานหรือซอกหลังคาบ้าน

เป็ดแดง (Whistling Teal) (เลข ๒) บนหลังสีนํ้าตาลดำ ใต้ท้องนํ้าตาลแดง ชอบทำรังในโพรงไม้ หากหาโพรงไม้ไม่ได้ก็ทำรังในป่าพง

ทั้ง ๒ ชนิดนี้ลูกฟักออกจากไข่ในวันเดียวกัน แม่เรียกลูกให้โดดตกลงไปจากโพรงรัง ลูกน้ำหนักรตัวเบา มีขนอุยคลุมอยู่มากจึงตกไม่เจ็บ เมื่อลูกโดดลงมาหมดแล้ว พ่อแม่เป็ดก็เดินนำแถวลูก ๆ ไปลงน้ำ ตอนนี้เป็นตอนที่น้ำดูที่สุด

นกเป็ดน้ำต่าง ๆ

เป็ดน้ำนอกจากนี้ผสมพันธุ์ทำรังในเมืองหนาว แล้วบินย้ายถิ่น
เข้ามาหากินในประเทศไทยตั้งแต่ปลายฤดูฝน เช่น

เป็ดหอม (Pintail) ตัวผู้ (เลข ๓) หัวดำข้างคอสีขาว หลังสีเข้ม
ตัวเมียสีน้ำตาล มีขนาดใหญ่ ขนหางยาวแหลม

เป็ดลาย (Garganey) ตัวผู้ (เลข ๔) ตัวเมีย (เลข ๕) ในภาพ
นี้เป็นขนฤดูผสมพันธุ์ พอมาถึงประเทศไทย ตัวผู้จะเปลี่ยนเป็นสี
น้ำตาล ชนิดนี้มีมากกว่าชนิดอื่น

เป็ดดำ (Pochard) (เลข ๖) สีดำกว่าชนิดอื่น ๆ ตัวผู้มีขนตา
สีขาว

เป็ดหงส์ (Comb Duck) (เลข ๓) ตัวผู้มีก้อนดำกลม ๆ บน โคนปาก มีขนาดตัวใหญ่เท่าเป็ดบ้าน ไม่พบบ่อยนัก

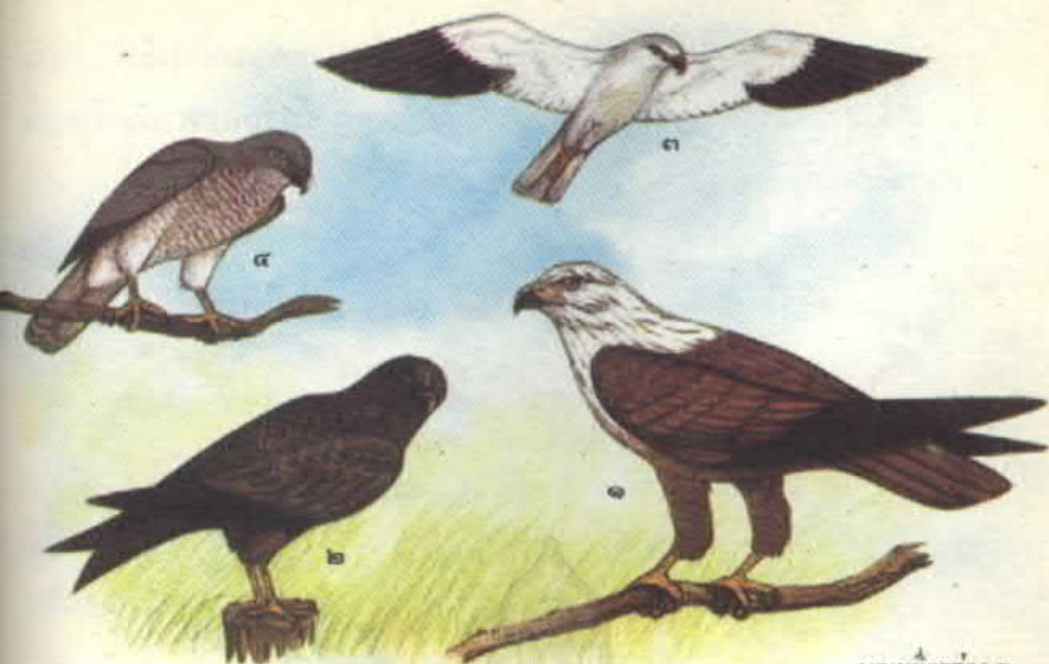
นกจากพราก (Ruddy Shelduck) (เลข ๔) ชื่อนี้เป็นนกใน วรรณคดี มีผู้เข้าใจว่าคงจะเป็นเป็ดน้ำพม่า ซึ่งเคยเห่บินเข้ามาหาถิ่น ตามทุ่งนาในภาคเหนือและภาคกลางของประเทศไทยในฤดูหนาว รูปร่างคล้ายเป็ดแดงแต่มีขนาดเท่าเป็ดบ้าน ตัวผู้มีแถบคาดคอสีดำ

๑๐. วงศ์นกเหยี่ยว

Hawks: Family ACCIPITRIDAE

เหยี่ยว เป็นนกที่จับสัตว์อื่นเป็นอาหาร ฉะนั้นจึงมีเล็บยาวโค้ง แหลม นิ้วทั้งสี่ขมเข้าหากันสำหรับโอบจับเหยื่อได้ถนัด มีปากโค้ง แหลมสำหรับจิกสัตว์ให้ตายเร็ว ตัวเมียมักโตกว่าตัวผู้ นกตัวอ่อนใน ๓-๔ ปีแรก มีสีต้นผิวดำจากพ่อแม่และเปลี่ยนสีเปลี่ยนลายทุกปีจนโต นกในวงศ์นี้มีในประเทศไทย ๔๓ ชนิด ที่พบบ่อยคือ

เหยี่ยวแดง (Brahminy Kite) (เลข ๑) หัวขาว ออกขาว ส่วน-
อื่นสีน้ำตาลแดง หางกลมมนไม่แฉก ชนิดนี้พบบ่อยมีนิสัยเหมือน
เหยี่ยวดำที่จะกล่าวต่อไป

นกเหยี่ยวต่าง ๆ

เหยี่ยวดำ (Pariah Kite) (เลข ๒) สีนํ้าตาลดำ หางแฉก สอง
ชนิดนี้มักเห็นบินร่อนไปมาเหนือแม่น้ำลำคลองมากกว่าเหยี่ยวอื่น ๆ
เพื่อหากินปลาน้อย ๆ ที่ชาวประมงทิ้งลอยตามน้ำ ตักแตน และสัตว์
เล็ก มันก็กิน ไม่ลั้ลลือกเปิดไก่เหมือนเหยี่ยวอื่น ๆ

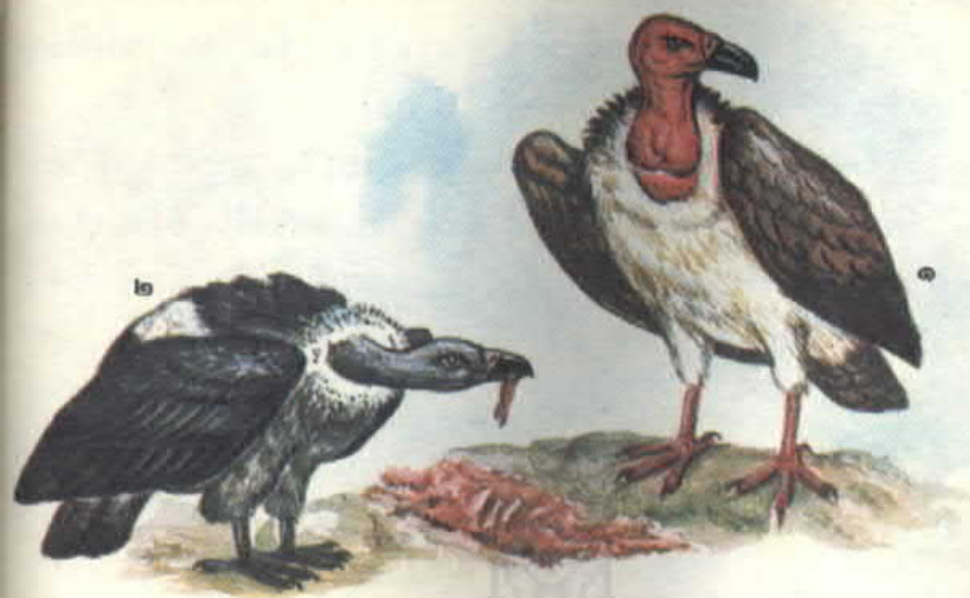
เหยี่ยวขาว (Black Shouldered Kite) (เลข ๓) ขนาดเล็กกว่า ๒
ชนิดก่อน บนไหล่มีแถบดำ ชอบบินปักหลักอยู่ที่เดี๋ยวนในอากาศ ใน
เมื่อมันเห็นเหยื่อ ได้ก็โฉบลงไปจับ ชอบกินกบเขียด ตักแตน มัก
เห็นเกาะตามสายโทรเลขบ่อย ๆ

เหยี่ยวนกเขา (Shikra) (เลข ๕) มีขนาดเล็ก่อนข้างเล็ก บิน
ไปทางไหนกระรอกพากันร้องตก นกเล็กๆ ร้องและพากันบินหนี
เพราะมันชอบจับสัตว์และนกเล็ก ๆ กิน

เหยี่ยวรุ้ง (Crested Serpent Eagle) (เลข ๕) มีหงอน มีลายจุด
ขาว ๆ สวยงาม ชอบหากระรอกและงูตามป่ากิน

เหยี่ยวนกออก (White-bellied Sea-Eagle) (เลข ๖) มักเห็นตาม
ชายทะเล ชอบจับงูทะเลกิน ปลาหมึกก็กิน

พวกแร้ง (Vultures) อยู่ในวงศ์นกเหยี่ยว แต่ธรรมชาติทำให้มันชอบกินสัตว์ตายคล้ายกับว่ามันเป็นนกถือศีล แร้งมีตาที่ปรับเลนซ์ให้เห็นของไกล ๆ ได้ กลายกับว่ามันมีกล้องส่องทางไกลอยู่ในตาของมันอีกชุดหนึ่ง ฉะนั้นแร้งจึงสามารถดูของไกล ๆ ได้ชัดเจน มันร้อนอยู่ในท้องฟ้าสูง ๆ จนคนเรามองมันไม่เห็น แต่มันสามารถมองเห็นสัตว์ตายบนพื้นดินได้ เมื่อตัวหนึ่งถลาร่อนลงมาจะกินซากสัตว์ตาย แร้งตัวอื่นเห็นเพื่อนร่อนลงก็รู้ว่าเพื่อนเห็นเหยื่อเข้าแล้ว ก็จะพากันร่อนตามลงมารวมกันมากขึ้น แร้งมีอายุยืนกว่านกอื่นๆส่วนมากในประเทศไทยมีแร้ง ๔ ชนิด

พญาแร้ง (King Vulture) (เลข ๑) ที่หัวและคอเป็นสีแดงเหมือนกันทั้งตัวผู้ตัวเมีย

อีแร้ง (White-backed Vulture) (เลข ๒) หัวและคอเป็นสีดำทั้งตัวผู้ตัวเมีย บนตะโพกมีแถบขนสีขาว ส่วนบั้งอีก ๒ ชนิดไม่ใคร่พบกันบ่อยนัก

แร้งชอบทำรังบนต้นไม้สูง รังทำด้วยเรียวไม้แบบรังกา หากคนปิ่นขึ้นไปใกล้ ๆ รังของมัน มันจะตำรอกกายของในท้องของมันให้ไหลเลอะลงมาถึงคน ของที่มันตำรอกออกมาเห็นเน่าร้ายกาจมาก คนจะทนเหม็นไม่ไหว และหนีไป

๑๑. วงศ์ ไก่ฟ้า

Pheasants: Family PHASIANIDAE

ในวงศ์นี้มีพวกไก่ฟ้า พวกนกกระทา และพวกนกคุ้ม

พวกไก่ฟ้า (Pheasants) ไก่ฟ้าต่างๆ มีลักษณะคล้ายไก่ ตัวผู้แข่งมักมีเดือย มีขนประดับเป็นสีอันสวยงาม ตัวผู้ใหญ่และสวยกว่าตัวเมีย ชอบหาเมล็ดพืชมาแมลงกิน และจิกสัตว์เล็กๆ กิน ชอบทำรังบนพื้นดินตามโคนไม้และใต้พุ่มไม้

ไก่ฟ้าหลังขาว (Silver Pheasant) (เลข ๑) ขนบนตัวสีขาว มีขอบขนเป็นเส้นดำ ๆ คล้ายตัววี ขนอื่น ๆ กัน ชอบอยู่ตามป่าเขาแต่ไม่มีทางบักย์ได้

ไก่ฟ้าหลังเทา (Kalij Pheasant) (เลข ๒) ขนบนตัวสีเทา มีลายเป็นคลื่นทั่วไปบนหลัง ชอบอยู่ตามป่าเขาทางตะวันตกของเมืองไทย

ไก่ฟ้าพญาลอ (Siamese Fireback Pheasant) (เลข ๓) ขนตัวสีเทาไม่มีลาย บนตะโพกสีแดง ตัวเมียผลิตไข่ ๒ ชนิดก่อนที่มีลายขาว กล้ายเกิดปลาทางใต้ท้อง ปีกลายขาวสลับดำ มีตามป่าทั่วไปเว้นแต่ภาคใต้

ไก่ฟ้าหน้าเขียว (Crested Fireback Pheasant) (เลข ๔) เป็นไก่ฟ้าชนิดเดียวในประเทศไทยที่มีหน้าเขียว มีอยู่ทางบักย์ใต้เท่านั้น

ไก่ป่า (Red Jungle Fowl) (เลข ๕) ดูคล้ายไก่บ้านแต่รูปร่างเปรี้ยวและมีสีสันทวยกว่า เดือยเรียวแหลมกว่า บินเก่งเหมือนนก

นกหว้า (Great Argus Pheasant) (เลข ๖) มีแววยุ่งกลมๆ ตามขนปีก ตัวผู้ชอบรำแพนปีกล่อตัวเมียในลานรำเตียนๆ (ไม่รำแพนหางอย่างนกยูง) ร้องเสียงดัง “ว้า ว้า” บอกชื่อของมันเองเมื่อมันตกใจ มีอยู่ตามป่าดงทางบักย์ใต้

นกแว่น (Peacock Pheasant) (เลข ๗) เล็กกว่านกหว้ามาก มีแววยุ่งตามตัวและบนหาง มีตามป่าทางบักย์ใต้ และทางตะวันตกของประเทศไทย

นกยูง (Green Peafowl) (เลข ๘) ตัวผู้มีขนหางยาวสำหรับ
รำแพนเขียวตัวเมีย ตัวผู้รำแพนที่ในสถานเดียวกันตามทุ่งกว้าง ตอนเช้าๆ
เย็น ๆ มันร้องดัง “ก๊ก ๆ ๆ กะโด้งหง”

พวกนกกระทา นกคุ้ม (Partridges) นกกระทาและนกคุ้มบาง
ชนิดอยู่ในวงศ์ไก่ฟ้า เพราะอวัยวะภายในบางอย่างคล้ายกัน นกกระทา
บางชนิดมีเดือย หางมักสั้น ตัวผู้ตัวเมียบางชนิดดูเหมือนกัน บางชนิด
ผิดกัน นกคุ้มชนิดที่มีหัวแม่เท้าด้วยจัดอยู่ในวงศ์นี้ ส่วนนกคุ้มชนิด
ที่ไม่มีหัวแม่เท้าเลยนั้นอยู่ในวงศ์ถัดไปอีกวงศ์หนึ่งต่างหาก

นกกระทาต่าง ๆ

ไก่จุก

นกกระทาทู่ (Francolin) (เลข ๘) ตัวผู้ลายจุดกลมๆ ตัวเมียสีกล้ำลายขวาง ชอบหาเมล็ดพืชและแมลงกินตามทุ่งหญ้า ตามเนินโคก มักได้ยินแต่เสียงตัวผู้ร้อง “แก๊ แก๊ก แก๊ๆ”

นกกระทาดง (Green-legged Tree Partridge) (เลข ๑๐) ตัวผู้ตัวเมียเหมือนกัน หน้าลายขาวๆ ข้างสีเขียวๆ ชอบหาแมลงกินตามพื้นดินในป่าดงดิบ มักได้ยินเสียงตัวผู้ร้อง “โป้ง ๆ ๆ ๆ กร๊อก-กร๊อซ ๆ ๆ ๆ ฝั่เข้าฝั่ออก ฝั่เข้าฝั่ออก ฝั่เข้าฝั่ออก”

ไก่จุก (Rouloul) (เลข ๑๑) เป็นนกกระทาที่สวยงามที่สุด ตัวผู้มีหงอนคล้ายหมวกอุสุเรนสีแดง ชอบอยู่ตามป่าดงดิบทางบกย์ใต้

นกกลุ่มสี (Painted Quail) (เลข ๑๒) ตัวเล็กเท่าลูกไก่เล็ก ๆ ตัวผู้มีลายสวยได้ก่อ ตัวเมียสีน้ำตาล นกกลุ่มสีจัดอยู่ในพวกเดียวกับนกกระทาเพราะเท้าของมันมี ๔ นิ้ว

๑๒. วงศ์นกคุ้ม

True Quails : Family TURNICIDAE

นกคุ้มต่าง ๆ

นกกลุ่มในวงศ์นี้ไม่มีนิ้วหัวแม่เท้า แท้จริงมีนิ้วข้างละ ๓ นิ้ว เท่านั้น ชอบหาเมล็ดพืชและแมลงกินตามพื้นดิน ทำรังได้ก่อหลุม เวลาคนเข้าไปใกล้มันจึงบินขึ้น พอไปได้หน่อยหนึ่งก็บินลงหายไป ในป่าหญ้าอีก

นกกลุ่มอีดเล็ก (เลข ๑) มีลายเป็นจุดกลมดำๆ เท้าสีชมพู

นกกลุ่มอีดใหญ่ (เลข ๒) ตัวโตกว่า มีจุดดำกลมๆ เท้าสีเหลือง ที่ชาวบ้านเขาเรียกว่า นกกลุ่มอีด เพราะมันร้องบอกชื่อของมันดัง “อีด ๆ ๆ”

นกกลุ่มอกลาย (เลข ๓) มีลายขวางทึบ ตัวเมียได้ก่อตำ มี หุมกว่าชนิดอื่น

๑๓. วงศ์นกกระเรียน

Cranes : Family GRUIDAE

นกกระเรียน (Sarus Crane) เป็นนกขนาดใหญ่ มีในประเทศไทยชนิดเดียว กอยาว ขาวาว เวลาบินคอเหยียดยาวไปข้างหน้า ขาเหยียดยาวไปข้างหลังคล้ายพวกนกสตอว์ก หัวและส่วนบนของต้นคอสีแดง นอกนั้นสีเทา ชอบอยู่คู่ หรือเป็นฝูงเล็กๆ ในครอบครัว พ่อแม่และลูกอีกตัวหรือสองตัว ชอบหาปลา กินตามบึงหนอง หรือไม้ที่เขียวหาตักแตนและสัตว์เล็กๆ กินตามทุ่งหญ้า และบนโคกเนิน บางครั้งก็พบหากินตามทุ่งบนเนินเขาสูง

นกกระเรียนเป็นสัตว์ใจเดียว ไม่หลายใจ ไม่เปลี่ยนใจหาคู่ใหม่

นกกระเรียน

ง่าย ๆ เหมือนนกอื่น ๆ คนโบราณจึงถือเอาภาพและชีวิตของนก
นี้เป็นสัญลักษณ์ของความซื่อตรงต่อความรักของหนุ่มสาว ในต้น
ฤดูฝน นกจะเริ่มเลือกคู่ มันจะร้อง “แกร ๆ” เดินและโบกปีกรำไป
รอบ ๆ คู่ของมันน่ารักมาก เวลาที่มันหากิน พอดัวหนึ่งร้องแกร อีก
ตัวจะร้องรับแกรต่อทันที เป็นการติดต่อระหว่างกันไม่ให้ห่าง
จากกัน รังทำด้วยเรียวไม้สุมกองไว้บนมูลดินที่สูงพอพ้นน้ำตามริมๆ
บึง มันช่วยกันเลี้ยงลูกอ่อน ถ้าพ่อนกแม่นกเห็นคนหรือสัตว์ร้ายมา
ใกล้ มันจะร้องแกร บอกให้ลูกหมอบอยู่หนึ่ง ๆ ไม่ให้ศัตรูเห็น ถ้า
คนยังเข้าไปใกล้ลูก พ่อนกและแม่นกจะทำเป็นนกขาหัก บ๊ักหัก ล่อ
ให้คนตามมันไปให้ห่างลูก

๑๔. วงศ์นกน้ำ

Ralls : Family RALLIDAE

นกน้ำ ในที่นี้หมายความว่าถึงนกพวกหนึ่งที่ชอบอยู่และหากินตามป่าหญ้าตามริมบึงหนอง นัวเท่านั้นยาว เวลาเดินชอบกระดกหางให้เห็นขนใต้โคนหางสีขาวหรือสีน้ำตาลแดงอยู่เรื่อย ๆ ชอบกินเมล็ดพืช แมลง และกุ้งปลาต่าง ๆ ที่มันจับได้ในน้ำ

นกอีโก้ง (Purple Gallinule) (เลข ๑) ก่อนข้างใหญ่ ตัวสีดำแกมเขียว แกมม่วง เหมือนกันทั้งตัวผู้ตัวเมีย ชอบใช้เท้าเดิน

นกน้ำต่าง ๆ

ขึ้นไปตามกอหญ้าป่าพง เพื่อหาเมล็ดพืช กุ้ง ปลา และแมลง
กิน เวลานอนมันชอบหัดต้นข้าวหลายต้นทำรังนอน ทำให้ต้นข้าว
เสียหายชาวนาจึงไม่ชอบนกนี้

นกอีลุ้ม (Watercock) (เลข ๒) ตัวผู้ ในฤดูผสมพันธุ์
สีดำ มีหงอนแดงที่หน้าผาก เลยฤดูผสมพันธุ์เป็นสีน้ำตาลเหมือน
ตัวเมีย (เลข ๓) หงอนแดงก็เล็กหายไป กินอาหารคล้ายนกอีโก้ง
ทำความเสียหายแก่ต้นข้าวด้วยเหมือนกัน แต่ก็ทำประโยชน์ที่ช่วย
ปราบแมลงและตัดแค้นที่ทำลายต้นข้าว

นกอีถ้ำ (Moorhen) (เลข ๔) ตัวสีดำ หงอนหน้าผากแดง
มีลายขาวๆ ที่ข้างตัว ชอบเดินบนจอกแหน หรือว่ายน้ำเที่ยวหากุ้ง
ปลาแมลงและเมล็ดพืชตามในบึงที่สงบเงียบกิน เป็นภาพที่น่าดูยิ่งนัก

นกต่าง ๆ

นกกวัก (White-breasted Waterhen) (เลข ๕) ตัวสีเทา หน้าขาว ออกขาว ร้องบอกชื่อตัวเองดัง “กวก กวก” แม่ค้าชอบเอามาเลี้ยง ถือกันว่ามันเป็นนางกวักคล้ายกับว่ามันร้องเรียกกวักให้ลูกค้าเข้าร้านมาก

นกอัญชันอกเทา (Slaty-breasted Rail) (เลข ๖) มีลายขวางบนหลัง และนกอัญชันเล็ก (Baillons Crake) (เลข ๗) มีลายขาวๆ ที่บนหลัง มีขนาดเล็กกว่านกอื่น ๆ ชอบหาแมลงกินในป่าหญ้า ออกหาลูกกุ้งปลาตามที่เตียนๆ และขายน้ำกินตอนเช้าและจวนพลบ

นกหนูแดง (Ruddy Crake) (เลข ๘) ก็เป็นนกอัญชันชนิดหนึ่ง แต่สีที่ออกค่อนข้างแดง พบบ่อยตามริมบึงหนอง

๑๕. วงศ์นกพริก

Jacanas : Family JACANIDAE

นกในวงศ์นี้มีนิ้วยาวมาก ยาวกว่าขาของตัวเอง มันจึงเดินบนจอกแหนและใบบัวได้ไม่จม นกตัวอ่อนสีหาวและคอเป็นสีน้ำตาล

นกพริก (Bronze-winged Jacana) (เลข ๙) หัวดำออกดำเขียว เห็นได้ชัด เวลาเช้า ๆ เย็น ๆ มันชอบเดินไปบนจอกแหนเพื่อหาแมลง ลูกกุ้งปลา และเมล็ดพืชกิน เวลามันยกเท้าอันมีนิ้วยาวก้าวเดินไปนั้นน่าดูนัก

๑๖. วงศ์นกโป่งวิด

Painted Snipe : Family ROSTRATULIDAE

นกโป่งวิด (Painted Snipe) มีขนาดตัวและปากยาวมากคล้ายนกปากซ่อม ตัวเมีย (เลข ๑) มีขนาดตัวโตกว่าและสีเข้มกว่าตัวผู้ (เลข ๒) ฉะนั้นตัวเมียจึงมีอำนาจเหนือกว่า ตัวเมียเที่ยวเดินร้องหาตัวผู้ดัง “โป่ง โป่ง โป่ง” เมื่อเห็นตัวผู้นางก็เข้าเกี้ยว หากเห็นตัวผู้ของนกตัวอื่น ก็เข้าจิกตีตัวเมียแย่งเอาตัวผู้มาเป็นของตัวเอง เวลาทำรังนางชอบเกี้ยวให้ตัวผู้ทำ นางนกตัวเมียนั้นพอวางไข่ใส่รังครบ ๔ ฟองแล้ว นางก็ทิ้งให้ตัวผู้เป็นผู้กกไข่และเลี้ยงลูกอ่อนต่อไป ส่วนตัวนางเอง นางก็ทิ้งทั้งไข่ทั้งลูกเที่ยวเดินหาตัวผู้ใหม่และร้องดัง “โป่ง โป่ง โป่ง” ต่อไปใหม่ ในฤดูฝนฤดูหนึ่งๆ นางอาจหาตัวผู้ใหม่ได้ถึง ๓-๔ ตัว และวางไข่ให้ตัวผู้ใหม่ฟักต่อไปทุกครั้ง เป็นนกที่อยู่ประจำถิ่นในประเทศไทย

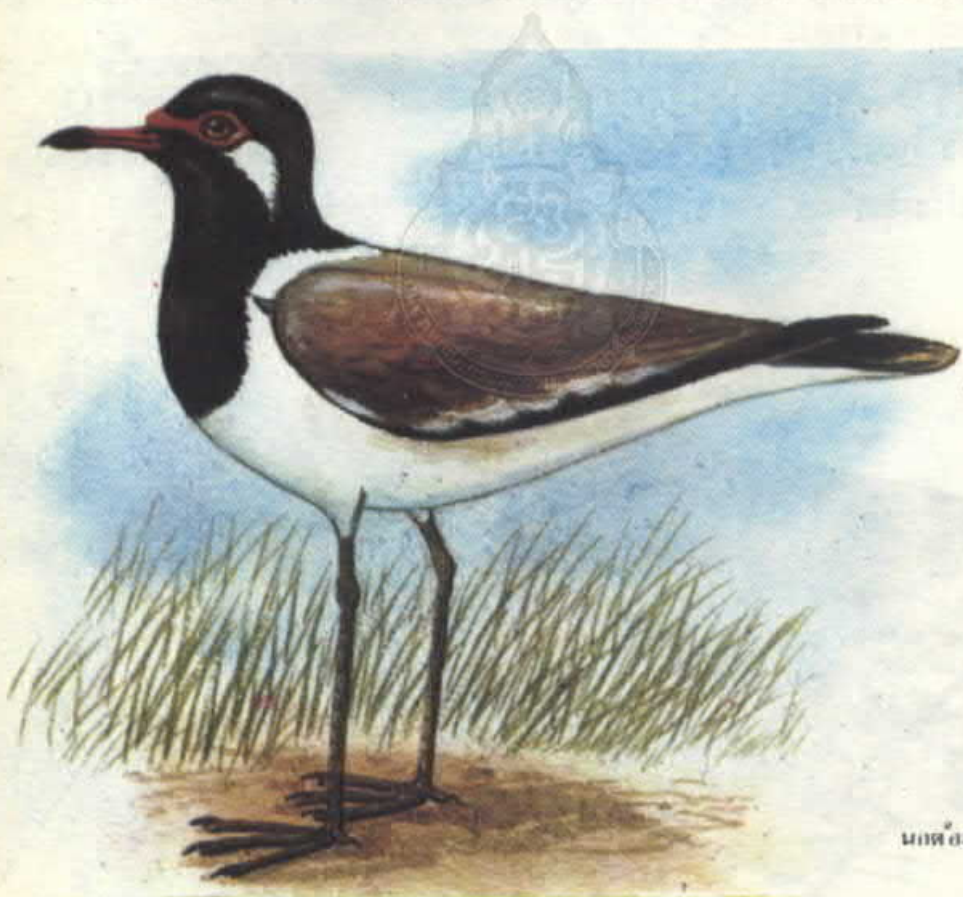

๑๑. วงศ์นกต้อยตืด

Lapwings and Plovers : Family JACANIDAE

พวกนกต้อยตืด (Lapwings) นกในพวกนี้มีเดือยแหลมที่หัว บิดคล้ายกับเป็นนกน้กมวหรือน้กเงเตรียมอาวขพร้อมที่จะสู้ ใน ประเทศไทยมี ๓ ชนิด แต่ที่รู้จักกันมากที่สุด นกต้อยตืด

นกต้อยตืด (Red-wattled Lapwing) นกน้มชอในวรรณคดีว่า นกต้อยตืด แต่ชาวบ้านทั่วไปชอบเรียกชอตามเสียงมันร้องว่า “นก

นกต้อยตืด

กระแตแต้แว๊ด” ชอบอยู่เดี่ยวหรืออยู่เป็นฝูงเล็ก ๆ ราว ๒-๔ ตัว ตามพื้นดินเตียน ๆ ในท้องทุ่งหรือไร่นาทั่วไป นกนี้มีหัวแม่เท้าสั้น ๆ จึงบินขึ้นไปเกาะกิ่งไม้ไม่ได้ เมื่อมันเห็นอะไรแปลกตา เช่น เมื่อมันเห็นคนเดินเข้าไปใกล้ มันก็บินขึ้นวนเวียนส่งเสียงร้อง “กระแตแต้แว๊ด กระแตแต้แว๊ด” ซ้ำ ๆ ซาก ๆ ดังลั่นจนหนวกหู พอคนเดินผ่านไปไกลมันจึงบินลงมาบนพื้นดิน แล้วจึงเจียบเสียง ในหนังสือวรรณคดีบางฉบับว่านกต้อยตืดหวาดฟ้า กลัวฟ้าจะถล่มลงมาทับ เวลานอนจึงนอนหงายเอาต้นหูขึ้นไว้ยันฟ้า ความจริงนกต้อยตืดนอนโดยขึ้นหลังขาเดิรว้าง นอนหมอบบ้าง เช่นเดียวกับนกอื่น ๆ

๑๔. วงศ์นกชายเลน

Waders : Family SCOLOPACIDAE

นกชายเลน นกเหล่านี้ส่วนมากชอบเดินหากินตามชายทะเลที่เป็นดินเลน ตัวผู้ตัวเมียมักเหมือนกัน และมักเปลี่ยนสีและลายตามฤดูกาล ร้องเสียงผิดกัน เสียงร้องจึงเป็นประโยชน์ในการที่จะรู้ว่ามันเป็นนกชนิดไหน บางครั้งชอบหากินรวม ๆ กัน หลาย ๆ ชนิด ชอบกินตัวใสเดือ้นทะเลและลูกกุ้งปลาที่หาได้ในดินเลน ส่วนมากเข้ามาหากินตามชายทะเลประเทศไทยตั้งแต่ปลายฤดูฝน แล้วบินย้ายถิ่นกลับไปประเทศหนาวเหนือเพื่อวางไข่ในปลายฤดูแล้ง

พวกนกหัวโต

๑ พวกนกหัวโต (Plovers) นกพวกนี้มีขนาดเล็กและขนาดกลาง หัวค่อนข้างโต คอสั้น ปากสั้น ตัวบวม ๆ ชอบอยู่และหากินบนดินแห้งมากกว่านกชายเลนชนิดอื่น ๆ

นกหัวโตหลังจุดสีทอง (Golden Plover) (เลข ๑) เห็นเข้าจำได้ง่าย เพราะมีจุดลายเป็นสีทองพริ้วบนหลัง

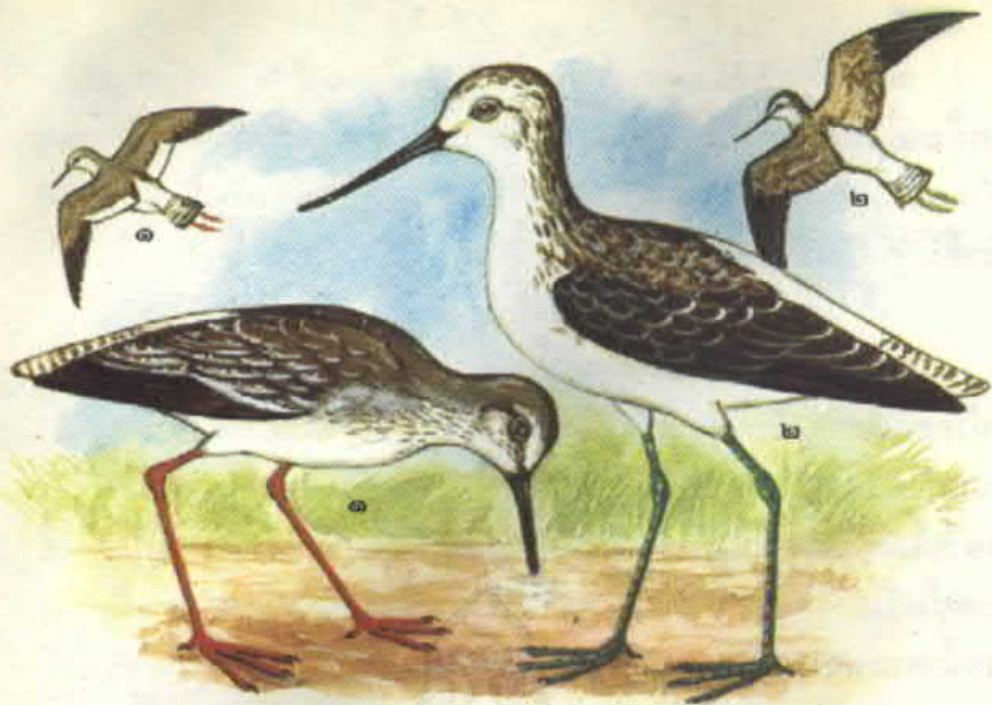
นกหัวโตทรายเล็กและใหญ่ (Sand Plovers, Lesser and Greater) (เลข ๒) สองชนิดนี้ขนาดผิดกันน้อยหนึ่ง หากอยู่ใกล้ ๆ กันพร้อม ๆ กัน ก็พอจะรู้ว่าตัวไหนเป็นชนิดไหน ถ้าเห็นไม่พร้อมกันก็ยากที่จะบอกได้ว่าเป็นชนิดไหน ทั้ง ๒ ชนิดนี้ หลังสีน้ำตาลเทา ที่หน้าและอกเป็นสีขาวเหมือนกัน

นกหัวโตเล็กขาเหลือง (Little Ringed plover) (เลข ๓) เมื่อ
 นกนี้มาถึงใหม่ ๆ ในต้นฤดูแล้ง มีลายขาวดำที่หน้าทำให้น่าดู พอ
 เข้ากลางฤดูแล้ง (เลข ๔) ลายเลือนหายไป แต่ก็ยังผิดกับนกหัวโต
 เล็กอื่น ๆ ที่มีต้นเหลืองและมีแถบดำต่อกันที่หน้าอก

๒ พวกนกพลิกหิน (Turnstone) นกพวกนี้มีปากสั้นแหลม
 หน้าอกสีดำผิดจากนกชายเลนอื่น ๆ เวลาบินก็มีลายเป็นแถบขาวดำ
 บนหลังและปีก จึงทำให้ดูผิดกับนกอื่น ๆ มาก ชอบเอาปากพลิก
 เศษไม้และกรวดหินเรื่อยไปไม่ใคร่หยุด เพื่อจับตัวอะไรเล็ก ๆ ได้
 ก้อนนั้นกิน จึงเป็นนกที่มีนิสัยน่าดูที่สุดชนิดหนึ่ง เวลามันบินจะเห็น
 ลายน้ำตาลและลายดำเป็นแถบใหญ่

นกพลิกหิน

พวกนกชายเลนขนาดกลาง

๓ พวกนกชายเลนขนาดกลาง นกชายเลนพวกนี้ มีขนาดปานกลาง ปากแหลม คอยาว ขาวาว บางครั้งชอบลุยน้ำจึกอะไร ๆ กินไม่หยุดปาก

นกชายเลนขาแดง (Common Red Shank) (เลข ๑) ขาสีแดงตามชื่อ มีก้นข้างชุม ชอบอยู่หากินเป็นฝูงใหญ่ ๆ โคนปากแดงทั้งปากบนปากล่าง เวลาบินจะเห็นแถบสีขาวกว้าง ๆ ที่ขอบหลังของปีก และมักจะร้องเป็น ๓ พยางค์ ดัง "ตรี ตี ตี"

นกชายเลนขาเขียว (Common Green Shank) (เลข ๒) ขาสีเขียวตามชื่อ โตกว่าชนิดก่อน เวลาบินจะเห็นขนคลุมหางสีขาวขึ้นไปถึงก้นหลัง

๔ พวกนกเด้าดิน (Sandpipers) นกพวกนี้มักชอบทำทาง
กระดกขึ้น ๆ ลง ๆ ไม่ยืนเฉย ๆ

นกเด้าดินธรรมดา (Common Sandpiper) (เลข ๑) ชอบทำทาง
กระดกขึ้นลงถี่มากกว่าชนิดอื่น ๆ ขาค่อนข้างสั้น มีแถบสีขาวที่
ไหล่เวลาบินปีกกระพือถี่ ๆ ไม่โบกขึ้นลงมาก

พวกนกเด้าดิน

นกเค้ดินบึง (Marsh Sandpiper) (เลข ๒) คูเ็น ๆ กล้าย
นทะเลาเขี้ยว แต่มืขนาดเล็กลงว้า เวลาบินหลังไม่วาวขึ้นไปมาก

นกเค้ดินน้ำจืด (Wood Sandpiper) (เลข ๓) ปลาขบักมี
ลาขจุควาว ๆ เป็นแถว ๆ เวลาบินขนคลุมโคนหางไม่วาวมากชอบ
หากินตามลาขเลนและริมน้ำในนาทั่วไไปด้วย

นกเค้ดินเขียว (Green Sandpiper) (เลข ๔) บักและหลังไม่ว
มีลาขหรือจุควมาก ๆ อย่างชนิดก่อน เวลาบินขนคลุมโคนหางลาขมาก
ชอบหากินตามลาขเลนและริมน้ำในท้องนา

๕ พวกนกสตันท์ (Stints) เป็นนกขนาดเล็กกว่านทะเล
อื่น ๆ มักเห็นมันจิกหาเหยื่อเล็กๆ บนดินเลนที่แห้งหมาดๆ ไม่วไรร้อยนี้่ง

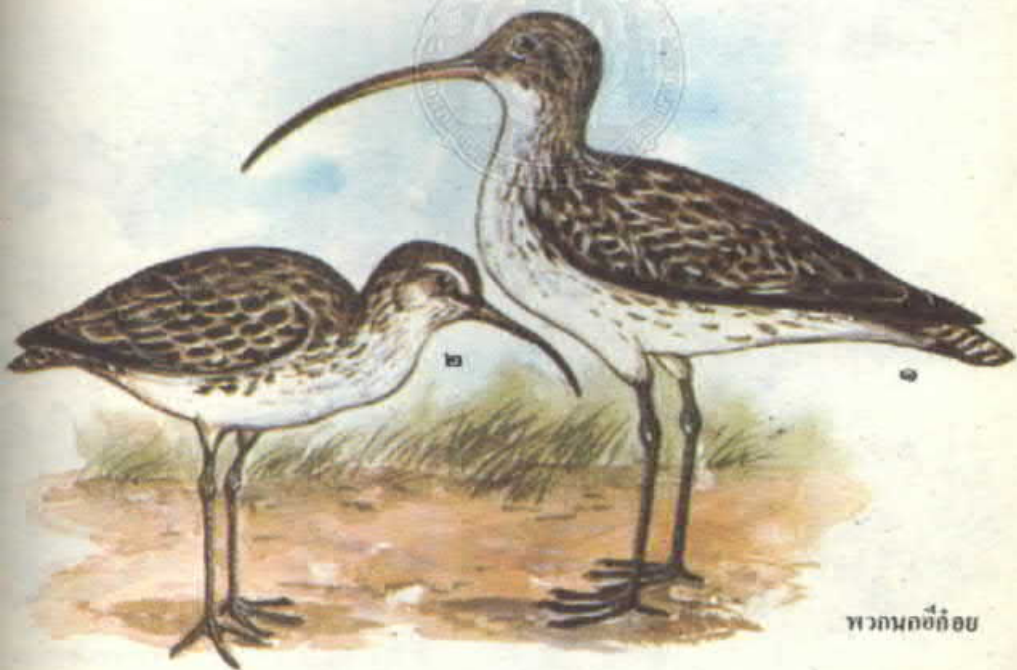
พวกนกสตันท์

นกสตีนท์เล็ก (Rufous-necked Stint) (เลข ๑) มีลายบนหลัง
มาก แข็งสีดำ มีชุมตามบนเลนที่แห้งหมาดๆ มีชุมกว่าชนิดอื่น ๆ

นกสตีนท์นิ้วยาว (Long-toed Stint) (เลข ๒) บนหลังลายอย่าง
ชนิดก่อน แต่แข้งสีเขี้ยวอ่อน หากจับมาได้จะเห็นนิ้วยาวกว่าชนิด
อื่น ๆ

นกสตีนท์หลังเทา (Temminck's Stint) (เลข ๓) บนหลังไม่
ลายมาก แข็งสีเหลือง ๆ

๖ พวกนกอีโก้ย (Curlew and Whimbrel) เป็นนกชายเลน
ที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่ และมีปากโค้ง สำหรับใช้ล้วงปลาในรูลึก ๆ
ขึ้นมากินได้

พวกนกอีโก้ย

นกอีโก้ยใหญ่ (Curlew) (เลข ๑) ขนาดเท่านกยางเล็ก มีปาก
โค้งยาวมาก เวลาบินผ่านไปมักส่งเสียงร้องบอกชื่อตัว “ก๊อยๆ ก๊อยๆ”

นกอีโก้ยเล็ก (Whimbrel) (เลข ๒) มีขนาดเล็กกว่าชนิดก่อน
ปากก็สั้นกว่า

๓ พวกนกปากซ่อม (Snipes) บางที่เรียกกันว่า นกสัก
เพราะมันใช้ปากอันยาวของมันสักที่มไปในดินโคลนเพื่อหาไส้เดือน
กินเรื่อย ๆ ใคร ๆ รู้จักกันมาก มีชุมในประเทศไทยตั้งแต่กลางฤดูฝน
ไปจนถึงกลางฤดูหนาว นกปากซ่อมมีในประเทศไทย ๖ ชนิด ทุก ๆ
ชนิดดูเผิน ๆ มีลายคล้ายคลึงกันมาก ตามท้องนามีชุม ๒ ชนิด คือ

พวกนกปากซ่อม

นกปากซ่อมหางเข้มน (Pintail Snipe) (เลข ๑) ชนิดนี้บินย้ายถิ่นเข้ามาหากินตามทุ่งนาในเมืองไทยตั้งแต่กลางฤดูฝน เวลาบินขึ้นมักร้องเสียงดังแฉีก บินกลับไปมาหาทิศทางอยู่ที่สองที่แล้วบินตรงไปทางทิศที่มันจะบินหนีไป เวลาจับมาได้ก็ดูหางจะเห็นขนหางเส้นนอก ๆ เป็นขนเล็ก ๆ หลายเส้น ใคร ๆ จึงชอบเรียกว่า นกปากซ่อมหางเข้มน

นกปากซ่อมหางแพน (Fantail Snipe) (เลข ๒) ดูคล้ายชนิดก่อน แต่ขนหางเส้นนอก ๆ กว้างไม่เล็กเป็นเข้มนเหมือนชนิดก่อน พบบ่อยตั้งแต่ปลายฤดูฝนไปจนถึงฤดูหนาว นกปากซ่อมชนิดนี้บินหลบไปซ่ายมาवादังหลายที่ก่อนจะบินไปตรง ๆ นักเลงที่ยิงนกปากซ่อมยิงนกชนิดนี้ผิดมากกว่าชนิดก่อน

๑๕. วงศ์นกตีนเตียน

Stilts ; Family RECURVIROSTRIDAE

นกตีนเตียน (Stilts) ขาค่อนข้างยาวมากคล้ายกับเดินไม่สูงขาเป็นสีแดง ใคร ๆ จึงเรียกมันว่า นกตีนเตียน มันมีขายาวเช่นนั้นเพราะธรรมชาติทำให้มันเดินลุยจิกกินลูกกุ้งปลาในน้ำลึก ปากของมันสีดำและยาวเรียว นกตัวเมียหัวสีขาว (เลข ๑) ตัวผู้ด้านหลังสีดำน้ำตาล (เลข ๒) นกตัวอ่อนปีกสีน้ำตาล เมื่อโตเป็นหนุ่มสาวเต็ม

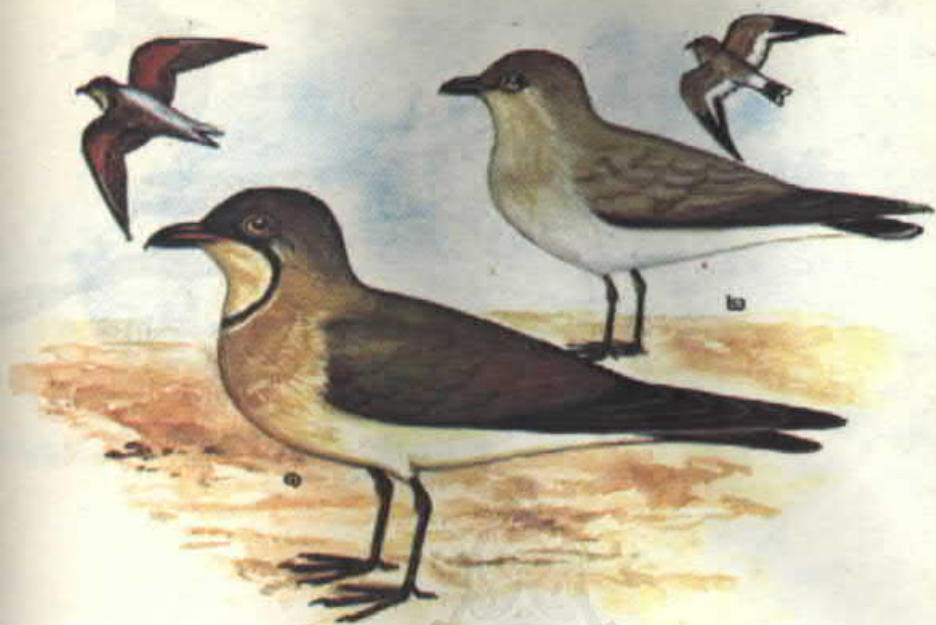
นกตีนเทียน

ที่จึงเปลี่ยนเป็นสีดำ ในประเทศไทยนกนี้ทำรังวางไข่บนพื้นดินตาม
ทุ่งนารก ๆ ใกล้ทะเลแถวจังหวัดสมุทรสาคร

๒๐. วงศ์นกแอ่นทุ่ง

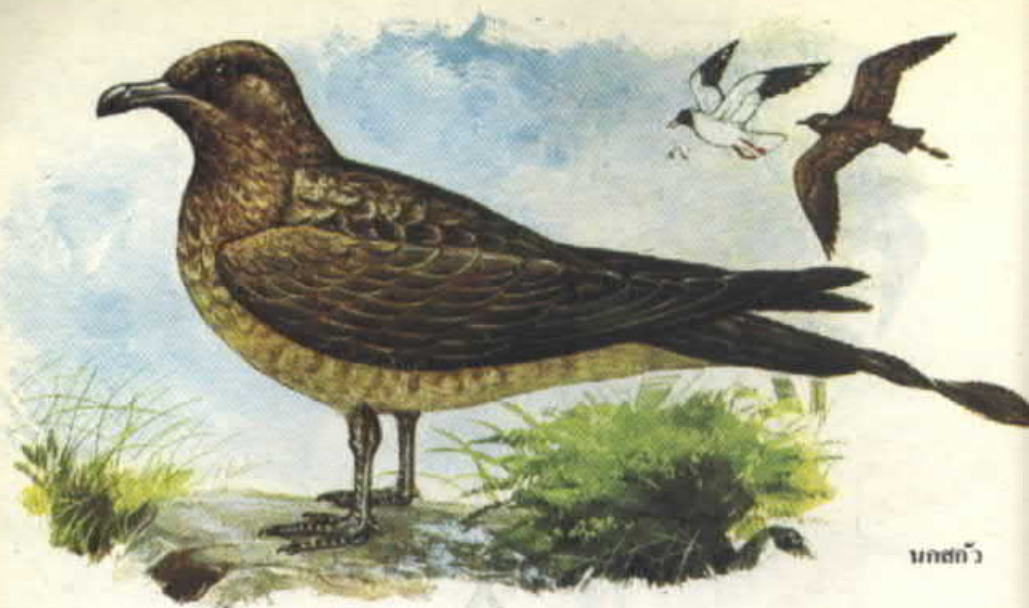
Pratincoles : Family GLARIOLIDAE

นกแอ่นทุ่ง (Pratincole) เป็นนกขนาดกลาง เวลาเห็นบินใน
อากาศดูคล้ายนกนางแอ่นขนาดใหญ่

นกแอ่นทุ่งใหญ่ (Collared Pratincole) (เลข ๑) มีเส้นดำที่ข้างคอ เวลาบินได้ปีกไม่มีแถบขาว ชอบวางไข่ในแอ่งดินแห้งๆ ในทุ่งนาในฤดูฝน มีชุมตามท้องนาทั่วไป เวลามันกกไข่เสียงลูกอ่อนอยู่นั้น ถ้าหากมีคนเดินผ่านเข้าไปใกล้ มันจะบินโฉบไปมาพยายามหลีกหนีให้ห่างจากรัง บางทีก็ทำเป็นนกปีกหักล่อให้คนตามไปทางอื่น ฉลาดนัก

นกแอ่นทุ่งเล็ก (Milky Pratincole) (เลข ๒) เล็กกว่าชนิดก่อน ไม่มีแถบดำข้างคอ เวลาบินได้ปีกมีแถบขาว มักพบตามสันดอนในแม่น้ำใหญ่ๆ ทางภาคเหนือ

นกสกัว

๒๑. วงศ์นกสกัว

Skuas: Family STERCORARIIDAE

นกสกัว เป็นนกที่คล้ายนกนางนวล แต่มีขนาดเล็กกว่าและมีสีน้ำตาล บางทีชาวทะเลเรียกกันว่า นางนวลดำ นกนี้ตัวอ่อนมักมีสีสันผิบบ้าง เช่น บางตัวมีคอขาวอกขาวหรือใต้ท้องขาว เมื่อเป็นนกตัวแก่แล้วขนหางมักมีเส้นกลางขาวออกไปสู่หนึ่งทางปลายหางด้วย ตีนของมันมีแผ่นพังผืดซึ่งระหว่างนิ้วคล้ายกับตีนนกนางนวลหรือตีนเป็ด

นกชนิดนี้สัณเขต คือไม่ชอบหากินเอง ชอบเที่ยวข่มขู่แย่งชิงเขากิน พอมันเห็นนกนางนวลบินผ่านมันก็จะบินไล่บังคับให้นกนางนวลนั้นสำรอกกายเอาปลาในกระเพาะทิ้งออกมาแล้วมันก็จะโฉบคาบปลานั้นกินก่อนที่เศษอาหารนั้นจะตกถึงผิวน้ำ

๒๒. วงศ์นกนางนวล

Gulls and Terns: Family LARIDAE

ในวงศ์นี้มีนกนางนวลอยู่ ๒ พวก พวกหนึ่งเรียกว่า นกนางนวลใหญ่ มีอยู่ตามชายทะเลทั่วไป ราว ๔๓ ชนิด แต่มีในเมืองไทยเพียง ๒ ชนิด นกนางนวลใหญ่นี้พอบินเหนือชายหาดก็ลงพักดอยอยู่เหนือผิวน้ำทะเล และมักจะดอยอยู่เป็นฝูงใหญ่ๆ อีกพวกหนึ่งเรียกว่า นกนางนวลแกลบ ส่วนมากมีขนาดเล็กกว่า และไม่ดอยอยู่บนผิวน้ำ

นกนางนวลใหญ่

๑ พวกนกนางนวลใหญ่ (Gulls)

๑ นกนางนวลใหญ่ (Brown-headed Gull) (เลข ๑) นกพวกนี้ย้ายถิ่นเข้ามาหากินในอ่าวไทยตั้งแต่ปลายเดือนพฤศจิกายน เวลามายังใหม่ ๆ หัวสีขาว พอถึงเดือนมีนาคมเข้าฤดูผสมพันธุ์มันก็เปลี่ยนขนใหม่ มีหัวเป็นสีดำ พอถึงเดือนเมษายนก็พากันบินย้ายถิ่นไปทำรังวางไข่ตามชายฝั่งทะเลสาบในทิเบตและมองโกเลียต่อไป นกตัวอ่อน (เลข ๒) มีแถบปลายหางดำ ปลายปีกไม่มีจุดขาว พอโตเป็นหนุ่มสาวเต็มที่จะเข้าแถบดำปลายหางก็หายไป และมีจุดขาวที่ปลายปีก

นกนี้ชอบบินตามเรือไฟไปเป็นฝูงหลาย ๆ ตัว เพื่อคอยกินเศษอาหารที่เขาโยนทิ้งลงจากเรือ เด็ก ๆ ชอบไปซื้อกากหมูจากร้านค้าที่ศาลาสุขใจบางปูโยนให้มันกิน ซึ่งมันจะบินมาแย่งกันกินเป็นฝูงใหญ่ ๆ ตั้งหลายสิบตัว แย่งกันกินและร้องดัง “อ้าก อ้าก” น่าดูมาก

๒ พวกนกนางนวลแกลบ (Terns) ส่วนมากมีขนาดเล็กกว่านางนวลใหญ่ มีตามชายทะเลทั่วไป ในโลกมีราว ๓๕ ชนิด มีตามชายทะเลในประเทศไทย ๑๔ ชนิด และในจำนวนนี้ทำรังบนเกาะโขดหินในน่านน้ำไทยถึง ๑๐ ชนิด บางชนิดมีทั้งทำรังตามเกาะหินในทะเลไทย และบินย้ายถิ่นมาจากเมืองหนาวเหนือด้วย การทำรังบางทีมันวางไข่ลงบนก้อนหินหรือบนทรายที่เป็นแอ่งเล็ก ๆ ไม่มีอะไรนุ่ม ๆ รองไข่เลย นกนางนวลแกลบชนิดต่าง ๆ ชอบเกาะตามเสาเรือโป๊ะ ไม่ชอบลอยในน้ำอย่างนางนวลใหญ่ ชอบโฉบกินลูกปลาเล็ก ๆ ที่พลตามชายทะเลและในลำน้ำใกล้ ๆ ทะเล

พวกนกนางนวลเกลบ

นกนางนวลเกลบเคราขาว (Whiskered Tern) (เลข ๓) ในฤดูแล้ง ไม่ผสมพันธุ์ ตัวสีขาวท้ายทอยดำ พอถึงปลายเดือนมีนาคม ตัวกลายเป็นสีดำมีเคราขาว

นกนางนวลเกลบดำปีกขาว (White-Winged Black Tern) (เลข ๔) ในฤดูแล้ง ไม่ผสมพันธุ์ ตัวสีขาวท้ายทอยดำคล้ายชนิดก่อน พอถึงเดือนมีนาคมเปลี่ยนเป็นดำทั้งตัว แต่ปีกขาว

นกนางนวลเกลบเล็ก (Little Tern) (เลข ๕) สีขาวๆ ตลอดทั้งรอบปี มันโบกปีกถี่ๆ มากกว่าชนิดอื่น

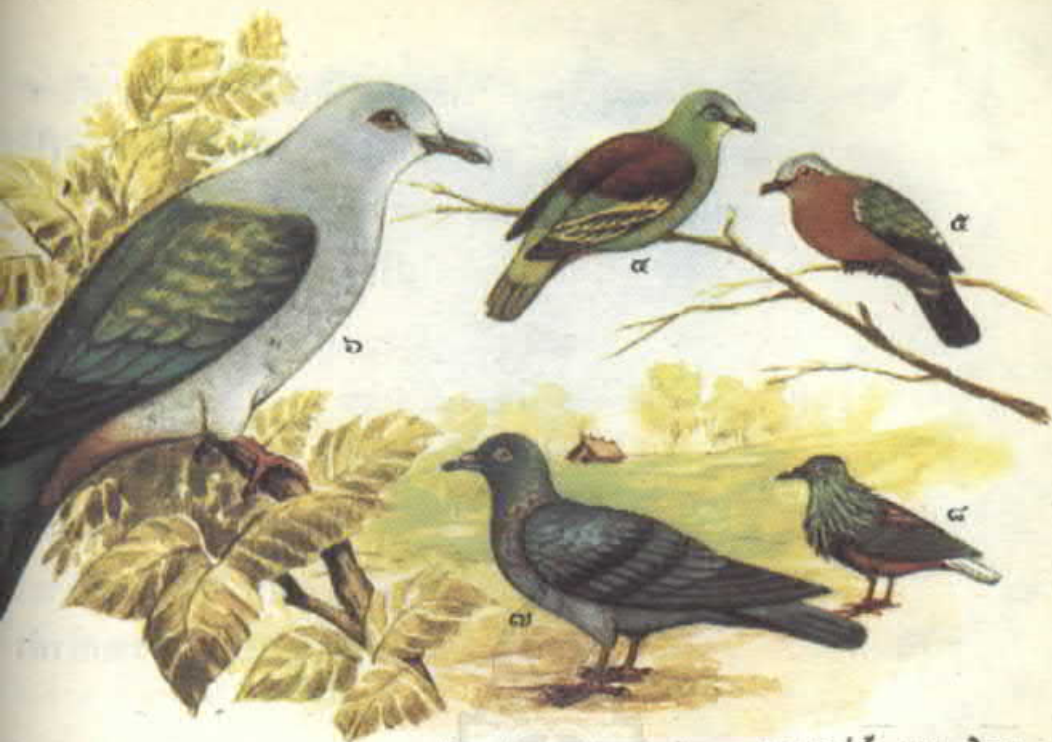
นกแตกต่างกัน

๒๓. วงศ์นกเขา

Doves and Pigeons; Family COLUMBIDAE

นกเขา นกเขาเปล้า และนกพิราบ มีในโลกนี้ถึง ๒๔๕ ชนิด และมีในประเทศไทย ๒๓ ชนิด นกเขาที่กินเมล็ดพืชเป็นอาหารส่วนมากมีสีน้ำตาล บางชนิดขันเพราะมาก คนจึงชอบเลี้ยง แต่ส่วนนกเขาเปล้าที่ชอบอยู่ป่าดงและกินผลไม้เป็นอาหาร มักมีสีเขียว ๆ ขันไม่เพราะ ไม่มีใครเลี้ยงไว้ฟังเสียงขัน

นกเขาใหญ่ (Spotted-necked Dove) (เลข ๑) ที่บนคอมีแถบดำจุดขาว ๆ ชอบกินเมล็ดพืช ขันเพราะ ใคร ๆ จึงชอบดักมาเลี้ยง

นกเขาเปล้า อุมพู ทิราบ

นกเขาขาว (Zebra Dove) (เลข ๒) เล็กกว่านกเขาใหญ่มาก มีลายเป็นริ้วขาวดำที่ข้างอกและที่สีกข้างคล้ายกับลายของม้าลาย เป็นนกที่พบนานมาเลียงแพร่พันธุ์จากมาเลเซียเมื่อราวร้อยปีมานเอง เวลานั้นกลายเป็นนกป่ามีตามไร่่นาทั่วไปทุกภาค ขึ้นเพราะมาก

นกเขาไฟ (Red Turtle Dove) (เลข ๓) ตัวผู้ปีกสีน้ำตาลแดง ตัวเมียสีเทาๆ ขึ้นไม่เพราะ คนไม่ชอบเลี้ยง มักเห็นอยู่เป็นฝูง ๔-๕ ตัว

นกเขาเปล้า (Thick-billed Green Pigeon) (เลข ๔) ตัวผู้ปีกแดง ตัวเมียปีกสีโพล หนึ่งรอบตาสีน้ำเงิน ชอบกินผลไม้ป่า มักเห็นเป็นฝูงใหญ่ๆ

นกเขาเขียว (Emerald Dove) (เลข ๕) ปีกสีเขียวมรกต หัวเทา
ก้นขาวสวย ที่บนตะโพกมีแถบขาวดำสลับกันคล้ายมีธงอะไรติดเอาไว้
ตัวเมียสีน้ำตาล ชอบหาผลไม้ที่ตกหล่นตามพื้น และแมลง มด
ปลวก ตามพื้นดินกิน เวลาคนเดินไปใกล้มันบินหนีหลบหลีกไป
ระหว่างใต้ต้นไม้อย่างรวดเร็วทันตา

นกอุ้มพู่ (Green Imperial Pigeon) (เลข ๖) มีขนาดใหญ่กว่า
นกเขาอื่นๆ ชอบอยู่ตามป่าดง เสียงมันร้องดัง “กุคุคุ” บอกให้รู้ว่า
มันอยู่ที่ไหน

นกพิราบ (Rock Pigeon) (เลข ๗) นกพิราบป่าที่มีคนนำมา
เลี้ยงเป็นนกพิราบบ้านเมื่อไม่กี่ร้อยปีมานี้ ปัจจุบันยังมีนกพิราบป่าทำ
รังอยู่ตามซอกเขาหินบ้าง

นกขาปีไหน (Nicobar Pigeon) (เลข ๘) ขนาดเท่านกพิราบ
มีขนคอสีเขียวห้อยยาวน่าดู มีตามป่าบนเกาะต่างๆ ทางบิกินีใต้ ชอบ
หาผลไม้ที่หล่นจากต้นตามพื้นดินกิน

๒๔. วงศ์นกแก้ว

Parrots: Family PSITTACIDAE

นกแก้ว เป็นนกที่มีหัวใหญ่ มีปากหนา ปลายงุ้มสำหรับขบ
กินเมล็ดพืชและผลไม้เปลือกแข็ง เวลาจะขบกินผลไม้ มันชอบใช้

ทำข้างหนึ่งจับผลไม้ เวลาบินขึ้นลงในพุ่มไม้มันใช้ปากช่วยด้วย ชอบ
อยู่เป็นฝูงๆ เวลามันพาฝูงลงกินข้าวที่กำลังสุกเหลืองในนาอัน มัน
ชอบหักรวงข้าวเล่นและคาบเอาไปกินเป็นรวงๆ ทำให้ข้าวเสียหาย
มาก ชาวนาจึงเกลียดนกเหล่านี้มาก ตัวเมียมักมีลักษณะผิดกับตัวผู้
บางชนิดชอบเลียนภาษาคน ทำรังในโพรงไม้ นกแก้วมีในโลกมากถึง
๓๑๕ ชนิด แต่มีในประเทศไทยเพียง ๗ ชนิด

แก้วโม่ง (Large Parakeet) (เลข ๑) มีขนาดใหญ่กว่าชนิดอื่นๆ
ตัวเมียไม่มีคาดคอแดง หัดให้พูดเลียนภาษาคนหรือเสียงอื่นได้ง่าย
กว่านกแก้วชนิดอื่นๆ

นกแขกเต้า (Red-breasted Parakeet) (เลข ๒) มีอกแดงเมื่อโต
เต็มที่ ตัวอ่อนอกไม่แดง ตัวผู้ปากบนแดง ตัวเมียปากดำทั้งปากบน
ปากล่าง มีแถบดำเหนือโคนปากบนคล้ายมีหนวด ฝรั่งเศสเรียกนกนี้ว่า
นกแก้วหนวด

นกแก้วหัวเทา (Grey-headed Parakeet) (เลข ๓) หัวสีเทา
ทั้งตัวผู้ตัวเมีย ปากบนแดง ปากล่างเหลือง

นกแก้วหัวแพร (Blossom-headed Parakeet) (เลข ๔) ตัวผู้มีหัว
เป็นสีชมพู ตัวเมียสีเทา ตัวเมียผิดจากนกแก้วหัวเทาที่มีปากบน
เหลืองปากล่างดำ

พวกนกหูก เป็นนกแก้วเล็กๆ ที่มีหางสั้นๆ บางชนิดมีนิสัย
แปลกที่ชอบเกาะกิ่งไม้ห้อยหัวลงในเวลานอนและเวลากินผลไม้ ทำ
รังในโพรงไม้

นกหูกใหญ่ (Blue-rumped parrot) (เลข ๕) ไม่มีหางยาวอย่าง
นกแก้วอื่นๆ ใหญ่กว่านกหูกอื่นๆ ใต้ปีกมีแถบแดง มีตาม้าทาง
ปีกได้ ชนิดนี้ไม่หูกห้อยหัวนอน

นกหกปากแดง (Indian Hanging Lorikeet) (เลข ๖) มีขนาดเล็ก
เท่านั้นกระจอก ตัวผู้โตคือสีเทา มีอยู่ตามป่าทั่วไปยกเว้นทางบักซ์ได้
ชอบบินสูงระดับยอดไม้ มักได้ยินเสียงมากกว่าเห็นตัว ร้องดังเสียง
“สืลิบ สืลิบ”

นกหกปากดำ (Malay Hanging Lorikeet) (เลข ๗) มีทางบักซ์
ได้ ตัวผู้มีอกแดง บนกระหม่อมดำ ตัวเมียไม่มีอกแดง และบนหัว
ไม่ดำ

๒๕. วงศ์นกคuckooหรือวงศ์นกคักคู

Cuckoos: Family CUCULIDAE

นกในวงศ์นี้ตัวเมียมีนิสัยไม่เอาไหน ไม่รู้จักเป็นแม่บ้าน ก็
ไม่รู้จักทำรังและไม่รู้จักกกไข่เลี้ยงลูกเอง ต้องไปแอบวางไข่ในรัง
ของนกอื่น ๆ ให้นกอื่นฟักและเลี้ยงลูกของมันต่อไป น่าขำนัก ที่เห็น
กันบ่อย ๆ ก็ นกคuckoo

นกคuckoo (koel) ตัวผู้สีดำทั้งตัว แต่ตัวเมียสีน้ำตาลแก่ลาย
ขาว นกคuckooตัวเมียชอบไปแอบวางไข่ในรังกา หากแม่กาไม่ปล่อย
นกคuckooตัวผู้ไปบินล่อให้แม่กาบินไล่ แล้วนางนกคuckooตัวเมียก็รีบ
บินเข้าไปวางไข่ ไข่นกคuckooมีสีฟ้าคล้ายสีไข่ของกามา ในรังกา
บางรังมีไข่นกคuckooตั้งหลายฟอง ลูกนกคuckooก็มีขนเป็นสีดำ ทำ
ให้แม่กา “หลงรักคิดว่า เป็นลูกในอุทร”

นกคุเหว่า

นกคุเหว่าตัวผู้ร้องบอกชื่อของมันเองดัง “คุเว้า คุเว้า” ร้องบ่อยในตอนจวนรุ่ง ใครๆ จึงชอบเลียนนกคุเหว่าเพื่อฟังเสียงมันร้อง นกคุเหว่าตัวเมียนั้นเวลาตัวผู้บินไล่ผสมพันธุ์ ร้องเสียง “แกร๊ก ๆ ๆ” ฟังไม่เพราะเลย

นกในประเทศไทยที่มีนิสัยคล้ายนกคุเหว่า ไม่ทำรังและไม่กกไข่เลี้ยงลูกเองนั้น นอกจากนกคุเหว่าแล้วยังมีอีก ๑๖ ชนิด ล้วนแต่อยู่ในวงศ์เดียวกันทั้งสิ้น ทางภาษาอังกฤษเรียกนกพวกนี้ว่า นกคัลลิว ที่น่ารู้คืออย่างหนึ่งก็คือ ลูกนกคัลลิวเหล่านี้มักมีนิสัยจับตามาตั้งแต่กำเนิด คือ พอมันออกจากไข่ได้มันขยันอ้าปากร้องขอเหยื่อมากกว่าลูกนกเจ้าของรัง มันจึงโตเร็ว พอมีอายุสัก ๒-๓ วัน มันก็เริ่มเอาหลัง

ของมันดันไข่และลูกนกตัวอื่นๆ ให้ตกไปเสียจากรังจนหมด จะได้
เหลือมันคอยกินเหยื่อและนอนกับรังอยู่เพียงตัวเดียว ชั่วนี้

พวกนกบั้งรอกและนกกะปูด (Malcohas and Coucals) นกพวก
นี้อยู่ในวงศ์เดียวกับหรือกักคูดังที่กล่าวมาแล้ว เพราะมีอวัยวะหลาย
อย่างเหมือนกัน แต่นกพวกหลังนี้รู้จักทำรัง กกไข่ และเลี้ยงลูกเอง
จึงแยกออกมาเป็นพวกหนึ่งต่างหาก

นกกะปูด (Greater Coucal) (เลข ๑) นกนี้ใครๆ ก็รู้จักเพราะ
มันร้องบอกชื่อของมันเองดัง “ปูดๆๆๆ” อยู่บ่อยๆ ทั้งในตอนเช้า
และตอนเย็น ตัวสีดำทั่วตัวเว้นแต่ปากเป็นสีน้ำตาลแกมแดง มันชอบ
หาสัตว์เล็กๆ เช่น กบ เขียด งู กิ้งก่า จิ้งเหลน กิน มันทำรังด้วย
เร็วไม้และหญ้าทำเป็นรังกลมๆ เหมือนลูกฟุตบอล มีช่องเข้าออก
อยู่ทางด้านหนึ่ง

นกกระจู๊ดเล็ก (Lesser Coucal) (เลข ๒) คล้ายนกกระจู๊ดที่
กล่าวแล้ว แต่มีขนาดเล็กกว่ามาก ในฤดูแล้งมันเปลี่ยนขนเป็นสีน้ำ-
ตาล มีขีดสีจาง ๆ บนหลังและคอ (เลข ๓)

นกบั้งรอก (Green-billed Malcoha) (เลข ๔) เป็นนกที่สวยงาม
งามมาก มีขนหางยาว และมีจุดขาว ๆ ใต้หางคล้ายกับใครไปบัง
หมายไว้ให้เป็นลูกรอกสำหรับดึงกว้านชักใบเรือขึ้นลง ชอบบิน
ทยอยตามกันไปเป็นหมู่เล็ก ๆ ราว ๔-๕ ตัว ชอบกินสัตว์เล็กต่าง ๆ
เช่น งูเขียว กิ้งก่า ตั๊กแตน เป็นอาหาร เวลามันเคลื่อนไหวไปมาในพุ่ม
ไม้ต้นไม้นั้น มันใช้วิธีวิ่งด้วยเท้าขึ้น ๆ ลง ๆ ตามกิ่งไม้คล้ายกับกระ-
รอก จึงทำให้มันเหมาะสมที่จะได้ชื่อว่านกบั้งรอกมากขึ้น ทางบัญชี
ได้นับนกบั้งรอกชนิดอื่น ๆ อีกหลายชนิด มีสีขนต่าง ๆ กัน

๒๖. วงศ์นกแสก

Barn Owl : Family TYTONIDAE

นกมี^๕อวัยวะภายในผิดจากนกเค้าแมว^๕อื่น ๆ เขาจึงแยกมันมา
อยู่ในวงศ์หนึ่งต่างหาก

นกแสก (Barn Owl) (เลข ๑) ใคร ๆ ก็รู้จัก เพราะเวลาบิน
มันชอบร้องบอกชื่อของมันดัง “แสก” หน้าของมันสีขาว ตากลมดำ
โต หากใครกลัวผีก็เห็นมันเป็นหน้าผี เวลามันร่อนตักกลางคืนมักเห็น

มันบินหนีไปจากข้างทาง กลางวันชอบนอนบนเพดานบ้านหรือที่มุม
มืดในหลังคาโบสถ์ ชอบกินหนูนา ฉะนั้นจึงมีประโยชน์กับชาวนามาก
ตรงใต้ที่มันเกาะนอนมักพบซากกระดูกและหนังของหนู หรือเหยื่อ
อื่นๆ ที่มันตำรอกลายของแข็งๆ ที่มันย่อยไม่หมดตกลงไปกองอยู่บน
พื้นดิน ก่อนที่มันตำรอกลายทั้งนี้คล้ายกับก้อนข้าวเม่าทอด นก
ชาวบ้านเขาถือกันว่า หากมันไปเกาะอยู่บนหลังคาบ้านใครแล้ว จะทำ
ให้ชวย จะมีใครเจ็บใครตาย รุ่งเช้าจะต้องทำบุญใส่บาตรเพื่อล้างชวย
ถือกันไปเปล่าๆ ไม่มีอะไรจริงเลย

๒๗. วงศ์นกเค้าแมว

Owls: Family STRIGIDAE

นกเค้าหรือนกเค้าแมว เป็นนกที่มีทั่วไปแทบทุกประเทศทั่วโลกถึง ๑๓๔ ชนิด มีในประเทศไทย ๑๕ ชนิด นกเหล่านี้ธรรมชาติทำให้มันมีดวงตาโตสำหรับหาเหยื่อในเวลากลางคืน หน้ากลมแบนสำหรับรับเสียงหนูและเหยื่ออื่นๆ ที่วิ่งอยู่บนพื้นดินได้ถนัด ธรรมชาติทำให้มันมีขนปกอ่อนบินไม่ดัง ตะครุบเหยื่อได้โดยเหยื่อไม่ทันรู้ตัว

นกที่ดื่อก (Fish Owl) (เลข ๒) ขนาดใหญ่ เวลามันร้องมันบอกชื่อของมันว่า “ทืดทื่อ” บางทีก็ร้องดัง “ฮูๆ” บางคนจึงเรียกมันว่า นกฮูก นกนี้ชอบกินปลา กบ เขียดมากกว่าอย่างอื่น

ฉะนั้นจึงมักพบใกล้ๆ บึงหนองหรือลำน้ำ

นกเค้ากู่ (Collared Scops Owl) (เลข ๓) เป็นนกเค้าชนิดเล็ก
ที่มีหูตั้งชันขึ้นไปเมื่อตกตัว ม่านตาสีน้ำตาลเข้ม ที่บนหลังมีแถบ
สีขาวพาดหลังคอ มักส่งเสียงเหมือนโครกู่ “วู” ชอบอยู่ตามป่า กิน
ตุ๊กแต่น แมลง กิ้งก่า และหนู นกนี้วางไข่ในโพรงไม้

นกเค้าโม่ง (Barred Owlet) (เลข ๔) เป็นนกเค้าชนิดเล็ก
ขนาดเล็กเท่านกเอี้ยง มีลายขวางตามตัว สีต่างๆ ไปเป็นสีน้ำตาล ร้องได้
หลายเพลงยาวๆ เสียงเพราะมาก ร้องมากตอนพลบค่ำและตอนรุ่ง
เช้าแดดอ่อนๆ คล้ายกับว่าจะบอกโมงยาม นกนี้ทำรังในโพรงไม้หรือ

ตามซอกหลังคา ชอบกินหนูบ้าน ทำประโยชน์ให้แก่เจ้าของบ้าน
มาก

นกเค้าจุด (Spotted Owlet) (เลข ๕) มีขนาดเล็กกว่าชนิด
ก่อน สีทั่วไปเป็นสีเทา มีจุดขาวบนปีกและหัว สองชนิดหลังนี้พบ
กันบ่อยในเมือง ทำรังในโพรงต้นจามจุรี หรือในหลังกาที่กระเบื้อง
แตกมีช่องให้มันบินลอดเข้าไปทำรังได้ ชอบกินหนู ทำประโยชน์
ให้แก่เจ้าของบ้านมากเหมือนกัน

๒๘. วงศ์นกตบยุง

Nightjars: Family DAPRIMULGIDAE

นกตบยุง เป็นนกที่มีปากสั้นแต่อ้าปากได้กว้าง ชอบบินจับ
แมลงกินในเวลากลางคืน กลางวันนอนบนพื้นดิน สีน้ำตาลเลอะด้วย
ลายดำขาวทำให้ดูคล้ายกับใบไม้แห้ง ๆ มักมองไม่เห็นตัวจนกว่ามัน
จะบินขึ้น วางไข่บนใบไม้แห้งที่เป็นแอ่งเล็กน้อยบนพื้นดิน มัก
วางไข่เพียง ๒-๓ ฟอง ไข่ของมันลาย ลูกที่ออกมาจากไข่ใหม่ๆ
ก็มีลายเลอะ จึงมองเห็นมันยากมาก ทั่วโลกมี ๖๓ ชนิด มีในเมือง
ไทย ๕ ชนิด ที่พบกันบ่อยคือ

นกตบยุงเล็ก (Indian Nightjar) (เลข ๑) เล็กกว่าชนิดอื่น ๆ
ทางสั้น ชอบอยู่ป่าโปร่ง มักเห็นมันลงมานอนตามทางเกวียนหรือ
ทางรถที่เป็นดินตั้งแต่หัวค่ำ คนมีอบอนใจบาป ชอบขับรถไปตอนค่ำๆ

พวกนกตบยุง

พอเห็นมันนอนตาแดง ๆ บนทางดิน ก็เอาบนลมหรือบนลูกกรด
 ยิงมันเล่นเป็นของสนุก นิสัยเช่นนี้เลวมาก นกนี้ร้องเสียงดัง “ตุ๊ก
 ตุ๊ก ตุ๊ก กรือ”

นกตบยุงหางยาว (Longtailed Nightjar) (เลข ๒) ตัวใหญ่
 หางยาวกว่าชนิดเล็ก มักเห็นมันออกโฉบจับแมลงกินตั้งแต่ตอนพลบ
 ขอบเกาะตามกิ่งไม้เตี้ย ๆ บางทีก็พบตามทางเกวียน เสียงร้องดัง
 “ตุ้ง ตุ้ง ตุ้ง” เป็นจังหวะเท่า ๆ กันเรื่อยไป

นกตบยุงยักษ์ (Great-eared Nightjar) (เลข ๓) มีขนาดใหญ่
 เท่าๆ เหยี่ยว มักเห็นตามเขาสูง เหยี่ยวโฉบจับแมลงกินเหนือทุ่งกว้าง
 บนไหล่เขาตอนพลบค่ำ เสียงร้องดัง “บ๊บเวี้ยว บ๊บเวี้ยว” น่าฟังนัก

๒๕. วงศ์นกนางแอ่น

Swallows: Family HIRUNDINIDAE

นกนางแอ่นบ้าน (House Swallow) (เลข ๑) ใต้ท้องสีน้ำตาล
หางแหลมยาว ย้ายถิ่นจากประเทศหนาวเหนือเข้ามาบินโฉบจับหาแมลง
กินในประเทศไทยในฤดูหนาว กลางวันเที่ยวบินจับแมลงกินใน
อากาศ กลางคืนชอบเกาะตามสายไฟในเมืองและตามริมถนน ในฤดู
ฝนมักบินกลับไปทำรังตามบ้านคนในประเทศหนาวเหนือ เช่น ใน
ประเทศจีน ไชบีเรีย เกาหลี ญี่ปุ่น ต่อไป รังทำด้วยดิน

นกนางแอ่นตะโพกแดง (Red-rumped Swallow) (เลข ๒) มัก
เห็นบินจับแมลงกินอยู่ทั่วไป ท้องขาว บนก้นแดง เห็นได้ชัด แต่ทาง

พวกนกนางแอ่น

มักได้ทองเป็นสีแดงด้วย นกชนิดนี้ชอบหากินนอกเมือง และไม่ชอบไปเกาะนอนตามสายไฟในเมือง

๓๐. วงศ์นกนางแอ่นแท้

True Swifts: Family APODIDAE

นกนางแอ่นในวงศ์นี้ส่วนมากเกาะตามสายไฟหรือกิ่งไม้ไม่ได้ เพราะนิ้วหัวแม่เท้าของมันทอดไปข้างหน้า ไม่ทอดไปข้างหลังเหมือนนกชนิดอื่นๆ นิ้วเช่นนี้มีไว้สำหรับเกาะกิ่งที่ขบรังเท่านั้น หากเหนื่อยเข้าก็ต้องบินร่อนกลับไปเกาะที่รัง เท้าเกาะกิ่งไม้หรือสายไฟไม่ได้ แม้กระทั่งเวลาผสมพันธุ์ก็มักผสมพันธุ์ในขณะที่บินอยู่ในอากาศ

นกนางแอ่นตาล (Palm Swift) (เลข ๑) มีขนาดเล็กที่สุดของ
นกนางแอ่นในเมืองไทย เวลามันบินดูคล้ายเป็นรูปสมอเรือ นก
นางแอ่นชนิดนี้เกาะตามสายไฟไม่ได้ ต้องกลับไปเกาะที่รังซึ่งทำอยู่
ใต้ใบตาล

นกนางแอ่นกินรัง (Edible-nest Swiftlet) (เลข ๒) นกนี้ทำรัง
ด้วยน้ำลายในถ้ำตามเกาะต่าง ๆ รังของมันคนเก็บมากินได้ เขาเก็บ
มาขายกันเป็นสินค้าสำคัญ นกนี้บินหาแมลงในอากาศกิน เกาะตาม
กิ่งไม้หรือสายไฟไม่ได้ ต้องกลับไปเกาะที่รัง

นกนางแอ่นบ้านตะโพกขาว (House Swift) (เลข ๓) ตัวโตกว่า
นกกระจอก มีแถบขาวที่บนตะโพก นกชนิดนี้เกาะตามสายไฟหรือ
กิ่งไม้ไม่ได้ เมื่อบินเหนื่อยก็ต้องกลับไปพักที่รังเช่นเดียวกัน ชอบ
ทำรังตามผนังตึกสูง ๆ ในเมืองต่าง ๆ (เช่นที่ตึกนายเลิศในกรุงเทพฯ ฯ)
หรือตามปากถ้ำ

๓๐. วงศ์นกนางแอ่นหงอน

Tree Swifts: Family HEMIPROCNIIDAE

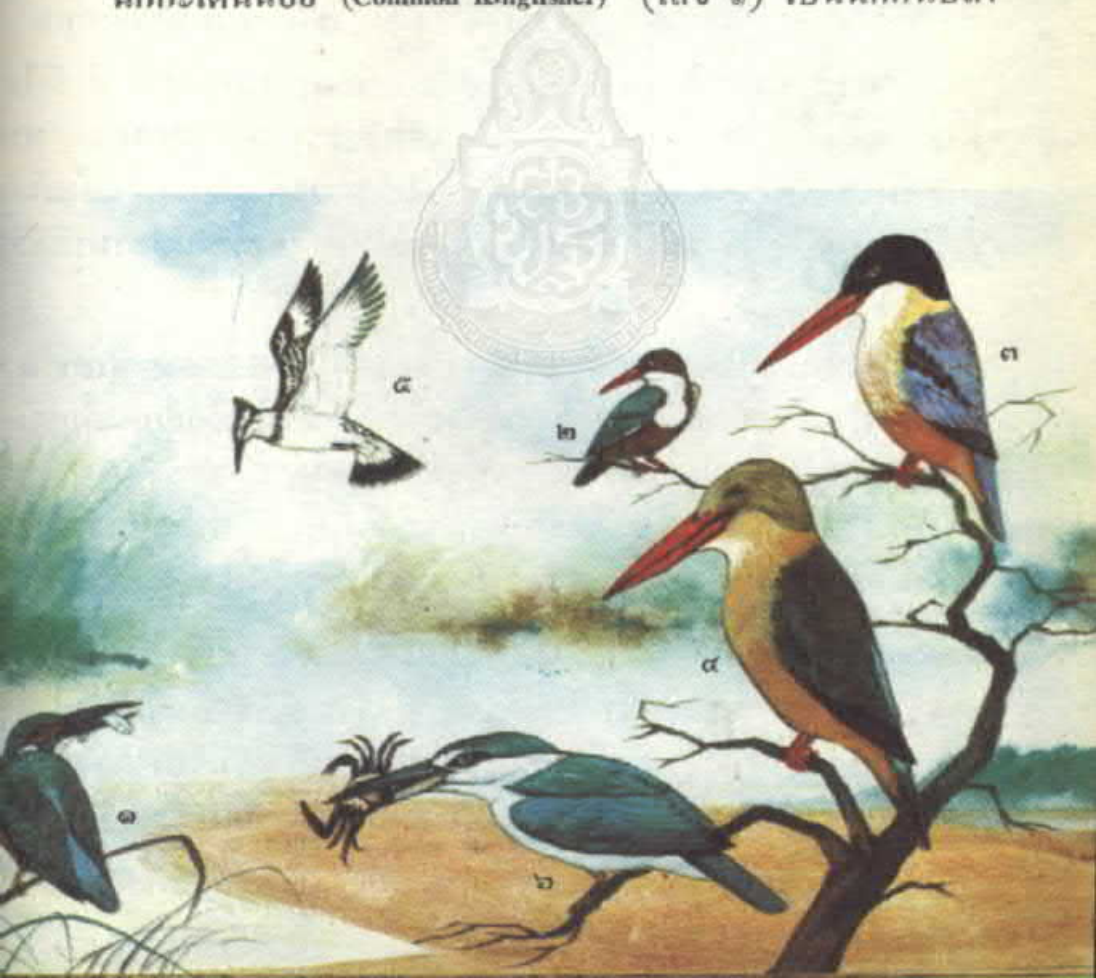
นกนางแอ่นหงอน (Crested Tree Swift) (เลข ๔) นกนางแอ่น
ชนิดนี้มีหัวแม่เท้าเหมือนนกอื่น ๆ จึงเกาะกิ่งไม้ไม่ได้ ในประเทศไทย
มี ๒ ชนิด ชนิดที่เห็นในภาพนี้เป็นชนิดที่มีหงอนสูงขึ้นไปตรงหน้า
ผาก มีอยู่ตามป่าเขาทั่วไป เป็นนกที่บินเร็วมากที่สุดชนิดหนึ่ง นก
ทำรังเป็นรูปถ้วยเล็ก ๆ ตามปลายกิ่งไม้แห้งสูง ๆ

๓๒. วงศ์นกกินปลา

Kingfishers: Family ALCEDINIDAE

นกกินปลา (นกกะเต็น) เป็นนกที่มีปากยาวแหลมสำหรับ
จับปลาในน้ำ หัวค่อนข้างใหญ่ หางสั้น เท้าเล็กจนใช้เท้าเดิน
ไปมาไม่ได้ มักจะเห็นเกาะกิ่งไม้หรือบนปลายหลักไถ่ ๆ ถูกลอง
บั้ง หนอง ในฤดูแล้งบางชนิดอาจไปหาแมลงกินใกล้น้ำก็ได้ นกกิน
ปลาในโลกมี ๓๕ ชนิด มีในประเทศไทย ๑๕ ชนิด

นกกะเต็นน้อย (Common Kingfisher) (เลข ๑) เป็นนกกินปลา

ชนิดเล็กเท่านั้นกระจอก ปากดำหางสั้น พบเกาะกิ่งไม้แห้ง ๆ ตาม
ริมคูคลองทั่วไป มันนั่งจ้องอยู่หนึ่ง ๆ เพื่อคอยโอกาสโฉบลงไปคาบ
ปลาเล็ก ๆ ขึ้นมากิน มันทำรังในฤดูฝน ขุดเป็นรูลึกเข้าไปตามตลิ่ง
ทรายชัน ๆ ริมแม่น้ำใหญ่ ๆ ปากรูกว้างราว ๕ เซนติเมตร ลึกเข้า
ไปราว ๑ เมตร จึงทำห้องกว้างราว ๑๕ เซนติเมตร สำหรับวางไข่

นกกินปลาอกขาว (White-breasted Kingfisher) (เลข ๒) ชอบ
กินตักแตนและแมลงต่าง ๆ มากกว่าปลา ฤดูแล้งมักพบมันไปหา
แมลงกินตามป่าโปร่งใกล้น้ำ มักเห็นเกาะตามสายไฟ และตามทุ่งนา
ป่าโปร่งทั่วไป ทำรังในฤดูฝนโดยขุดรูลึก ๆ ตามตลิ่งแม่น้ำชัน ๆ
รูกว้างราว ๓ เซนติเมตร ลึกราว ๑ เมตร เช่นเดียวกับชนิดก่อน

นกกินปลาหัวดำ (Black-capped Kingfisher) (เลข ๓) ทำรังใน
ประเทศจีน บินย้ายถิ่นเข้ามาหากินในเทศไทยราวเดือนตุลาคม พบ
มากตามใกล้ ๆ ชายทะเลและริมน้ำทั่วไป พอถึงปลายฤดูแล้งมันก็
บินย้ายถิ่นกลับไปผสมพันธุ์ในประเทศจีนใหม่ ชอบกินปลามากกว่า
อย่างอื่น

นกกระเต็นใหญ่ (นกกำกวม) (Stork-billed Kingfisher) (เลข ๔)
ปากแดงใหญ่ บิกสีน้ำเงิน (แต่ทางบักย์ได้มีชนิดบิกสีแดงอีกชนิด
หนึ่ง) พบตามริมน้ำทั่วไป ทำรังโดยขุดรูตามริมตลิ่งชัน ๆ แต่
บางทีทำโพรงรังในรังมดดำหรือในโพรงไม้ผุ ๆ นึกคิดกันว่าทำไม
หนอนมดดำจึงไม่กัดลูกน้อย ๆ ของมัน นกนี้ชอบกินปลา

นกกระเต็นบักหลัก (Lesser Pied Kingfisher) (เลข ๕) สีขาว
ลายดำ ชอบบินสูงเหนือน้ำ พอเห็นปลาก็กระพือปีก “บักหลัก” นิ่งอยู่
ในอากาศสักครู่หนึ่ง พอได้ท่าก็พุ่งตัวดิ่งลงไปจับปลา บางครั้งตัวจม
ไปในน้ำแล้วจึงบินขึ้นมาใหม่ และมักได้ปลาคาบขึ้นมามีด้วย

นกกิ้งเบียร์ (White-collared Kingfisher) (เลข ๖) ชนิดนี้พบ

ตามชายเลน ตามริมน้ำและชายทะเลทั่วไป นกนี้ชอบกินปูเปี้ยว
ตัวเล็กๆ มากกว่าปลา เมื่อคาบปูขึ้นมาได้ มันจะคาบปูกดกับกิ่งไม้
ไปมาจนก้ามหักหลุดหมดแล้วจึงกลืน ชอบทำรังขุดรูตามตลิ่งหรือ
ที่จอมปลวก หรือที่โคนมะพร้าว

๓๓. วงศ์นกตะขาบ

Rollers: Family CORACIDAE

นกตะขาบ มีลักษณะรูปร่างอ้วนป้อม หัวค่อนข้างโต กอสั้น
ชอบเกาะอยู่นิ่งๆ ตามยอดไม้สูงๆ หรือตามสายโทรเลขริมถนน
ตากอยดูเหยื่อบนพื้นดิน เช่น ตั๊กแตน กบ เขียด เห็นเหยื่อเมื่อใดก็
บินโฉบลงไปคาบเหยื่อ เวลาชาวไร่เผาไรที่ไหน ผุ้งแมลงจะพากัน
บินหนีไฟ นกตะขาบหลายๆ ตัวจะพากันไปไล่โฉบจับกินแมลงที่
บินหนีไฟ นกเหล่านี้ทำรังวางไข่ในโพรงไม้ ทั้งพ่อนกแม่นกช่วยกัน
กกไข่และเลี้ยงลูก นกตะขาบในโลกมี ๑๗ ชนิด มีในประเทศไทย
เพียง ๒ ชนิด

พวกนกตะขาบ

นกตะขาบทู่ (Black-billed Roller) (เลข ๑) ปากสีดำ ชอบ
อยู่แต่ในทุ่งแจ้งหรือป่าโปร่ง เวลามันเกาะอยู่เฉย ๆ บนสายโทรเลข
หรือยอดไม้มันดูตัวมันเป็นสีดำคล้ำ ไม่สวย แต่พอมันกางปีกออกบิน
จึงจะเห็นสีเขียว สีน้ำเงินที่ปีกเข้ากับแสงแดดดูสวยงามมาก ถึงต้น
ฤดูฝนเริ่มเล็อกฤดูผสมพันธุ์ ตัวผู้กับตัวเมียบินจ้วดเลวียนเวียนวนได้
เกยวกันใ้อากาศคล้ายกับนักบินชั้นดาวทอง น่าดูมาก ภาษาอังกฤษ
จึงเรียกว่า รอลเลอร์ ชอบกินคึกแตน ลูกกบเขียด เป็นอาหาร

นกตะขาบดง (Dollar Bird) (เลข ๒) ปากสีแดง ชอบอยู่แต่
ในป่าดงและเขาสูง เวลานั้นทางปีกออกบิน จะเห็นสีขาวกลมๆ ที่ได้
ปีก คล้ายกับรูปเงินเหรียญ ภาษาอังกฤษจึงเรียกนกนี้ว่า ดอล-
ลาร์เบิร์ด

๓๔. วงศ์นกจาบคา

Bee-eaters: Family MEROPIDAE

นกในวงศ์นี้ตัวเรียวเล็ก ส่วนมากมีขนทางกุ่มบนยาวยื่นออก
ไปอย่างหางนกแก้ว ปากยาวโค้งแหลม บินเก่ง สามารถบิน
กลับตัวโฉบเฉี่ยวคาบแมลงต่าง ๆ ได้ในอากาศ แม้แต่ผึ้ง ซึ่งมัน
ชอบกินมาก บางครั้งจะเห็นนกนี้เกาะอยู่ใกล้ๆ รังผึ้ง คอยบินโฉบ
จับผึ้งที่บินออกมาจากรัง คาบได้แล้วก็ไปเกาะกิ่งไม้เอาผึ้งกดเข้า
กับกิ่งไม้ให้ผึ้งตายแล้วจึงกิน ภาษาอังกฤษจึงเรียกว่า บีอิตเตอร์
แปลว่า นกกินผึ้ง นกนี้ทำรังโดยขุดรูตามตลิ่งทรายที่ชันๆ ริมแม่น้ำ
เป็นรูกว้างราวๆ ๕ เซนติเมตร ลึกเข้าไปราวๆ ๑ เมตร แล้วจึงทำ
เป็นห้องกว้างๆ สำหรับวางไข่ หากหาตลิ่งชันๆ ขุดรูรังไม่ได้ มัน
อาจขุดรูบนพื้นทรายเรียบๆ เป็นรูเฉียงๆ ไปใต้ดิน นกพวกนี้มี
ทั้งหมดในโลก ๒๔ ชนิด มีในประเทศไทย ๖ ชนิด

นกจาบคาเล็ก (Little Green Bee-eater) (เลข ๑) มีขนาดเล็กกว่าชนิดอื่นๆ ใต้คางเป็นสีเขียว มีหางคู่กลางยาวยื่นออกไป มีชุมมากกว่าชนิดอื่นๆ มักเห็นเกาะตามสายโทรเลขและตามยอดไม้เด่นๆ พอเห็นแมลงบินผ่านมาในระยะ ๑๐-๑๕ วา มันก็บินออกไปโฉบเฉี่ยวคาบเอาในอากาศ คาบได้แล้วก็เอามาตรงที่เกาะอยู่เดิมแล้วก็เอาแมลงกดกับกิ่งไม้หรือสายโทรเลขให้แมลงคอหักตายแล้วจึงกลืน

นกจาบคาหัวสีส้ม (Bay-headed Bee-eater) (เลข ๒) ผิดกับชนิดอื่นๆ ที่ไม่มีเส้นหางคู่กลางยาวยื่นออกไป หัวสีส้มแกมแดง ใต้คอสีส้ม มีชุมมาก นิสัยต่างๆ คล้ายกับชนิดเล็ก

นกจาบคาหัวเขียว (Blue-tailed Bee-eater) (เลข ๓) ตัวใหญ่กว่า
๒ ชนิดก่อน หางคู่ที่ยาวขึ้นเป็นสีฟ้า หน้าอกเป็นสีน้ำตาล นิสัยคล้าย
ชนิดก่อน มักเห็นบ่อยในฤดูหนาว

๓๕. วงศ์นกกระรางหัวขวาน

Hoopoes: Family UPUPIDAE

นกกระรางหัวขวาน (Hoopoe) (เลข ๔) เด็ก ๆ ชอบเรียกกัน
ว่า นกหัวแขกอินเดียนแดง เพราะมันมีขนหงอนตั้งชันเป็นแถวขึ้นไป
ดูสวยงามมาก ปากยาวโค้ง สำหรับใช้ล้วงคาบไส้เดือนและแมลง
จากรูเล็กๆ ในดิน ชอบหากินแต่บนพื้นดินตามป่าละเมาะหรือป่า
โปร่ง อ้อมแล้วก็ขึ้นไปเกาะบนกิ่งไม้สูง พับหงอนยาวไปทางท้ายทอย
แล้วร้องดัง “ปู้ๆ ปู้ๆ” ภาษาอังกฤษจึงเรียกว่า นกฮูปโป ทำรังใน
โพรงหรือซอกไม้ หรือซอกฝาบ้านคน ตัวเมียกกลูก ตัวผู้หาอาหาร
มาเลี้ยงตัวเมีย เมื่อลูกออกจากไข่แล้ว ทั้งพ่อและแม่ช่วยกันหา
อาหารมาเลี้ยงลูก พ่อแม่ของนกนี้ไม่รู้จักรักษาความสะอาดของรัง
เสียเลยรังนกนี้จึงมีกลิ่นเหม็นมาก ลูกออกมาใหม่ๆ ปากสั้น ยังไม่
มีขนหัวอินเดียนแดง ในวงศ์นี้ทั้งโลกมีอยู่เพียงชนิดเดียวคล้าย ๆ กัน
ทั้งนั้น

๓๖. วงศ์นกเงือก

Horn-bills: Family BUCEROTIDAE

นกเงือก นกในวงศ์นี้ส่วนมากมีปากใหญ่แข็ง บนโคนปากมีกระดูกงอกประดับสูงขึ้นไป เวลามันบินลมผ่านขนปีกทำให้มีเสียงดังได้ยินไกล ๆ นกในวงศ์นี้ตัวผู้หนึ่งตัว จะขังตัวเมียไว้ในโพรง เวลาผสมพันธุ์กันแล้ว นกตัวเมียเข้าไปขังตัวเองอยู่ในโพรงไม้เพื่อจะวางไข่ แม่เงือกจะคอย ๆ เอามูลของมันเองผสมกับดินเหนียวที่เพื่อนนกคาบมาให้ผสมกับเศษไม้ และใบไม้ย่อย ๆ ทำเป็นฝาแข็ง ๆ กันปากโพรง คงเหลือแต่ช่องแคบ ๆ พอที่มันจะเอาปลายปากออกมารับเหยื่อที่เพื่อนนกจะหามาส่งให้ และทางช่องนี้เอง แม่เงือกและลูก ๆ ของมันจะหันกันถ่ายมูลฟุ้งปรู๊ดออกมาภายนอก ไม่ให้สกปรกภายในรังของมัน ระหว่างที่แม่เงือกกกไข่และอยู่กับลูกที่อยู่ในโพรงนี้ แม่เงือกจะผลัดขนใหม่ และจะมีขนขึ้นบินได้ใหม่ตอนที่ขนของลูกงอกขึ้นจะบินได้ ถึงตอนนั้นเพื่อนนกและแม่เงือกจะช่วยกันเอาปากเคาะและกัดฝาโพรงที่มันทำไว้ออกมา ทั้งแม่เงือกและลูก ๆ พอออกมาก็ต้องหัดกระโดดไปมา เขี่ยขี้ดแข็งขา และหัดบินกันอยู่พักหนึ่ง การกกไข่กกราว ๓๐ วัน จึงฟักออกเป็นตัว ลูกจะอยู่ในโพรงต่อไปราว ๒-๓ สัปดาห์ จึงมีขนงอกพอจะสอนบินได้ ในระหว่างนี้เพื่อนนกจะต้องหาอาหารมาเลี้ยงครอบครัว ไม่เที่ยวเลาะไกลหรือไปติดตัวเมียอื่น หากเป็นผลไม้ก็กลืนไว้ในกระเพาะก่อน แล้วมาขยอกบ่อนให้แม่เงือกและลูก ๆ ถ้าเป็นกิ่งก้านหรือกระดูกก็คาบมายื่นให้ทั้งตัว ระหว่างนี้เพื่อนนกจะเห็น

เห็นอชพอมลงมาก แต่นางเม้ยและลูกๆ จะอ้วนตุ้ต๊ะ มูลของนก
ที่ถ่ายพุ่งออกมาทางช่องของโพรง ไม่นั่นมีเมล็ดพรรณไม้ป็นอยู่ด้วย
เมื่อตกลงมาที่พื้นดินก็เริ่มงอก ชาวบ้านไปเห็นเข้าพิจารณาว่าเมล็ด
ผลไม้ที่งอกแตกใบได้ก็ใบแล้วก็รู้ว่าอาชุลูกนกในโพรงนั้นมีอายุได้
กี่วัน โตพอที่จะขึ้นไปจับลูกนกมาขายได้หรือไม่

นกกก นกกระวะ นกกาฮัง (Great Hornbill) (เลข ๑) ชาว
บ้านเรียกนกนี้หลายอย่างตามเสียงที่มันร้อง เป็นนกเงือกขนาดใหญ่
บนหัวมีกระดูกเป็นสีเหลี่ยม เวลามันบินสูงในท้องฟ้า ปีกดำมีแถบ
ขาว และหางสีขาวมีแถบดำ

นกเงือกกรามช้าง (Wreathed Hornbill) (เลข ๒) บนโคนปากมี

กระดุกคล้ายกรามข้าง ตัวผู้มีถุงใต้คอสีเหลือง ตัวเมียมีถุงใต้คอสี
น้ำเงิน ปีกดำ หางขาวตลอดไม่มีแถบดำอย่างชนิดก่อน มีตามปาดง
ทั่วไป

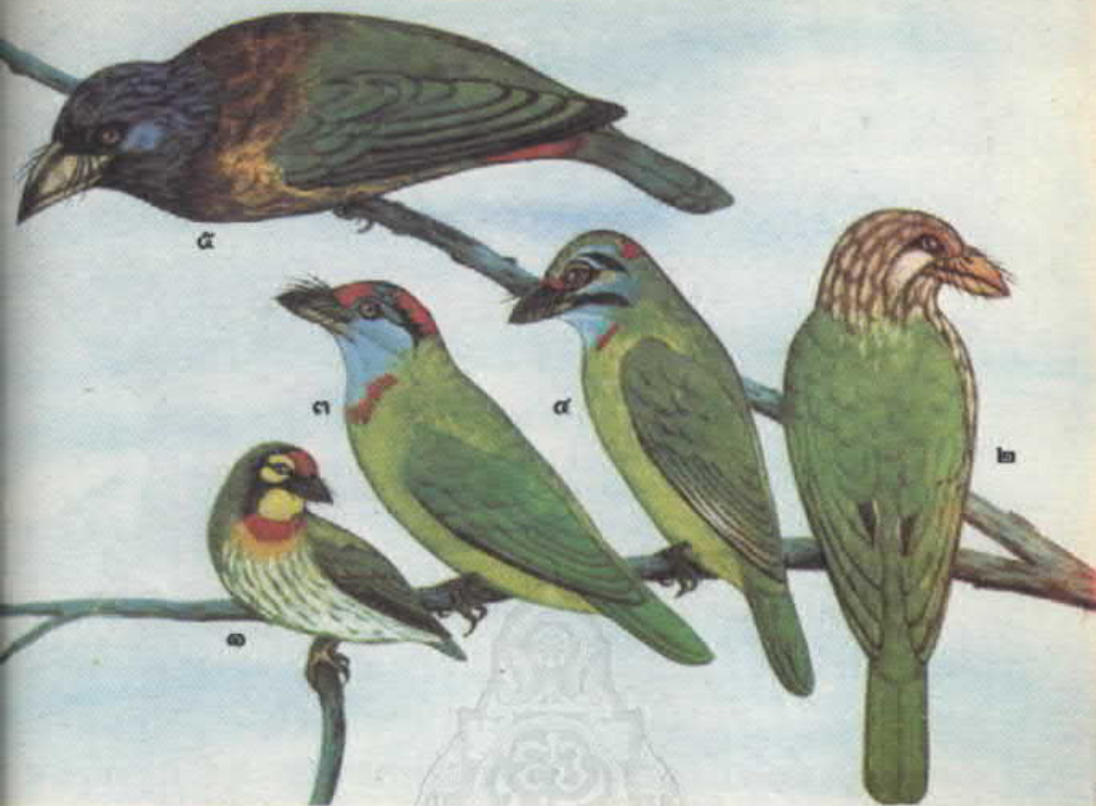
นกแก๊กหรือนกแกง (Pied Hornbill) (เลข ๓) เป็นนกเงือก
ชนิดเล็ก มันร้องบอกชื่อของมันดัง “แก๊ก ๆ ๆ ๆ ๆ” ไม่ใคร่หยุด
ปาก พบตามป่าดงทั่วไปทุกภาค

๓๗. วงศ์นกโพระดก

Barbets : Family CAPITONIDAE

นกโพระดก เป็นนกค่อนข้างเล็ก ตัวบวม ๆ ที่หัวมีลายสี
ต่าง ๆ กันดูสวยงาม ตัวนกส่วนมากเป็นสีเขียว ทำให้เข้ากับสีของ
ใบไม้ มองเห็นยาก มักได้ยินแต่เสียงมันร้อง ซึ่งมักร้องซ้ำ ๆ กัน
แทบตลอดทั้งวัน เสียงร้องของมันได้ยินไกลมาก นกเหล่านี้กินผลไม้
เช่น ลูกไทรต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่ ทำรังวางไข่ในโพรงไม้ ในโลกมี
นกโพระดก ๗๒ ชนิด มีในประเทศไทย ๑๓ ชนิด

นกตีทอง (Coppersmith Barbet) (เลข ๑) ขนาดเล็กเท่านกกระ-
จอก เวลาหากินอ้มแล้วชอบเกาะอยู่บนยอดไม้สูง ร้องเสียงดังเหมือน
กับฆ้องกระทบทั้งตอนเขาตีทอง ดัง “ตึง ตึง ตึง” เวลามันร้องมัน
หันหน้าไปขวาที่ซ้ายที่น่าดูนัก

นกไทรเดก (Lineated Barbet) (เลข ๒) ขนาดเกือบเท่านกเอี้ยง
หัวและใต้ท้องสีน้ำตาลแก่ลายๆ เวลาหัวมันร้องบอกชื่อของมันดัง
“ไทรเด็ก ไทรเด็ก” เวลาอ้อมแล้วมันร้อง “หกปึก หกปึก” ร้องซ้ำๆ
อยู่นาน ๆ ไม่ใคร่หยุดปาก

นกไทรเดกคอสีฟ้า (Blue-throated Barbet) (เลข ๓) ตัวโต
กว่านกกระจอก เสียงร้องดัง “ตึกกะรึก ตึกกะรึก” แทบตลอดวัน

นกไทรเดกเกราดำ (Hume's Blue-throated Barbet) (เลข ๔) ตัว
เท่ากับชนิดก่อน เสียงร้องดัง “ตึกกะตึกตึก ตึกกะตึกตึก” พบ
ตามป่าดงทั่วไป มีชุมในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

นกต้งลือ (Great Barbet) (เลข ๕) ตัวโตเท่ากับนกกิ้งโครง
ร้องบอกชื่อตัวเองดัง “ต้งลือ ต้งลือ” ตลอดแทบทั้งวัน มักพบตาม
ป่าดงบนเขาสูง

๓๘. วงศ์นกหัวขวาน

Woodpeckers : Family PICIDAE

พวกนกหัวขวาน เป็นนกที่มีปากตรงและแข็งแรงอย่างกับสว่าน
สำหรับเจาะไม้ให้เป็นรู แล้วใช้ลิ้นอันยาวเลื้อยไปตามรูลึกลงหรือดิ่ง
บนขอนไม้ที่เจาะไว้ ลิ้นมีน้ำลายเหนียวๆ สำหรับดิ่งไข่มด ปลวก หรือ
ตัวหนอนมาเข้าปาก ที่ปลายลิ้นมีเงี่ยงสำหรับแทงทะลุตัวหนอนแล้ว
ดึงมาเข้าปาก มีนิ้วเท้าสั้นแข็งแรง (บางชนิดมีเพียง ๓ นิ้ว) มี
ขนหางเส้นแข็งสำหรับยันตัว เจาะโพรงทำรังเองในต้นไม้ต่างๆ นก
หัวขวานหลายชนิดชอบทำเสียงรบกวนกับต้นไม้ดัง “กร้อๆๆๆ” เป็น
เสียงยาวได้ยินไกล เป็นเสียงสำหรับเรียกคู่ให้หากินไปไกลๆกัน นก
หัวขวานทั่วโลกมีมากกว่า ๒๐๘ ชนิด มีในประเทศไทย ๓๕ ชนิด

นกหัวขวานสีน้ำตาลหลังทอง (Golden-backed Four-toed Woodpecker)
(เลข ๑) ตัวใหญ่กว่าและปากยาวกว่าชนิดสามนิ้วหลังทอง (Golden-
backed Three-toed Woodpecker) (เลข ๒) ชนิดใหญ่ที่มีนิ้วข้างละ ๔ นิ้ว
นั้นมีเส้นดำจากโคนปาก ๒ เส้น ส่วนชนิดที่มีนิ้วข้างละ ๓ นิ้วนั้น
มีเส้นดำหนาๆ จากโคนปากเพียงเส้นเดียว ตัวเมียทั้งสองชนิดมีหงอน
ดำพบตามป่าทั่วไปทุกภาคทั้งสองชนิด

นกหัวขวานสีน้ำตาล (Rufous Woodpecker) (เลข ๓) ตัวผู้มีสีแดงไ้ดำ ตัวเมียไม่มี พบบ่อยมากตามป่าด้าทั่วไป ชอบเจาะโพรงทำรังในรังมดดำซึ่งทำด้วยดินเป็นก้อนกลม ๆ ใหญ่ ๆ ตามกิ่งไม้สูง ๆ เป็นสิ่งที่น่าประหลาดใจว่าทำไมมดดำจึงไม่กัดกินลูกของนกนี้

นกหัวขวานด้าอกลาย (Stripe-breasted Woodpecker) (เลข ๔) ตัวผู้มีหัวแดง ตัวเมียหัวด้า มักพบกันบ่อยตามป่าด้าทั่วไป

นกหัวขวานใหญ่สีด้า (White-bellied Black Woodpecker) (เลข ๕) ตัวผู้มีสีแดงตั้งแต่หน้าผาก แต่ตัวเมียหน้าผากสีด้ามีสีแดงแต่ที่ปลาย

หงอน ท้องสีขาว เป็นนกหัวขวานที่ใหญ่กว่าชนิดอื่น ๆ

นกหัวขวานใหญ่สีเทา (Great Slaty Woodpecker) (เลข ๖) ตัวผู้มีแก้มแดง มีขนาดใหญ่พอ ๆ กับชนิดก่อน ชาวบ้านชอบยิงนกสองชนิดหลังนี้ไปเข้ายาแผนโบราณ ซึ่งความจริงไม่มีประโยชน์ในการรักษาโรคเลย

๓๕. วงศ์นกพญาปากกว้าง

Broadbills : Family EURYLAIMIDAE

พวกนกพญาปากกว้าง เป็นนกที่มีสีสวยงามมาก เฉพาะอย่างยิ่งสีปากซึ่งเวลาตายแล้วก็เปลี่ยนสี ชาวบ้านชอบเรียกนกพวกนี้ว่า นกพญาปากกว้าง เพราะปากของมันกว้างมาก มันมีปากกว้างสำหรับจับแมลงกิน สัตว์เล็ก ๆ และผลไม้มันก็ชอบกิน ชอบทำรังแขวนห้อยยาวจากกิ่งไม้ มีช่องเข้าทางด้านข้างของรัง มีในโลกทั้งหมด ๑๔ ชนิด ในประเทศไทยมี ๓ ชนิด

นกพญาปากกว้างสีดำ (Dusky Broadbill) (เลข ๑) ใหญ่กว่าชนิดอื่น ๆ เวลากางปีกบินเห็นสีขาวกลม ๆ ได้ปีก บนหลังมีขนสีส้มอยู่กระจุกหนึ่ง

นกพญาปากกว้างหางยาว (Long-tailed Broadbill) (เลข ๒)
เป็นนกที่สวยงามมาก สีสันเหมือนกันทั้งตัวผู้ตัวเมีย แต่นกตัวอ่อนหัว
สีเขียวๆ ไม่ดำ ใต้คออ่อนข้างเขียว มีทางภาคเหนือ อีสาน และ
ทางตะวันออก

นกพญาปากกว้างทอ้งแดง (Black and Red Broadbill) (เลข ๓)
พบทางบักขี้ไต้ ทางตะวันตก และทางตะวันออก ตัวผู้ตัวเมีย
เหมือนกัน

นกเขียวปากงุ้ม (Green Broadbill) (เลข ๔) ปลายปากโผล่
ออกมาจากขนนิตเดียว มีเฉพาะทางบักขี้ไต้ ตัวเมียไม่มีจุดดำที่หู
และไม่มีแถบดำที่ปีก

๔๐. วงศ์นกแต้วแล้ว

Pittas : Family PITTIDAE

นกแต้วแล้ว นกในวงศ์นี้ตัวบ๊อม ๆ หัวค่อนข้างโต หางสั้น มีในประเทศไทย ๑๑ ชนิด ทุกๆชนิดมีสีสันทสวยงามมาก แพบทุกชนิดชอบหากินตามพื้นดินในป่ารก พอต้นตกละน้อยก็บินขึ้นไปเกาะกิ่งไม้สูงขึ้นไปสักสองหรือสองสอก เพื่อบอกดูรอบ ๆ ตัว แล้วก็บินหนีไปสักวาสองวา และลงวิ่งซุกกรกหายไปอีก ที่พบกันบ่อยกว่าชนิดอื่นคือ นกแต้วแล้วธรรมดา (Blue-winged Pitta) (เลข ๑) ซึ่งมีสีสวยงามถึง ๖-๗ สี มักได้ยินเสียงของมันร้องบอกชื่อแต้วแล้วๆ” ร้องซ้ำกันไปทุกๆ ๑๐-๑๕ วินาที มักได้ยินมันร้อง

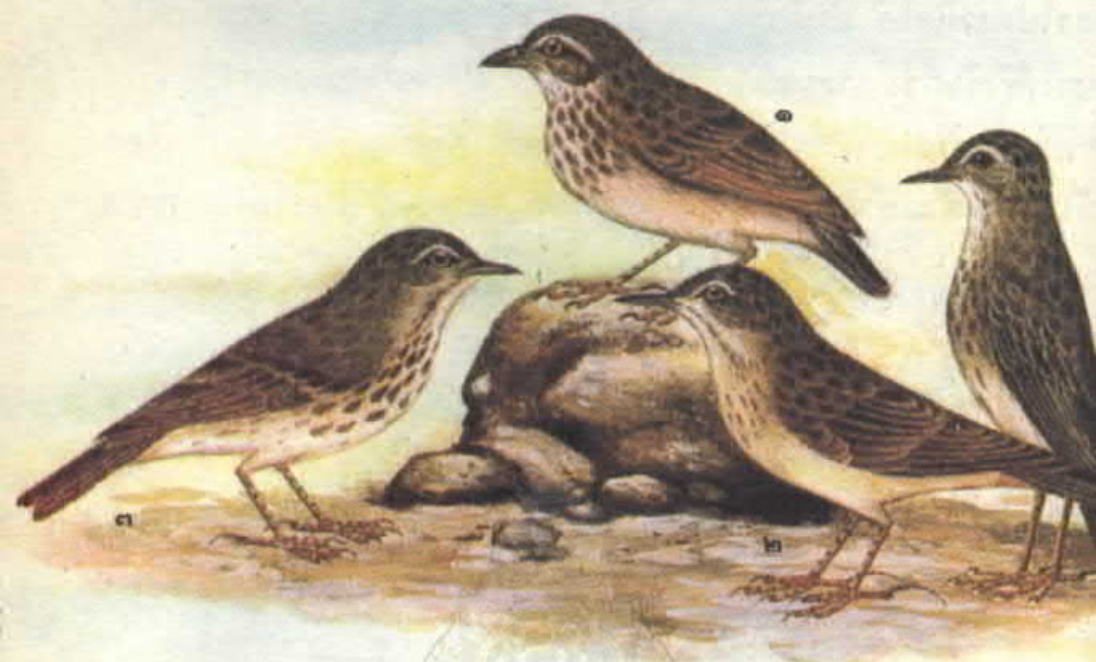

ตามป่าสวนหรือตามที่รกๆ ทั่วๆ ไป ร้องบ่อยในฤดูฝน พอฝนตกชุก
ลงไปทางทิศใต้ มันก็ย้ายถิ่นตามฝนเรื่อยไปทางบักซ์ไต์ ทางบักซ์ไต์
บางทีก็เรียกว่า “นกเต็น” หรือบางทีก็เรียกเสียไผเราะเพราะพริ้งว่า
“นกเต็นตามกวาง” นกตัวแล้วชนิดหนึ่งหน้าอกเป็นสีเขียว เรียก
ว่า นกตัวแล้วอกเขียว (Hooded Pitta) (เลข ๒) ไม่พบกันบ่อยนัก

๔๑. วงศ์นกจาบฝน

Larks : Family ALAUDIDAE

นกจาบฝน (Rufous-winged Bush Lark) (เลข ๑) พบเห็นกันบ่อยๆ
ตามไร่สวนข้างบ้านทั่วไป รูปร่างบ๊อม ๆ หางสั้นกว่านกในวงศ์นก
เด้าดิน เวลาคนเข้าไปใกล้ในระยะ ๒-๓ วา มันจึงบินขึ้น บินไป
หน้อยหนึ่งก็ลงบนพื้นใหม่ ทำให้เข้าใจผิดง่าย ๆ ว่าเป็นนกกลุ่ม เวลา
มันบินเห็นขอบปีกสีน้ำตาลแดงชัด ถึงปลายฤดูแล้ง ราว ๆ เดือน
เมษายน ถึงมิถุนายน มันจะบินหาคู่บ่อยๆ มันบินสูงขึ้นไปราว ๑๕ วา
แล้วก็กางปีกสูงขึ้น กระพือปีกถี่ๆ ปล่อยตัวลดต่ำลงมา จนกระทั่ง
ลงมาเกาะกิ่งไม้ หรือยอดเสารั้ว หรือสายโทรเลขใหม่ ในขณะที่มัน
บินเสียงก้องอย่างว่านี้ มันร้องไปด้วย เสียงร้องเพราะมาก นกนี้ทำรัง
บนพื้นดินใต้กอหญ้าในต้นฤดูฝน

๔๒. วงศ์นกเด้าดิน

Pipits : Family MOTACILLIDAE

(ในรูปนี้มี ๒ วงศ์ เลข ๑. เป็นนกในวงศ์นกจาบผ่น เลข ๒ และ ๓. เป็นนกในวงศ์นกเด้าดินและนกเด้าดิน)

พวกนกเด้าดิน เป็นนกที่มีรูปร่างยาวเร็วกว่านกจาบผ่น เวลานั้นหยุดยืนมันชอบกระดกทางขึ้น ๆ ลง ๆ

นกเด้าดินทุ่ง (Richard's Pipit) หรือ (Meadow Pipit) (เลข ๒) เป็นนกที่เห็นวิ่งหากินอยู่ตามสนามหญ้าและท้องนามากกว่านกอื่น ๆ วิ่ง ๆ หยุด ๆ เพื่อหาแมลงกิน บางครั้งก็ยืนตัวตรงขึ้นคล้ายกับว่า จะชะเง้อคอดูอะไรไกลออกไป เวลาตกใจคนมันจะบินหนีไปลงในทุ่งห่างออกไป ไม่ใคร่บินขึ้นต้นไม้ นกชนิดนี้มีลายน้อยๆ ที่หน้าอก ทำรังในเมืองไทยในต้นฤดูฝน ทำรังที่พื้นดินใต้กอหญ้า

นกเด้าดินสวน (Tree Pipit) (เลข ๓) รูปร่างบ๊อม ๆ กว่าชนิดก่อนหน้า หลังสีไพรกว่า หน้าอกมีลายเป็นจุดหนาๆ ชอบเที่ยวหากินตามพื้นดินในทุ่งริมป่าหรือใกล้ ๆ ต้นไม้ เวลาตกใจคนก็มักบินขึ้นไปเกาะบนต้นไม้

๔๓. วงศ์นกพญาไฟ

Minivets and Cuckoo-Shrikes : Family CAMPEPHAGIDAE

นกพญาไฟ เป็นนกเล็ก ๆ ที่มีสีสวยงามที่สุดชนิดหนึ่งในเมืองไทย เป็นนกที่ใครเห็นเข้าก็จะตื่นเต้นและชิววกันชม ตัวผู้ส่วนมากเป็นสีแดงสด ใครๆ จึงชอบเรียกว่า นกพญาไฟ ตัวเมียเป็นสีเหลือง ๆ แต่ละชนิดมีขนาดและสีสันท่างกันไป มันมักพากันไปหากินเป็นฝูงเล็ก ๆ ราว ๖-๘ ตัว ในฝูงหนึ่ง ๆ มักมีตัวผู้สีแดง

เข้มน้เพียงตัวเดียว นอกจากนั้นเป็นตัวสีเหลือง ก็เป็นตัวเมยหรือตัว
 ผู้น้อย ๆ ที่ยังมีสีเหลืองเหมือนตัวเมย นกพญาไฟในประเทศไทยมี
 ๘ ชนิด มีชนิดหนึ่งเป็นสีเทาๆ ทั้งตัวผู้ตัวเมย อีกชนิดหนึ่งตัวผู้
 เป็นสีแดงเรื่อ ๆ นอกจากนั้นตัวผู้เป็นสีแดงเข้ม นกพญาไฟชอบ
 หาแมลงตามใบไม้กิน ชอบทำรังเป็นรูปถ้วยตรงงามไม้บนยอดสูง
 รังทำด้วยเรียวไม้เล็ก ๆ เปลือกไม้ เชื้อไขไม้ ขี้ดและประดับด้วยใบ
 แมลงมวน

๔๔. วงศ์นกขมิ้นน้อยและนกเขียวก้านตอง

Ioras and Leafbirds : Family CHLOROPSEIDAE

นกขมิ้นน้อย (Common Iora) (เลข ๑) ขนาดตัวเท่าๆ กับนกกระจอก ได้ท้องเหลืองสด บิกดำแถบขาว ตัวเมีย (เลข ๒) สีปีกค่อนข้างเขียว นกนี้ชุมตามไร่สวนทั่วไป ตอนเช้าๆ เข็น ๆ มักได้ยินเสียงมันร้องดัง “จิ้งจ่อ จิ้งจ่อ” ฉะนั้นเด็กๆ จึงมักเรียกนกนี้ว่า นกจิ้งจ่อ ชอบหาแมลงกินตามต้นไม้ น่าดูนัก

นกเขียวก้านตอง (Leafbirds) เป็นนกที่มีสีเขียวอย่างกับใบกล้วย เราจึงเรียกมันว่า นกเขียวก้านตอง มีในประเทศไทย ๕ ชนิด ทุกชนิดชอบกินแมลงและน้ำหวานเกสรดอกไม้

นกเขียวก้านทองหน้าผาสีทอง (Gold-fronted Leafbird) (เลข ๓)
สวยกว่าชนิดอื่น ตัวผู้ตัวเมียสีกัลยกัน ร้องเสียงเพราะ ใคร ๆ ชอบ
เสียง

นกเขียวก้านทองปีกสีฟ้า (Blue-winged Leafbird) (เลข ๔) ตัว
ผู้คอดำ ตัวเมีย (เลข ๕) คอเหลือง ชอบปีกเป็นสีฟ้า พบกัน
บ่อยทั่ว ๆ ไป ส่วนทางภาคเหนือ นั้น มักพบนกเขียวก้านทองสีส้ม
(Orange-bellied Leafbird) ตัวผู้ (เลข ๖) ตัวเมีย (เลข ๗) นกเหล่านี้
ร้องเพราะ แต่เสียงยาก บางทีก็ตายง่าย เพราะมันชอบกินแมลง
ต้องหาซื้อไข่มดไข้ปลวกให้กินด้วย จึงจะอยู่ได้นาน

๔๕ วงศ์นกปรอด

Bulbuls: Family PYCNONOTIDAE

นกปรอด เป็นนกที่มีมากชนิดตั้งแต่แอฟริกาจนถึงเอเชีย
ตอนใต้ รวมทั้งหมดมีมากถึง ๑๐๕ ชนิด และมีในประเทศไทย ๓๓
ชนิด นกปรอดทุกชนิดชอบกินผลไม้สุกและชอบกินแมลง ทำรัง
เป็นรูปถ้วยบนกิ่งไม้เล็ก ๆ ที่พบกันบ่อยมากที่สุดคือ นกปรอดสวน
(Blanford's Olive Bulbul) (เลข ๑) มันจะอยู่ที่ไหนหรือจะบินไปไหน
ก็มักจะร้องบอกชื่อของตัวเองว่า “ปรอด ๆ ๆ” ไปด้วย

นกปรอดต่างๆ

นกปรอดหน้าขาว (Yellow-vented Bulbul) (เลข ๒) หน้าขาว เป็นนวลใจสมชื่อ คล้ายกับพอกแป้งไว้

นกปรอดหัวโขน (Red-whiskered Bulbul) (เลข ๓) ก็เป็นนกที่ พบกันบ่อยทั่วๆ ไป แต่ชาวเหนือมักเรียกว่า “นกพิชะหลิว” เพราะ มันร้องบอกชื่อของมันเช่นนั้นอยู่เรื่อย ๆ นกนี้เล็ก ๆ และโกร่ง ๆ ก็ ชอบดู เพราะหงอนดำอย่างหัวโขนของมันดูสวยงามรับกับสีแดงสีขาว ข้างคอไม่น้อย

นกปรอดเหลืองหัวโขน (Black-throated Yellow Bulbul) (เลข ๔) สวยน้อยกว่าหน่อย เพราะขนเป็นสีหม่น ๆ แต่ชนิดที่มีอยู่ทางภาค-อีสานนั้น มีใต้คอเป็นสีแดงนำดู

๔๖. วงศ์นกแขวงแขว

Drongos: Family DICRURIDAE

นกแขวงแขว นกในวงศ์นี้มีสีดำทั้งตัว และมีหางแฉก เช่น นกแขวงแขวหางปลา (Black Drongo) (เลข ๑) มีอยู่ทั่วไปทุกหนทุกแห่ง แต่นกแขวงแขวสีเทา (Ashy Drongo) (เลข ๒) นั้นมีสีขาวเทา และมีแก้มขาว มักพบประปรายไม่บ่อยนัก นกแขวงแขวหางบ่วงใหญ่ (Greater Racquet-tailed Drongo) (เลข ๓) พบกันน้อยตามไร่สวนและตามป่าทั่วไป เป็นนกที่สวยงามมาก เวลาที่มันบินหางบ่วงยาวจะพลิ้วพริ้วตามไปข้างหลัง น่าดูนัก

นกแขวงแขวพวกนี้เป็นนกที่กล้าหาญ นกแขวงแขวหางปลานั้น มักเห็นมันบินไล่จิกตีกาและเหยี่ยวให้บินหนีไปบ่อย ๆ นกแขวงแขว

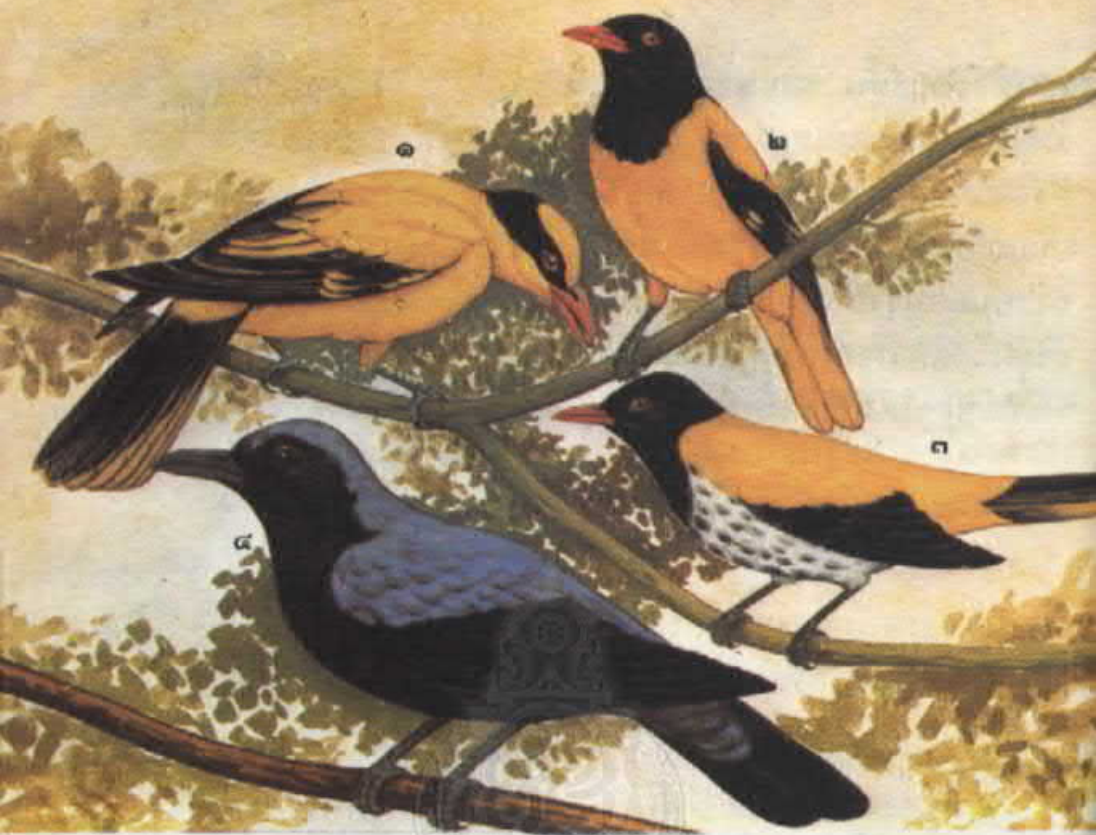
หางบ่วงใหญ่นั้น ชอบทำเสียงเลียนเสียงคน หรือเสียงนกอื่นๆ โดยไม่ต้องหัดมาก่อนเลย เช่น บางครั้งมันได้ยินเสียงคนเป่านกหวีด มันก็ร้องเลียนเสียงนกหวีด บางครั้งได้ยินเสียงแมวร้อง ก็ทำเสียงแมวเลียนล้อแมวได้ มันทำรังเป็นรูปถ้วย เวลามันกกไข่ หางของมันขึ้นยาวพื่นขอบรังออกไปอีกมาก จึงเป็นภาพที่น่าดูไม่น้อย มันชอบกินแมลงมากกว่าอย่างอื่น เวลาที่นกแซงแซวบินไล่โฉบจับแมลงอย่างพลิกแพลงไปมาในอากาศนั้น น่าดูยิ่งนัก

๔๑. วงศ์นกขมิ้น

Orioles : Family ORIOLIDAE

นกขมิ้น มีในโลกถึง ๓๔ ชนิด มีในเมืองไทย ๖ ชนิด ส่วนมากมีสีเหลืองสดแต่ที่เป็นสีอื่นก็มี เช่น นกขมิ้นแดงก็เป็นสีแดง นกขมิ้นขาวก็เป็นสีขาว สองชนิดนี้ไม่มีใครได้พบกันบ่อย ๆ จึงไม่ได้นำมากล่าวถึง จะนำมาพูดเฉพาะแต่นกขมิ้นที่เป็นสีเหลืองที่พบกันบ่อยเท่านั้น

นกขมิ้นท้ายทอยดำ (Black-naped Oriole) (เลข ๑) เป็นนกที่ใคร ๆ ก็รู้จักกันดี เป็นนกที่ทำรังในประเทศจีน พอถึงปลายฤดูฝนก็บินย้ายถิ่นเข้ามาหากินตามไร่สวนและตามป่าทั่ว ๆ ไปในประเทศไทย พอจะเข้าฤดูฝนมันก็พากันย้ายถิ่นไปผสมพันธุ์ทำรังในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนต่อไปใหม่ นกขมิ้นนี้มีสีสวยสด แต่เสียงร้องดัง “แก๊ก” เป็นเสียงแหบ ๆ ขาว ๆ ไม่น่าฟังเลย

นกขมิ้นหัวดำใหญ่ (Indian Black-headed Oriole) (เลข ๒) พบตามป่าเขาทั่ว ๆ ไป ตั้งแต่ภาคเหนือลงไปจนถึงจังหวัดตรัง หัวสีดำ ตัวสีเหลือง

นกขมิ้นหัวดำเล็ก (Malayan Black-headed Oriole) (เลข ๓) พบเฉพาะทางปักษ์ใต้ หัวสีดำ ตัวเหลือง แต่ใต้ท้องขาวลายดำ

นกเขียวคราม (Fairy Blue Bird) (เลข ๔) ตัวผู้สีดำ มีสีเขียวครามสดบนหลังดูสวยงามมาก แต่ตัวเมียสีเทาไม่น่าดู มีชุมตามปาก คงทั่วไปทุกภาค ชอบหาผลไม้ตามยอดไม้สูง ๆ กิน ร้องเสียงดัง “ป๊ว ป๊ว ป๊วด” มักจะได้ยินเสียงมากกว่าที่จะได้เห็นตัว

๕๘. วงศ์นกกา

Crows: Family CORVIDAE

กา ใครๆ ก็รู้จัก เพราะมันร้องบอกชื่อของมันว่า “กา กา” อยู่บ่อย ๆ กา (Jungle Crow) (เลข ๑) เป็นนกใหญ่สีดำทั้งตัวตั้งแต่ปากจนถึงปลายหาง ใคร ๆ จึงมักพูดเปรียบเทียบกับคนใจดำว่า “ใจดำเหมือนอึกา” กาดตามปกติชอบอยู่ตามป่าทั่วไป ฉะนั้นภาษาอังกฤษจึงเรียกว่า กาดง (Jungle Crow) แต่บางตัวเปลี่ยนนิสัยเข้าไปหาเศษอาหารกินตามในเมืองคล้ายกับจะช่วยเหลืองานของเทศบาลไม่ให้มีของเน่าเปื่อยเป็นแหล่งเพาะแมลงวัน ฉะนั้นกาจึงมักมีชุมตามหมู่บ้าน

ตามเมืองทั่วไป แต่มาในระยะนี้เทศบาลรักษาความสะอาดของบ้านเมืองดีขึ้น ไม่มีเศษอาหารเททิ้งตามข้างบ้านเหมือนแต่ก่อน กาจึงหายไปจากหมู่บ้านและจากเมืองต่าง ๆ กาทำรังด้วยเรียวไม้เล็ก ๆ กาบมาซ้อนสุมกันบนกิ่งไม้สูง ๆ กาเป็นนกที่ฉลาดมาก แต่ยังโง่กว่านกคูเหว่า เพราะถ้าหากแม่กาพลอเมื่อไร นกคูเหว่าก็มักไปวางไข่ไว้ให้อีกาฟัก อีกาหลงรัก นึกว่าลูกในอุทร

นกในวงศ์กายยังมีอีกหลายอย่าง ที่พบกันบ่อยตามไร่สวนก็มี

นกกาแวน (Black Racquet tailed Tree Pie) (เลข ๒) คูกล้ายกับนกแซงแซว แต่ปลายหางกลม ไม่แฉก และมีปากหนากว่า

นกกะลิงเขียด (Rufous Tree Pie) (เลข ๓) และนกขุนแผน (Red-billed Blue Pie) (เลข ๔) พบตามไร่สวน และตามป่าทั่วไป เป็นนกที่สวองามน่าดูไม่น้อย เที่ยวบินหาสัตว์เล็ก ๆ เช่น จิ้งจก กิ้งก่า งูเขียว กบ เขียด และแมลงต่าง ๆ กินเรื่อยไป

๔๕. วงศ์นกไต่ไม้

Nuthatches: Family SITTIDAE

นกไต่ไม้ เป็นนกขนาดเล็ก ซึ่งใช้นิ้วเท้าอันแข็งแรงไต่ขึ้นลงไปตามรอบ ๆ ต้นไม้และกิ่งไม้ได้คล่องแคล่วว่องไวเหมือนกับหนูตัว

เล็ก ๆ มันชอบไต่ต้นไม้ไปมาเพื่อหาแมลงกิน หากสงสัยว่าตรงไหน
มีตัวหนอนหรือแมลงอยู่ในเปลือกไม้ มันก็ใช้ปากของมันแฉะเปลือก
ไม้คาบเหยื่อขึ้นมากิน เมล็ดพืชและผลไม้เล็ก ๆ มันก็กิน นกในวงศ์
นี้บางชนิดชอบคาบเอาเมล็ดผลไม้ไปฝังไว้ในเปลือกไม้ เก็บไว้กิน
เมื่อมันต้องการในวันหลัง มันชอบไปกันเป็นฝูงเล็ก ๆ ราว ๔-๕
ตัว นอกจากนั้นมักจะมันกเล็ก ๆ ชนิดอื่น ๆ หากินปนเปไปกับฝูงนก
ชนิดอื่นไม่เด่นชัดด้วย คล้ายกับว่ามันเป็นนกชอบสังคม

นกไต่ไม้ในประเทศไทย ๔ ชนิด ที่พบกันบ่อย คือ

นกไต่ไม้หน้าผากกำมะหยี่ (Velvet-fronted Nuthatch) (เลข ๑)

มีขนเป็นปุยสีดำคล้ายกำมะหยี่ที่หน้าผาก ปากสีส้ม มีทั่วไปทุกภาค

นกไต่ไม้เล็กปากดำ (Chestnut-bellied Nuthatch) (เลข ๒) ไม่มี

ขนดำที่หน้าผาก ปากเป็นสีดำ มีทั่วไปเว้นแต่บักชีใต้

๕๐. วงศ์นกมุดน้ำ

Dippers: Family CINCLIDAE

นกมุดน้ำ พบบ้างเฉพาะตามลำห้วยที่ไหลลงมาจากเขาสูงทางภาคเหนือ แต่ไม่บ่อยนัก นกชนิดนี้เป็นนกที่มีนิสัยแปลกน่าสนใจมาก จึงนำมาพูดในที่นี้ด้วย นกนี้ชอบอยู่ตามลำห้วยที่มีน้ำตกน้ำโจนและมีน้ำไหลแรง ธรรมชาติทำให้มันมีขาและนิ้วเท้าแข็งแรงสามารถเดินมุดได้น้ำที่ไหลเชี่ยวเพื่อใช้ปากอันแหลมของมันจิกสัตว์เล็ก ๆ ในน้ำกิน รูปร่างของมันบ๊อม ๆ ทางสั้น ขนของมันมีน้ำมันกันเปียกน้ำได้ดีกว่านกอื่น ๆ นกนี้มักชอบอยู่ตามลำห้วยตามเขาสูงในเมืองหนาวที่ลำห้วยบนเชิงเขาหิมาลัทธิมี นกนี้อยู่สูงขึ้นไปจนถึงขีดที่มีน้ำแข็ง มันทนความเป็นของน้ำได้เก่งมาก

นกนี้ชอบทำรังตามซอกหินใต้น้ำตกน้ำโจน รังทำด้วยหญ้า มอส ทำเป็นรังรูปกลม ๆ มีช่องเข้าออกทางด้านข้าง ๆ มันบินผ่าน้ำตกเข้าออกได้สะดวก แต่นกและสัตว์อื่นเข้าไปไม่ได้ รังและลูกของมันจึงปลอดภัยจากสัตว์ร้ายต่าง ๆ ดีกว่านกอื่น ๆ

นกมุดน้ำ

ในโลกนี้นกมุดน้ำมีอยู่เพียง ๕ ชนิด มีในเมืองไทยเพียงชนิดเดียว คือ

นกมุดน้ำ (สีน้ำตาล) (Brown Dipper) เป็นนกสีน้ำตาลแก่ทั้งตัว มีวงรอบตาสีขาว มักเห็นอยู่บนก้อนหินในลำห้วยที่มีน้ำตกน้ำโจนไหลเชี่ยวทางภาคเหนือ มันกระดกกันที่มีหางสั้น ๆ ขึ้น ๆ ลง ๆ คล้ายกับนกเตาเดินหรือนกเตาลม เท้าของมันดำมุดน้ำเดินหาเหยื่อใต้น้ำได้มาก เวลามันขึ้นมาเหนือน้ำ มันลอยตัวว่ายน้ำได้เก่งมาก คล้ายๆ กับนกเป็ดผี ชอบหาแมลงที่เป็นตัวอ่อนอยู่ใต้น้ำกิน เช่น ตัวอ่อนของแมลงปอ ตัวด้วง และลูกฮึดในน้ำ

๕๑. วงศ์นกกินแมลง

Babblers : and allies Family MUSCICAPIDAE

วงศ์นกกินแมลงนี้เป็นนกวงศ์ใหญ่มาก แบ่งออกเป็นพวกใหญ่ ๆ ได้หลายพวก พวกที่น่าสนใจมีดังต่อไปนี้

๑ พวกนกกระวังไฟ (Scimitar Babblers) เป็นนกขนาดใหญ่เท่า นกเอี้ยง หรือนกกิ่งไคร้ แต่หางยาวกว่าและปากยาวโค้ง มันชอบ ลงไปหากินตามพื้นดิน เอาปากของมันคุ้ยเขี่ยใบไม้ไปข้างขวาที่ซ้ายที่ เพื่อหาแมลงตามใต้ใบไม้กิน พอมีอะไรผิดปกติหรือทำให้มันตื่น กลัว มันก็บินขึ้นไปเกาะบนกิ่งไม้เพื่อคอยดูหรือบินหนีไปเลย

ในประเทศไทยมีนกกระวังไฟอยู่ ๕ ชนิด ที่พบบ่อย คือ

พวกนกกระวังไฟ

นกระวังไพรปากเหลือง (Yellow-billed Scimitar Babbler)

(เลข ๑) ร้องเสียงดัง “เข้าป่าเสือบ” ซ้ำๆ กันทุกๆ ๘-๙ วินาที
แทบตลอดเวลา มีอยู่ตามป่าทั่วไปทุกภาค

นกระวังไพรปากยาว (Long-billed Scimitar Babbler) (เลข ๒)

ตัวใหญ่และปากยาวกว่าชนิดอื่นๆ น้อย มีอยู่ตามป่าทั่วไป เว้นแต่
ทางปักษ์ใต้

๒ พวกนกกระราง (Laughing Thrushes) เป็นนกที่มีขนาด

ตัวเท่า ๆ นกเอี้ยงหรือนกกิ้งโครง ตัวผู้ตัวเมียเหมือนกัน ชอบลง
คุ้ยเขี่ยหาแมลงบนพื้นดินกิน ชอบส่งเสียงร้องเมื่อเห็นอะไรแปลกตา
บางชนิดร้องเพราะมาก ในประเทศไทยมีทั้งหมด ๕ ชนิด ที่พบบ่อย
คือ

นกกระรางหัวหงอก (White-crested Laughing Thrush) (เลข ๑)

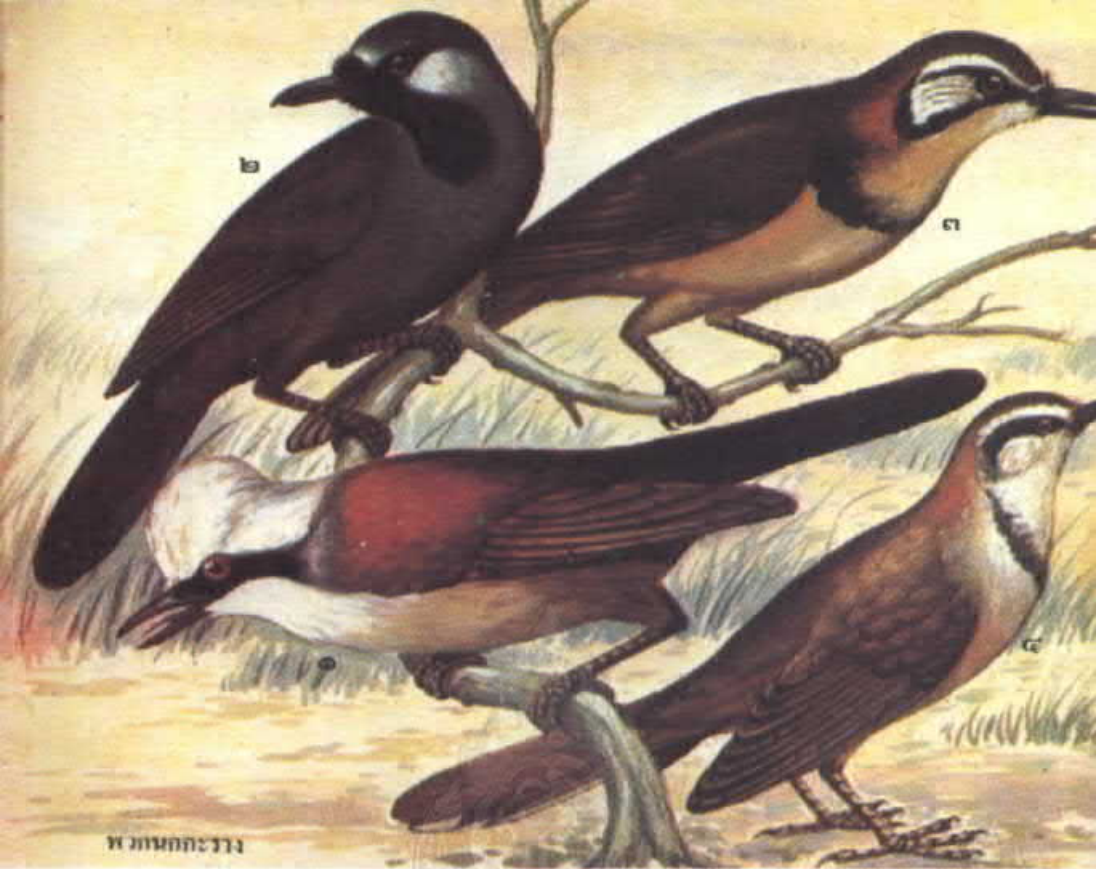
ขนหงอนหนานบนหัวสีขาว คล้ายคนแก่หัวหงอกขาวมีคาดดำที่หน้า
คล้ายอาแซงดูแปง ชอบหากินรวมเป็นฝูงราว ๖-๑๒ ตัวตามป่าโปร่ง
ชอบร้องทักเสียงดัง “เจ๊กโกหก เจ๊กโกหก” เมื่อเห็นคน ไม่รู้ว่า
มันโกรธเคืองใครมาตั้งแต่ครั้งไหน

นกกระรางคอดำ หรือนกชอฮู้ (Black-throated Laughing Thrush)

(เลข ๒) มีขนคลุมหูสีขาวสะอาดตา ชอบอยู่เดี่ยวหรืออยู่คู่ในป่าดงดิบ
ร้องเพลงเพราะมาก เปลี่ยนทำนองได้แปลก ๆ

นกกระรางสร้อยคอดำใหญ่ (Greater-necklaced Laughing Thrush)

(เลข ๓) มีสร้อยคอดำ และมีขอบดำทั้งขอบบนและขอบล่างของหู
ชอบอยู่ตามป่าไผ่ ร้องไม่เพราะนัก

พวงนกกระวาง

นกกระวางสร้อยคอดำเล็ก (Lesser-necklaced Laughing Thrush)
(เลข ๔) ตัวเล็กกว่าชนิดก่อนหน้า มีขอบหูบนสีดำเพียงเส้นเดียว
ชอบอยู่ตามป่าไผ่เหมือนกัน

๓ พวงนกกาขงเขน (Robins)

นกกาขงเขนบ้าน (Maggie Robin) ใคร ๆ ก็รู้จัก เพราะมีอยู่ในหมู่บ้านทั่วไป ตัวผู้ (เลข ๓) สีดำ ท้องขาว ส่วนตัวเมีย (เลข ๒) สีเทา ท้องขาว มันชอบกระดกหางขึ้นๆ ลงๆ ทำให้น้ำตุมมาก ชอบทำ

รังตามซอกเล็กซอกน้อยข้างบ้าน เช่น ในกระบอกไม้ไผ่ที่มีช่องเข้า
ออกได้ บางทีก็ทำรังในศาลพระภูมิ ทั้งนกผัวนกเมียช่วยกันทำรังกก
ลูกและเลี้ยงลูกอ่อน เป็นนกที่ร้องเพลงเพราะที่สุดในบรรดานกต่างๆ
ที่อยู่ในละแวกบ้าน มันมักจะขึ้นไปเกาะอยู่บนยอดจั่วหลังคาบ้าน แล้ว
ร้องเพลงในตอนเช้าและเย็น บางทีก็ร้องแทบตลอดวัน ร้องเปลี่ยน
ทำนองเสียงสูงต่ำได้หลายๆเพลง มันร้องเพื่อประกาศเขตที่อยู่และหา
กินของมัน ถ้าหากนกนางเขนบ้านตัวอื่นถ้าเข้ามาในถิ่นของมัน มัน
ก็จะต่อสู้จิกตีให้หนีไป ชอบกินแมลง ชอบลงไปหากินตามพื้นดิน

นกนางเขนตง (White-rumped Shama) นกนางเขนตงตัวผู้
(เลข ๓) ตัวผู้สีดำ ท้องสีน้ำตาลแดง เป็นนกที่ร้องเพลงเพราะที่สุด

พวกรักนางเขน

ในจำพวกนกป่าทั้งหมด ร้องเป็นทำนองเสียงสูงต่ำเป็นเพลงยาว ๆ ได้หลายอย่าง ตัวเมีย (เลข ๔) เป็นสีน้ำตาล หางสั้นกว่าตัวผู้ ชอบกินแมลงเป็นอาหาร มีตามป่าดงทั่วไป

๔ พวกนกยอดหญ้า (Stone Chats) ชาวบ้านชอบเรียกนกพวกนี้ว่า นกยอดหญ้า เพราะมักเห็นมันเกาะตามยอดหญ้าในท้องนา หรือบนพุ่มไม้เตี้ย ๆ ตามป่าหญ้าคาทั่ว ๆ ไป

นกพวกนี้บินย้ายถิ่นจากประเทศหนาวเหนือเข้ามาหาถิ่นในประเทศไทยเฉพาะแต่ในฤดูหนาวหรือฤดูแล้ง ตั้งแต่ปลายฤดูฝน พอถึงปลายเดือนเมษายน มันก็พากันบินย้ายถิ่นกลับไปผสมพันธุ์ทำรังวางไข่เลี้ยงลูกอ่อนในประเทศหนาวเหนือ เช่น ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เกาหลี และไซบีเรีย ใหม่ พอลูกโตขึ้นก็พากันบินย้ายถิ่นเข้ามาหาถิ่นในประเทศไทยในฤดูหนาวหน้าต่อไปใหม่ นกเหล่านี้กินแมลงต่าง ๆ เป็นอาหาร

นกพวกนี้ในประเทศไทยมี ๔ ชนิด แต่ที่พบบ่อย ๆ คือ

นกยอดหญ้าหัวดำ (Rufous-breasted Stone Chat) (เลข ๑ ตัวผู้ เลข ๒ ตัวเมีย) ตัวผู้หัวดำ ตัวเมียหัวสีน้ำตาล ทั้งตัวผู้ตัวเมียมีแถบปีกขาวเห็นได้ชัดเจนเวลานับบิน นกนี้พบทั่วไปในฤดูแล้งทุกภาค เว้นแต่ทางบักย์ใต้

พวงนกขอดหญ้า

นกขอดหญ้าสีดํา (Pied Stone Chat) (เลข ๓ ตัวผู้ เลข ๔ ตัวเมีย) ชาวเมืองเหนือมักเรียกว่า นกขั้หมา พบบ่อยแต่ทางภาคเหนือและทางตะวันตกในฤดูหนาว

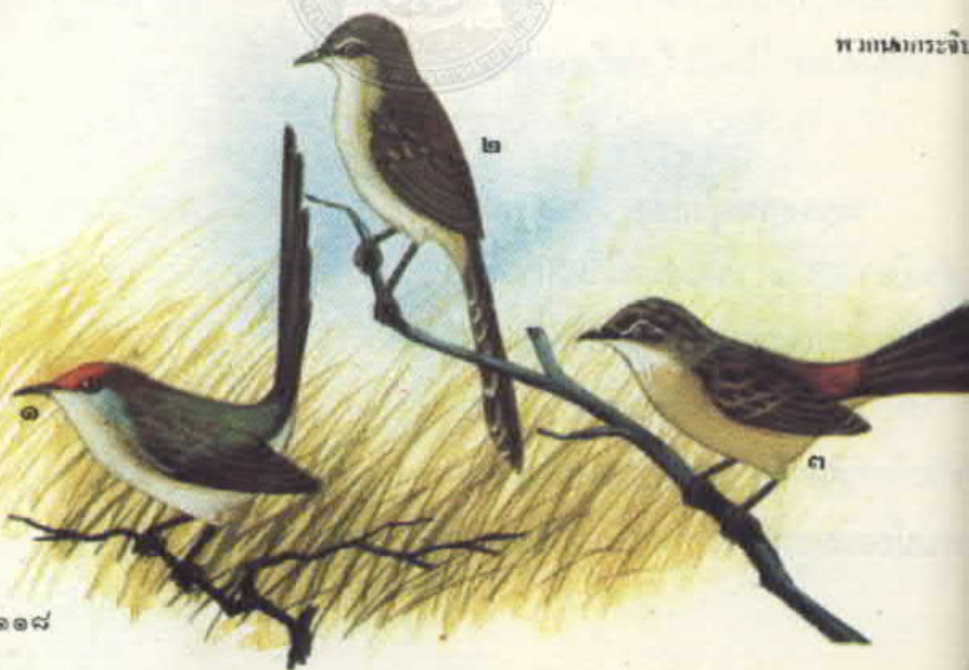
นกขอดหญ้าสีเทา (Grey Stone Chat) (เลข ๕) ตัวผู้ (เลข ๖) ตัวเมีย ผิดกับชนิดอื่นๆ ที่มีสีขาว ชนิดอื่นๆ ไม่มี ชนิดนี้ก็มีพบบ่อยเฉพาะทางภาคเหนือและทางตะวันตกในฤดูแล้ง

๕. พวกนกกระจิบ (Tailor birds and allies)

นกกระจิบธรรมดา (Common Long-tailed Tailorbird) (เลข ๑)
ใคร ๆ ก็รู้จัก ขนาดตัวเท่าหัวแม่มือ มีอยู่ตามสวนหลังบ้านแทบทุก
แห่ง มันร้องบอกชื่อ จิบ ๆ ๆ อยู่เรื่อย ๆ หน้าผากสีแดง ชอบกระ
ดกทางขึ้น ๆ ลง ๆ เพื่อกินแมลงกินเป็นอาหาร ในฤดูผสมพันธุ์
มันรู้จักใช้ปากของมันเย็บใบไม้ด้วยเชื้อไขไม้ให้เป็นรูปกรวย ทำเป็น
รังแล้ววางไข่ฟองเล็กๆ เท่าปลายก้อย ๒-๓ ฟอง ภาษาอังกฤษ
จึงเรียกว่า นกช่างเย็บ

นกยอดข้าวหางแพน (Streaked Fan-tailed Warbler) (เลข ๓)
ตัวเท่าหัวแม่มือ มักเห็นเกาะตามยอดข้าว แพนหางบอกชื่อของมัน
อยู่บ่อย ๆ ถึงปลายหนักร้อนราวเดือนเมษายนถึงมิถุนายน มันทำรัง
ตามยอดหญ้าด้วยไขแมงมุม แล้วก็บินเกยกัน โดยบินสูงขึ้นไป

พ. นกนกกระจิบ

ในอากาศจนแทบไม่เห็นตัว แล้วร้อง จิบ ๆ จิบ ๆ จิบ ๆ แล้วก็ค่อยๆ บินต่ำลงมาเกาะที่ยอดหญ้าใหม่ นกนี้ชอบกินแมลงเป็นอาหาร

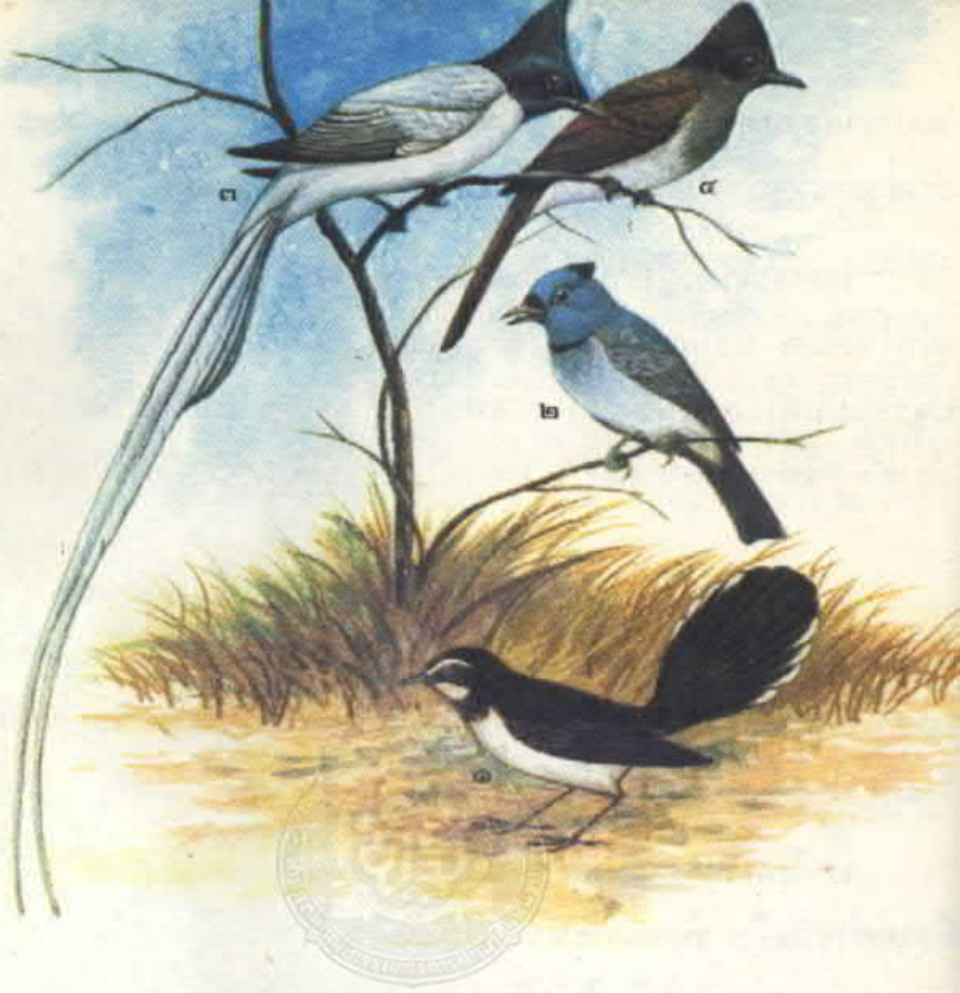
นกกระจิบหญ้า (Plain-coloured Prinia) (เลข ๒) เป็นนกลีเก้เท่าหัวแม่มือ ชอบอยู่ตามหญ้ายาว ๆ ตามริมคูข้างถนน ตอนปลายฤดูร้อนมันทำรังตามใบหญ้าในกอหญ้ายาว ๆ มันบินเกี้ยวกัน และร้องดัง “จิด ๆ จิด ๆ จิด ๆ” แทบทั้งวัน

๖. พวกนกอีแพรด (Fantail Flycatchers) นกพวกนี้ชอบจับแมลงกินบนพื้นดิน โดยการแพนหางช่วยหมุนตัวไปมาอย่างคล่องแคล่ว ชอบอยู่ตามพุ่มไม้และกอไผ่ที่ร่มครึ้ม ตัวผู้ตัวเมียเหมือนกันในเมืองไทยมี ๕ ชนิด แต่ที่พบบ่อยก็มีนกอีแพรดแถบออกดำ

นกอีแพรดแถบออกดำ (Malaysian Fantail Flycatcher) (เลข ๑) มีขุมกว่าชนิดอื่น ร้องเพราะมาก เป็นนกที่ว่องไว บินแพนหางไล่โฉบจับแมลงตามพื้นดินได้เร็วไม้อย่างน่าดู

๗. พวกนกจับแมลงและแซวสวรรค์ (Monarch and Paradise Flycatchers)

นกจับแมลงจุกดำ (Monarch Flycatcher) (เลข ๒) ในภาพนี้เป็นตัวผู้ มีจุกดำที่ท้ายทอยและมีคาดคอดำ ตัวเมียไม่มีสีดำเช่นนี้เป็นนกที่ชอบจับแมลงตามใต้พุ่มไม้และกอไผ่ที่ร่มครึ้มกิน ร้องเพราะมาก

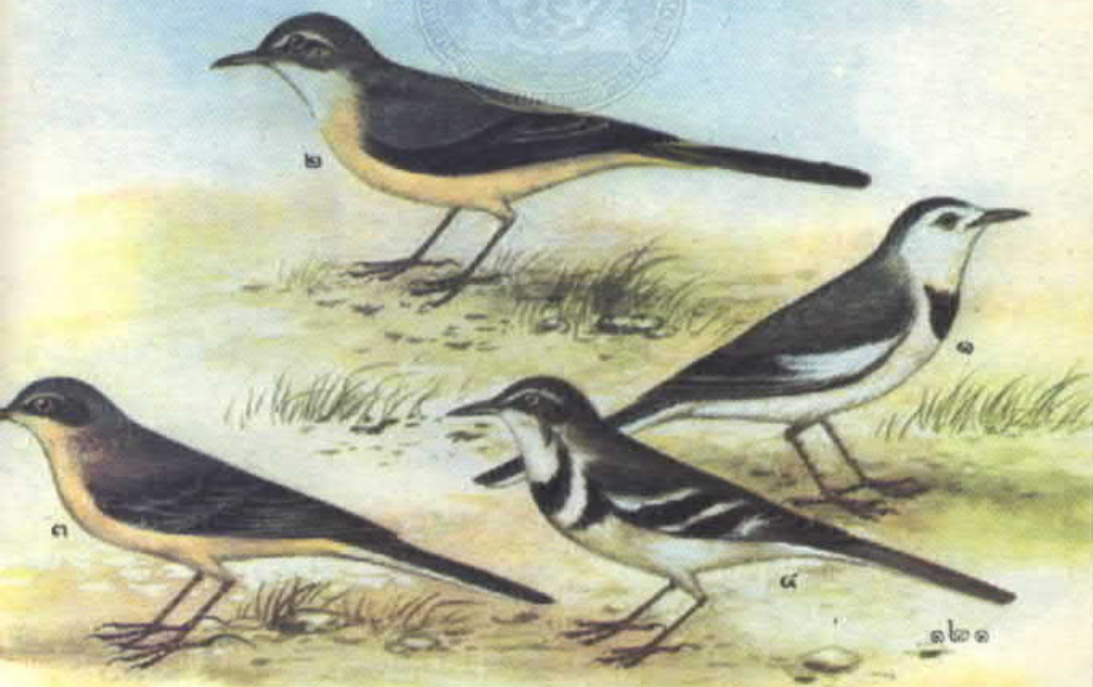
นกแขวสวรรค์ (Paradise Flycatcher) (เลข ๓) นกแขวสวรรค์
 มีตัวผู้มีหางยาวสวยงามมาก บางตัวเป็นสีขาว บางตัวเป็นสีน้ำตาลแดง
 มีหางยาวเช่นเดียวกัน ตัวเมีย (เลข ๔) สีน้ำตาล ไม่มีหางยาว
 นกแขวสวรรค์อีกชนิดหนึ่งมีหางเป็นสีดำ เป็นนกพื้นเมือง พบทั่วทุก
 ภาคในประเทศไทย แต่มีน้อยตัว ใครได้เห็นก็เป็นบุญตา

๕๒. วงศ์นกเค้าลมและนกเค้าดิน

Wagtails and Pipits : Family MOTACILLIDAE

พวกนกเค้าลม เป็นนกขนาดเล็กเท่านกกระจอก แต่หางยาวกว่า มักเห็นวิ่งตามพื้นดินใกล้ๆ แอ่งน้ำ เป็นนกที่ย้ายถิ่นเข้ามาหากินในเมืองไทยในฤดูหนาว ส่วนนกเค้าดิน (หน้า ๘๘) นั้นชอบวิ่งหากินตามสนามหญ้า เป็นนกที่ทำรังในเมืองไทย ตามไต้กอหญ้า นกทั้งสองพวกนี้ชอบขยิบหางขึ้นๆ ลงๆ อยู่เรื่อยๆ ชอบไล่จับแมลงกินเป็นอาหาร

นกอุ้มบาตร (Pied Wagtail) (เลข ๑) เป็นนกสีเทาไต้ทองขาว มีสีดำที่หน้าอก กล้าย ๆ กับรูปบาตร ชาวบ้านจึงเรียกกันว่า นกอุ้มบาตร

นกเด้าลมหลังเทา (Grey Wagtail) (เลข ๒) ผิดกับชนิดถัดไป
ที่บนหลังเป็นสีเทา มีก้นขาวเห็นได้ชัดเจน ใต้คอมีสีขาว ท้องเหลือง

นกเด้าลมเหลือง (Yellow Wagtail) (เลข ๓) บนหลังสีไพร
ก้นขาว ใต้ท้องสีเหลืองสด ทั้งสองชนิดนี้ชอบหากินบนลานเตียนๆ

นกเด้าลมตง (Forest Wagtail) (เลข ๔) มีลายขาวดำมากที่
หน้าอกและปีก ชอบหากินได้ร่มไม้หรือตามทางเดินเตียนๆ พอตื่น
ตกใจก็บินหนีขึ้นไปเกาะบนต้นไม้

๕๓. วงศ์นกแอ่นหง

Swallow-Shrike: Family ARTAMIDAE

นกแอ่นพง (Ashy Swallow Shrike) เป็นนกที่บินร่อนฉวัด

เฉวียนไปมาได้คล้ายนกนางแอ่น แต่รูปร่างอ้วนบ้อม คอสั้น ทางสั้น ปีกสั้นเป็นสามเหลี่ยม ชอบเกาะกิ่ง ๆ อยู่บนกิ่งไม้แห้งบนยอดไม้ สูง ๆ ตาคอยจ้องดูแมลงที่จะบินผ่านไปมา พอเห็นแมลงเข้าก็บินถลาร่อนไปคาบแล้วก็ร่อนกลับมาเกาะที่กิ่งเดิมแล้วจึงกิน ร้องดัง “แอ๊ด” คล้ายเสียงลูกเขียดที่ลูกงูรัดจะกิน บางทีก็เกาะอยู่รวม ๆ กัน หรือทำรังอยู่ใกล้ ๆ กันหลาย ๆ ตัว ถ้าอากาศหนาวก็ชอบเกาะสายไฟหรือกิ่งไม้เบียดนอนขิด ๆ กันเพื่อให้อบอุ่น ทำรังต้นฤดูฝน รังเป็นรูปถ้วย วางไข่สีเขียวอ่อน ๒-๓ ฟอง มีจุดเล็ก ๆ เป็นสีน้ำตาลทางปลายทู่ของไข่

๕๔. วงศ์นกอีเสือ

Shrikes: Family Laniidae

นกอีเสือ นกในวงศ์นี้มีชอบปากบนเป็นเหลี่ยมแหลมๆ ดูคล้ายเขี้ยวอยู่หน้าหนึ่ง นกในวงศ์นี้บางชนิดชอบจับสัตว์เล็ก ๆ เช่น ลูกกบ เขียด กิ้งก่า จิ้งเหลน และลูกนกอื่นกิน จับได้แล้วก็คาบเอาไปแขวนไว้ที่ไม้หนาม หรือที่รั้วลวดหนาม แล้วจึงทิ้งกิน หากหาอะไรกินไม่ได้ก็กลับไปกินของที่ตัวแขวนทิ้งไว้ ทั่วโลกมี ๖๗ ชนิด มีในประเทศไทย ๕ ชนิด แต่ในเมืองไทยไม่มีใครชอบแขวนเหยื่ออย่างนกอีเสือในประเทศอื่น

นกอีเสือหัวดำ (Black-headed Shrike) (เลข ๑) มักเห็นเกาะตามกิ่งไม้แห้ง และตามสายโทรเลขข้างถนน คอยดูเหยื่อข้างล่าง ชอบกินแมลงและลูกกบเขียดเป็นอาหาร นกนี้ทางภาคเหนือมักร้องทำเสียงแปลก ๆ แต่มาทางภาคกลางมักจะสงบปากสงบเสียงไม่ใคร่ร้องบ่อยนัก

นกอีเสือสีน้ำตาล (Brown Shrike) (เลข ๒) มีแถบดำผ่านตาคล้ายผู้ร้ายอาแซงลูแปง เป็นนกที่ทำรังในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน บินย้ายถิ่นเข้ามาหากินในประเทศไทยตอนปลายฤดูฝนแล้วอยู่ไปตลอดหน้าแล้ง มักเห็นเกาะตามสายไฟฟ้า และตามกิ่งไม้แห้งทั่วไป ร้องเสียงแหบๆ “แก๊ก ๆ ๆ” คอยขุ่นก้องไม่ให้เข้าใกล้

๕๕. วงศ์นกเอี้ยง นกกิ้งโครง และขุนทอง

Mynas and Starlings : Family STURNIDAE

นกเอี้ยง นกกิ้งโครง และขุนทอง นกในวงศ์นี้เป็นพวกนกที่มีทั่ว ๆ ไปในโลกเก่า เฉพาะอย่างยิ่งในเอเชียและแอฟริกา มีทั้งหมดถึง ๑๑๐ ชนิด และมีในประเทศไทยทั้งหมด ๑๓ ชนิด ส่วนมากตัวผู้ตัวเมียเหมือนกัน ชอบกินแมลงและผลไม้ ทำรังด้วยริ้วไม้และหญ้าแห้งเป็นรังกลม ๆ คล้ายลูกฟุตบอล มีทางเข้าออกทางด้านข้าง แต่บางชนิดทำรังอยู่ในโพรงไม้ ในฤดูที่ไม่ผสมพันธุ์มันชอบไปนอนรวม ๆ กันในที่เดียวกันหลาย ๆ ชนิด ตั้กร้อย ๆ ตัวก่อนจะนอนก็ส่งเสียงถกเถียงกันเสียงขรมไปหมด เป็นนกที่ปากมากพอใช้

นกเอี้ยง (Common Myna) (เลข ๑) บางทีก็เรียกกันว่า นกเอี้ยงสาธิตา มักพบบ่อย ๆ ตามข้างถนน เที้ยวเดินเก็บอะไร ๆ กินตามข้างถนน นกนี้ชินกับรถที่แล่นผ่านไปมามาก รถมานไปใกล้ ๆ ก็ไม่บินหนี ชอบทำรังในโพรงไม้หรือตามซอกหลังคา บางตัวสอนให้พูดได้คล้ายนกขุนทอง

นกกิ้งโครก (Black-collared Starling) (เลข ๒) เป็นนกที่ปาก
 มากไม่แพ้พวกเดียวกัน ชอบทำรังด้วยเรียวไม้เป็นรังกลม ๆ
 บนกิ่งไม้ มีช่องเข้าออกทางด้านข้าง

นกเอี้ยงดำปากขาว (Pied Myna) (เลข ๓) มีปากยาวกว่า
 นกพวกเดียวกัน เพราะมันชอบใช้ปากแหย่เข้าไปลากไส้เดือนหรือ
 แมลงออกมาจากรูเล็กๆ

นกเอี้ยงหงอน Crested Myna (เลข ๔) มีขนหงอนยาวๆ บน
 โคนปาก ชอบเกาะบนหลังวัวหลังควาย เพื่อกินแมลงหรือตักแต่น
 ที่บินมาเกาะวัวควาย ทำรังในโพรงไม้

นกขุนทอง Grackle (เลข ๕) เป็นนกที่ใคร ๆ ก็รู้จักกันดี
 เพราะมันชอบเลียนเสียงคน สอนให้พูดคำคนได้ง่าย นกขุนทอง
 ยังมีชุกชุมทั่วไปในป่าดงดิบทุกภาคของเมืองไทย ทำรังในโพรงไม้

๕๖. วงศ์นกกินปลี

Sunbirds and Spider Hunters : Family NECTARINIDAE

พวกนกกินปลี เป็นนกเล็ก ๆ ที่มีปากโค้งยาว และมีลิ้นเป็นหลอดสำหรับดูดน้ำหวานจากดอกไม้ คล้ายกับหลอดดูดไอเลียง นกนี้มีชุมทั่วไปในแอฟริกา เอเชีย และออสเตรเลีย นกกินปลีตัวผู้โดยมากมีสีสันฉูดฉาดสวยงามหลายสี แต่ตัวเมียมักเป็นสีไพร่ทึบมัน และเป็นสีเหลือง ๆ ทางใต้ท้อง นอกจากน้ำหวานดอกไม้แล้ว มันยังชอบกินแมลงเล็ก ๆ อีกด้วย

เหมือนกับนกอื่น ๆ ที่ตัวผู้สวยกว่าตัวเมียมาก ๆ ตัวผู้มักไม่เอาใจใส่ในการทำรัง นกตัวเมียต้องเป็นผู้ทำรังเป็นส่วนใหญ่ รังทำด้วยเศษใบไม้แห้ง ๆ ยัดด้วยใยแมงมุมประดับด้วยเส้นใยต่าง ๆ เป็นรูปกระเป๋าค่อย มีทางเข้าออกอยู่ทางหนึ่ง และมีกันสาดกันฝนช่องทางเข้าออกด้วย รังของมันเวลาทำเสร็จแล้วดูคล้ายกับเศษขยะห้อยอยู่ ต่อเมื่อเห็นนกเล็ก ๆ บินเข้า ๆ ออก ๆ เราจึงสังเกตได้ว่ามันเป็นรังนก โดยมากมักวางไข่เล็ก ๆ เพียงฟองเดียว กกอยู่ราว ๒ สัปดาห์ก็ออกเป็นตัว พ่อแม่หาเหยื่อมาป้อนได้สัก ๒ สัปดาห์ก็มีขนเต็มตัวเริ่มบินได้ ตอนเลี้ยงลูกนี้พ่อนกก็ช่วยแม่นกหาเหยื่อมาเลี้ยงลูกเหมือนกัน แต่ไม่ขยันเท่าแม่นก นกกินปลีที่เห็นกันบ่อย ก็คือ

นกกินปลีทองเหลือง (Yellow-bellied Sunbird) ตัวผู้ (เลข ๑)
 มีไต๋คอสีดำ ตัวเมีย (เลข ๒) ไต๋คอเหลืองพบอยู่ตามไร่สวน และ
 ป่าแทบทุกแห่ง

นกกินปลีคอสีน้ำตาล (Brown-throated Sunbird) (เลข ๓) ตัว
 โตกว่าชนิดก่อนหน้า

พวกนกปลีกล้วย (Spider Hunters) นกปลีกล้วยมีในประเทศไทย
 ๑ ชนิด ทุกๆ ชนิดมีปากยาวจนไม่สมตัว มันมีปากยาวเช่นนี้
 ไว้ล้วงดูดน้ำหวานจากปลีกล้วย ซึ่งต้องแห่ปากเข้าไปลึก ๆ นกปลี

กล้วยทำรังด้วยเชื้อไขที่ได้ใบไม้ใบใหญ่ ๆ ไม่เหมือนกับรังนกกินปลี
ข้างต้น นกชนิดนี้ชอบจับแมงมุมกินเป็นพิเศษด้วย มันมีวิธีโอบ
คาบแมงมุมได้อย่างรวดเร็ว ไม่ปล่อยขาให้แมงมุมไต่หนีไปได้ และ
มันมีวิธีบินเข้าไปโอบคาบโดยไม่ให้ปีกของมันถูกกับใยแมงมุม

นกปลีกล้วยเล็ก (Little Spider Hunter) (เลข ๔) ตัวผู้ตัวเมียสี
เหมือนกัน นี้อยู่ตามป่าทั่วไปทุกภาคในเมืองไทย เฉพาะอย่างยิ่ง
ใกล้ๆ สวนกล้วย หรือตามป่าที่มีกล้วยป่าและสาकुป่างอกอยู่เป็นดง
ด้วย

๔๑. วงศ์นกกาฝาก

Flower peckers : Family DICAETIDAE

นกกาฝาก นกในวงศ์นี้เป็นนกที่มีขนาดเล็กมาก มักมีลึนเป็น
ท่อสำหรับดูดน้ำหวานจากดอกไม้เช่นเดียวกับพวกนกกินปลี นอก
จากมันชอบดูดน้ำหวานด้วยลึนที่เป็นหลอดดูดของมันแล้ว มันยัง
ชอบกินลูกกาฝาก เมล็ดกาฝากที่มันถ่ายออกมักจะเหนียวติดกันเวลา
มันถ่ายมูล มันจึงต้องเช็ดกับกิ่งไม้ที่มันเกาะ เมล็ดของลูกกาฝาก
จึงติดกับกิ่งไม้ และงอกเป็นต้นกาฝาก เมื่อมีฝนปรปรลงมาเปียก ๆ
ในวันหลัง นกนจึงเป็นตัวเผยแพร่พันธุ์ต้นกาฝาก

นกกาฝากมีมากทางทวีปเอเชีย ลงไปจนถึงออสเตรเลีย มี
ทั้งหมด ๕๔ ชนิด ในประเทศไทยมี ๑๐ ชนิด และที่รู้จักกันมาก
ก็คือ

นกสีชมพูสวน (Scarlet-backed Flower-pecker) ตัวผู้ (เลข ๑)
มีสีแดงที่บนหัวและบนหลัง ตัวเมีย (เลข ๒) มีสีแดงเฉพาะที่บน
กันหน้อยเดียว เป็นนกที่มีชุมมากตามไร่สวนทั่วไป มันร้องเสียงดัง
“ตึดๆ ตึดๆ” และมักเห็นอยู่ตามกิ่งกาฝาก ชอบหาลูกกาฝากกินมาก
กว่าอย่างอื่น

๕๔. วงศ์นกวงตาขาว

White-eyes: Family ZOSTEROPIDAE

นกวงตาขาว เป็นนกที่มีขนาดเล็กเท่ากับนกกระเจิบ ส่วนมาก
มีวงสีขาวรอบตา มีอยู่เฉพาะแต่ในโลกเก่าราว ๘๕ ชนิด มีในเมืองไทย

๔ ชนิด เนื่องจากนกมีขนาดเล็กมาก ไข่จึงมีขนาดเล็ก ฟักเพียง ๑๑-๑๒ วันก็ออกเป็นตัว พ่อแม่นกเลี้ยงอยู่เพียง ๕-๑๓ วันก็บินได้ เทียบบินติดตามพ่อแม่ ให้พ่อแม่บ่อนเหยื่อต่อไปอีกราว ๒-๓ สัปดาห์ ก็ปีกกล้าขาแข็ง แยกไปหากินด้วยตัวเองได้ แต่ส่วนมากมันชอบไป กันเป็นฝูงเล็กๆ ราว ๕-๖ ตัว

นกวงตาขาวชอบกินแมลง และน้ำหวานจากดอกไม้ ฉะนั้น มันจึงช่วยในการผสมพันธุ์ของเกสรดอกไม้ด้วย แต่บางที่ถ้ามันมีจำนวนมาก ๆ มันก็ฉีกผลไม้อ่อน ๆ เช่น องุ่นลูกเล็ก ๆ ให้เน่าเสียหาย "ไปก็ได้" เมล็ดปอป่าต่าง ๆ มันก็ชอบกิน มันช่วยกระจายพันธุ์ต้นปอป่าได้ดี จึงเป็นนกที่มีประโยชน์ในการแพร่พันธุ์ไม้ป่ามาก

๕๕. วงศ์นกกระจอก นกกระจาบ และนกกระติ๊ด

Sparrows and Weaverbirds : Family PLOCEIDAE

นกกระจอก นกกระจาบ และนกกระติ๊ด นกในวงศ์ปาก
หนามากสำหรับขบกัดกระแทะเปลือกเมล็ดพืชที่แข็ง ๆ เช่น เมล็ด
ข้าวเปลือก ข้าวฟ่าง มีแบ่งเป็นพวกใหญ่ ๆ ๓ พวก ดังนี้

๑ พวกนกกระจอก ในประเทศไทยมี ๔ ชนิด นกเหล่านี้
ตัวผู้ตัวเมียมีสีขนเหมือนกัน ตัวผู้จึงไม่หลายใจเหมือนนกกระจาบที่
รู้จักกันมาก คือ

นกกระจอกบ้าน (Tree Sparrow) (เลข ๑) ไกร ๆ ก็รู้จักกันดี
ที่หมู่หลายขาวดำคล้ำลายกันหอยตัวผู้ตัวเมียเหมือนกัน ชอบทำรังอยู่
ตามซอกชายคาภายในบ้าน

นกกระจอกตาล (Pegu House Sparrow) (เลข ๒) ตัวผู้หลังแดง
ท้องเหลือง ๆ ไม่มีลายดำที่หู ชอบทำรังกลม ๆ ด้วยใบหญ้าอยู่
ตามกิ่งไม้ตามไร่นาทั่วไป ไม่ทำรังในบ้านคน

นกกระจอกขาว (Java Sparrow) (เลข ๓) บางที่เรียกกันว่า
นกหมอดู เพราะหมอดูจีนเคยหัดให้มันคาบไฟขึ้นมาในการทำนาย
โชคชะตา ตัวสีเทา ปากแดง หูขาว นกชนิดนี้มีคนนำมาขายตาม
ตลาดนัด และเป็นนกปล่อย เดียวนี้เริ่มมีคนเพิ่มมากขึ้นตามท้องนา
รอบๆ กรุงเทพฯ ฯ ในอนาคตอาจกลายเป็นนกทำลายข้าวของชาวนา
ต่อไปก็ได้

นกกระจอกต่าง ๆ

๒ พวกนกกระจาบ (Weaverbird) ในประเทศไทยมี ๓ ชนิด
 นกเหล่านี้ตัวผู้หัวเหลืองเฉพาะในฤดูผสมพันธุ์ คือ ในฤดูฝนเท่านั้น
 พอพ้นฤดูฝนตัวผู้ก็เปลี่ยนสีเป็นสีน้ำตาลเหมือนตัวเมีย นกเหล่านี้
 ทำรังมีกรวยเป็นทางเข้าออกหน้าดูมาก ตัวผู้จะทำรังบางส่วนไว้คอย
 ให้ตัวเมียมาเลือกคู่ เรียกว่า รังตัวผู้ พอเลือกคู่ได้แล้วจึงช่วยกัน
 ทำรังต่อไปจนเสร็จ เนื่องจากนกตัวผู้สวยกว่าตัวเมียมาก นกตัวผู้จึง
 มักหลายใจ พอเมียเพลอกก็ไปทำรังหาเมียน้อยใหม่ต่อไป

นกกระจาบธรรมดา (Baya Weaverbird) (เลข ๑) ที่หน้าอกสี
 น้ำตาลไม่มีลาย

นกกะจาบ

นกกะจาบอกลาย (Striated Weaverbird) (เลข ๒) ที่หน้า
อกมีลายดำ ๆ

นกกะจาบทอง (Golden Weaverbird) (เลข ๓) บ้างก็เรียกว่า
นกเตี๋ยกรู ในฤดูฝนผสมพันธุ์ตัวผู้จะมีสีเหลืองทั้งตัว พอฝนฤดู
ผสมพันธุ์ก็กลายเป็นสีน้ำตาลเหมือนกับตัวเมีย

๓ พวกนกกะติ๊ด (Munias) เป็นนกที่มีปากหนาสำหรับกิน
เมล็ดพืชแข็ง ๆ มีขนาดตัวเล็กกว่านกกะจอก และนกกะจาบ
ดังกล่าวมาแล้ว ชอบทำรังเป็นรูปกลม ๆ กล้ายฟุตบอลบนต้นไม้
มีทางเข้าออกอยู่ทางหนึ่ง ชอบอยู่เป็นฝูง ชอบกินข้าวชานาแก่ง

มาก ในประเทศไทยมี ๕ ชนิด ที่พบบ่อย คือ

นกกะตีดแดง (Red Amadavat) (เลข ๑) บ้างก็เรียกว่า สี่
ชมพูแดง ตัวผู้สีแดงมีจุดขาวสวยงามมาก ตัวเมียสีน้ำตาล

นกกะตีดขหนู (Spotted Munia) (เลข ๒) ที่หน้าอกมีลาย
คล้ายเกล็ดปลา

นกกะตีดตะโพกขาว (White-rumped Munia) (เลข ๓) บน
ตะโพกสีขาว เวลามันบินเห็นตะโพกขาวได้ชัดเจน

นกกะตีดท้องขาว (White-bellied Munia) (เลข ๔) มีสีขาว
ชัดเจนทางใต้ท้อง

นกกะตีดเขี้ยว (Pin-tailed Parrot-finch) (เลข ๕) บ้างก็
เรียกกันว่า นกไผ่ ตัวผู้ใต้ท้องและหางขาวสีแดง สวยงามกว่า
นกกะตีดอื่น ๆ นกเลี้ยงนกชอบเลี้ยงกันมาก

ต ร ร ข นี

	หน้า		หน้า
ขนนก	๓	นกกินปลา (นกกะเต็น)	๘๑
ตีนนก	๓	นกกินปลี	๑๒๓
นกกก นกกะวะ นกกาฮัง	๘๕	นกกินเปี้ยว	๘๓
นกกระจอก	๑๓๒	นกกินแมลง	๑๑๒
นกกระจาบ	๑๓๓	นกแก้วหรือนกแกง	๕๐
นกกระจับ	๑๑๘	นกแกนนต	๑๔
นกกระทา	๓๕	นกแก้ว	๖๖
นกกระทุง	๑๖	นกไก่จุก	๔๑
นกกระสา	๒๕	นกไก่ฟ้า	๓๖
นกกระสาแดง	๒๓	นกขมิ้น	๑๐๕
นกกวัก	๔๖	นกขมิ้นน้อยและนก	
นกกะติ๊ด	๑๓๔	เขียวก้านทอง	๑๐๑
นกกะปูด	๓๒	นกเขา	๖๔
นกกระราง	๑๑๓	นกแซกเต่า	๖๓
นกกระรางหัวขวาน	๘๓	นกแซวก	๒๓
นกกระเรียน	๔๒	นกคุ้ม	๔๑
นกกระดังง์เขียว	๑๐๘	นกคุ้มสี	๔๑
นกกา	๑๐๓	นกเค้ากู่	๓๕
นกกาหน้า	๑๓	นกเค้าแมว	๓๔
นกกาฝาก	๑๒๕	นกเค้าโมง	๓๕
นกยางเขน	๑๑๔	นกเงือก	๘๘

	หน้า		หน้า
นกเงือกกรามช้าง	๘๕	นกทึดทือ	๓๔
นกจากพราภ	๓๒	นกนางนวล	๖๑
นกจาบคา	๘๕	นกนางนวลแกลบ	๖๓
นกจาบฝน	๕๓	นกนางนวลใหญ่	๖๒
นกข่อนหอย	๒๕	นกนางแอ่น	๓๘
นกขาปีไหน	๖๖	นกนางแอ่นตะโพกแดง	๓๘
นกชายเลน	๔๕	นกนางแอ่นบ้าน	๓๘
นกแซงแซว	๑๐๔	นกนางแอ่นหงอน	๘๐
นกแซวสวรรค์	๑๒๐	นกน้ำ	๔๔
นกดูเหว่า (นกกักขู่)	๓๐	นกบั้งรอก	๓๓
นกเด้าดิน	๕๓, ๕๘	นกปรอด	๑๐๒
นกเด้าลม	๑๒๑	นกปากซ่อม	๕๖
นกตบยุง	๓๖	นกปากห่าง	๒๕
นกตะกรุม	๒๘	นกเป็ดน้ำ	๓๐
นกต้อยตืดและนกหัวโต	๔๘	นกเป็ดผี	๑๒
นกตะขาบ	๘๓	นกโป่งวัด	๔๓
นกตั้งล้อ	๕๒	นกพญาปากกว้าง	๕๔
นกตีทอง	๕๐	นกพญาไฟ	๕๕
นกตีนเทียน	๕๓	นกพริก	๔๖
นกเต้าแล้ว (นกเต็นตามกาง)	๕๖	นกพลิกหิน	๕๑
นกไต่ไม้	๑๐๘	นกพิราบ	๖๖

	หน้า		หน้า
นกไพรटक	๕๐	นกหัวขวาน	๕๒
นกฟริเกต (นกโจรสลัด)	๑๕	นกหัวโต	๕๐
นกมุดน้ำ	๑๑๐	นกเหยี่ยว	๓๒
นกยอดหญ้า	๑๑๖	นกอีแซว	๔๖
นกยาง	๒๑	นกอีโก้ง	๔๕
นกยางกรอก	๒๔	นกอีโก้ง	๔๔
นกยูง	๓๕	นกอีแรด	๑๑๕
นกกระวังไฟ	๑๑๒	นกอีเก้ง	๔๕
นกแร้ง	๓๕	นกอีเก้ง	๔๕
นกหลุมพู	๖๖	นกอีเก้ง	๑๒๓
นกวงตาขาว	๑๓๐	นกอีเก้ง	๑๒๑
นกแว่น	๓๘	นกเอี้ยง	๑๒๕
นกสาก	๖๐	นกเอี้ยง	๑๒๕
นกสตันท์	๕๔	นกเอี้ยง	๑๒๕
นกสีชมพูสวน	๑๓๐	นกเอี้ยง	๑๒๕
นกแสก	๗๓	นกเอี้ยง	๑๒๕
นกหก	๖๗	นกเอี้ยง	๑๒๕
นกหัว	๓๘	นกเอี้ยง	๑๒๕

๐๕๒๖๒๗-๒๗๗

พิมพ์ที่โรงพิมพ์สุรสาธิตพิมพ์

นายคำธร สติรกุล ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

๒๕ กรกฎาคม ๒๕๒๒

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๒๓

เลขที่

๒๕๒๒